

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI**

**KOBİ'LERİN FİNANSMAN SORUNLARI VE
BANKALARIN KOBİ'LERE YAKLAŞIMI:
ISPARTA ALAN ARAŞTIRMASI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

PERİHAN TÜRKÖZ

TEZ DANIŞMANI:YRD.DOÇ.DR. LEVENT KÖSEKAHYAOĞLU

ISPARTA - 2008

T.C
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ SAVUNMASI ve SÖZLÜ SINAV TUTANAĞI

Gönderen : İKTİSAT EABD Başkanlığı

Gönderilen : Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Enstitü Anabilim Dalımız YÜKSEK LİSANS / DOKTORA Programı öğrencisi
PERİHAN TÜRKÖZ tez çalışmalarını sonuçlandırmış ve
kurulan jüri önünde tezini savunmuştur. Sınav tutanağı aşağıdadır.
Tez Adı Değişikliği YAPILDI / YAPILMADI

05.09.2008
Tarih

Doç.Dr. Selim Adem HATIRLI
İktisat Bölümü

Enstitü Anabilim Dalı Başkanı Y.

SINAV TUTANAĞI:

Jürimiz Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 25./39. maddesi uyarınca 05.09.2008 Cuma
günü saat 10:00 'de toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Kobilerin Finansman Sorunları ve Bankaların Kobilere Yaklaşımı: Isparta Alan Araştırması
konulu tezini incelemiş ve yapılan sözlü sınav sonunda OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile aşağıdaki kararı
almıştır.

☒ KABUL

☐ RED

☐ DÜZELTME

☐ DÜZELTME (Yüksek Lisans 3 ay / Doktora 6 ay) *

Tez Sınavı Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	DOÇ.DR. SELİM ADEM HATIRLI	<u>S. Hatırlı</u>
Üye	YRD.DOC.DR. MUSA TIRKÖZLÜ	<u>M. Tirköz</u>
Üye	YRD.DOC.DR. LEVENT KÖSEKAYAÖZLÜ	<u>L. Kösekaya</u>
Üye		
Üye		

Yukarıda adı geçen öğrenci Sınav Tutanağı'nda belirtildiği üzere mezun olmaya **HAK KAZANMIŞTIR / KAZANMAMIŞTIR.**

Gereğini rica ederim.

ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI :

Tarih:

Karar No:

Enstitü Müdürü

ÖZET**KOBİ'LERİN FİNANSMAN SORUNLARI VE
BANKALARIN KOBİ'LERE YAKLAŞIMI:
ISPARTA ALAN ARAŞTIRMASI****PERİHAN TÜRKÖZ****Süleyman Demirel Üniversitesi İktisat Bölümü
Yüksek Lisans Tezi 108 Sayfa Eylül 2008****Danışman: Yrd. Doç. Dr. Levent KÖSEKAHYAOĞLU**

Bu tez bankaların KOBİ'lere yönelik finansal destek ve uygulamalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde Türkiye gibi gelişen ekonomilerde önemli hale gelen KOBİ'ler, devleşmiş endüstrilerin yerine, hızlı karar verme yeteneğine sahip daha az sermayeye karşın daha yoğun emek kullanımı ile çalışan, yönetim giderleri düşük olan ve böylece ucuz bir üretim gerçekleştiren iktisadi teşebbüsler olmaları ile tercih sebebi haline gelmişlerdir. Ürettikleri değerin ön plana çıkması ile birlikte KOBİ'ler finans kurumlarının başlıca çalışma alanlarından biri haline gelmişlerdir. Bu tez çalışmasında KOBİ'lerin ekonomideki rolü ve finansman sorunları ele alınmış, bu amaçla Isparta İli'nde bu tür firmaların finansman sorunları ve bankaların bu sorunlara yönelik uygulamaları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *KOBİ, Ticari Bankacılık, Finansal Destekler, Isparta.*

ABSTRACT**SME’S FINANCIAL PROBLEMS AND
BANKS’ METHOD OF APPROACH TO SME’S
ISPARTA CASE STUDY****PERİHAN TÜRKÖZ****Suleyman Demirel University Department of Economics
Master Thesis 108 Pages September 2008****Supervising Professor: Asst. Prof. Levent KÖSEKAHYAOĞLU**

This study aims researching financial supports and applications for SMEs. Today, instead of giant industries, SMEs having gained importance in the developing economies like in Turkey, become advantageous being economic enterprises having the capability of quick adjudication, working with less capital but more intense labor and having low cost of administration and thus having cheap production. In this study SME’s role in the economy and its financial problems and for this purpose financial problems of such kinds of companies and applications for the problems of these banks in Isparta were dealt with.

Keywords: *SME, Commercial Banking, Financial Supports, Isparta.*

İÇİNDEKİLER	Sayfa No
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar	vi
GİRİŞ	1
BÖLÜM I	
1. KOBİLERLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. KOBİ Tanımının Gerekliiliği	3
1.2. KOBİ Tanımları	4
1.3. KOBİ'lerle İlgili Mevzuat	8
1.4. KOBİ'lerin Yeri ve Önemi	10
1.4.1. KOBİ'lerin Dünyadaki Yeri ve Önemi	10
1.4.2. Türkiye'de KOBİ'lerin Yeri ve Önemi	14
1.5. KOBİ'lerin Avantajları Dezavantajları Temel Sorunları	20
1.5.1. KOBİ'lerin Avantajları	20
1.5.2. KOBİ'lerin Dezavantajları	24
BÖLÜM II	
2. KOBİLERİN FİNANSMAN SORUNLARININ KAYNAĞI VE BUNLARIN AŞILMASINA DESTEK VEREN KURULUŞLAR	28
2.1. KOBİ'lerin Finansal Özellikleri ve Yararlanılabilecek Finansal Kaynaklar	28
2.1.1. Küçük İşletmelerin Aşamalarına Göre Finansal Özellikleri	37
2.1.2. Özkaynaklar	38
2.1.3. Yabancı Kaynaklar	39
2.1.3.1. Bankalar	40
2.1.3.2. Satıcı Kredileri	40
2.1.3.3. Diğer Kredi Kaynakları	40
2.1.4. KOBİ'lerin Kredi Yoluyla Finansmanında Karşılaştıkları Sorunlar	41
2.2. KOBİ'lere Kurumsal ve Fiziksel Alt Yapı Desteği Veren Kuruluşlar	42
2.2.1. KOBİ'lerle İlgili Kurumsal Yapılanma	43
2.2.2. Ticaret ve Sanayi Odaları	45
2.2.2.1. Amacı	45
2.2.2.2. Görevleri	46
2.2.3. Küçük Sanayi Siteleri ve Organize Sanayi Siteleri	47
2.3. KOBİ'lere Finansal Destek Veren Kuruluşlar	48
2.3.1. KOSGEB	48
2.3.1.1. Sektörlere Göre KOBİ Destekleri	48
2.3.2. Türkiye Kalkınma Bankası (TKB)	51
2.3.2.1. Bankanın Amacı ve Faaliyet Konuları	52
2.3.2.2. Başvuru ve Ön değerlendirme	54
2.3.2.3. Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi	54
2.3.2.4. Proje Değerlendirme Süreci	55
2.3.3. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB)	57
2.3.3.1. TSKB'nın Amacı	57
2.3.3.2. TSKB Yatırım Kredileri / Finansal Kiralama Plasmanları	58
2.3.4. Eximbank	59
2.3.4.1. Kısa Vadeli İhracat Kredileri	60

2.3.4.2. Özellikli Krediler	60
2.3.4.3. İslam Kalkınma Bankası (İKB) Kaynaklı Krediler	60
2.3.4.4. İhracat Finansmanı Programı	60
2.3.4.5. Aracılık İşlemleri	61
2.3.4.6. Limit Kapsamındaki İşlemler	61
2.3.5. Kredi Garanti Fonu	61
2.3.6. Diğerleri	65
BÖLÜM III	
3. KOBİ'LERİN FİNANSMAN SORUNLARI VE TÜRKİYE'DEKİ	
ÖZEL BANKALARIN KOBİ'LERE YÖNELİK FAALİYETLERİ	67
3.1. KOBİ'lerin Finansman Sorunları	67
3.1.1. Özsermaye Yetersizliği	68
3.1.2. İşletme Sermayesi Yetersizliği	70
3.1.3. Kredi Temininde Karşılaşılan Güçlükler	72
3.1.4. Finansal Yönetimdeki Yetersizlikler	72
3.2. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların KOBİ'lere Yönelik Faaliyetleri	74
3.2.1. Türkiye'de KOBİ Bankacılığının Gelişmesini Tetikleyen Faktörler	75
3.2.2. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Özel Bankaların KOBİ'lere Yönelik Uygulamaları	76
3.2.2.1. Türkiye İş Bankası	76
3.2.2.2. Garanti Bankası	77
3.2.2.3. Akbank	77
3.2.2.4. Hsbc	78
3.2.2.5. Türkiye Ekonomi Bankası	79
3.2.2.6. Finansbank	80
3.2.2.7. Ing Bank	81
3.2.2.8. Denizbank	82
3.2.2.9. Fortis	82
BÖLÜM IV	
4. ISPARTA ALAN ARAŞTIRMASI	84
SONUÇ	98
KAYNAKLAR	100
EK	103

TABLÖLAR**Sayfa No**

Tablo 1.1. Türkiye’de ve AB’de KOBİ Tanımları	6
Tablo 1.2. Bazı Ülke Ekonomilerinde KOBİ’lerin Payları	11
Tablo 1.3. Türkiye’de İmalat Sanayinde İşletmelerin Ölçeksel Dağılımı	14
Tablo 1.4. Seçilmiş Bazı Ülke Ekonomilerinde KOBİ’lerin Önemi	15
Tablo 1.5. İşletmelerin Sektörel Dağılımı	19
Tablo 1.6. İmalat Sanayindeki İşletmelerin Ölçeklerine Göre Dağılımı	19
Tablo 1.7. İmalat Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmeler	20
Tablo 2.1. Toplam İşletmelerin Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı	33
Tablo 2.2. Toplam İşletmelerin Büyüklük Grubuna Göre Dağılımı	34
Tablo 2.3. SSK’ya Bağlı Kayıtlı İşyerlerinin Büyüklük Grubuna Dağılımı	35
Tablo 2.4. Toplam İşletmelerin Hukuki Durumlarına Göre Dağılımı	35
Tablo 2.5. Sektörel İşyeri Yaş Ortalamaları	36
Tablo 2.6. İşletmelerin Ağırlıklı Olarak Yer Aldığı İller	36
Tablo 2.7. Kamu – STK Koordinasyonu, İşbirliği ve Dayanışma Mekanizması	44
Tablo 2.8. TSKB’nın Vermiş Olduğu Krediler	58
Tablo 2.9. TSKB Yatırım Kredileri	58
Tablo 4.1. İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Zaman	84
Tablo 4.2. İşletmede İstihdam Durumu	85
Tablo 4.3. İşletmenin Yönetimi	86
Tablo 4.4. Yöneticinin Eğitim Durumu	86
Tablo 4.5. İşletmelerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı	87
Tablo 4.6. Faaliyet Gösterilen İşyerinin Mülkiyet Durumu	87
Tablo 4.7. İşletmelerin Hukuki Yapılarına Göre Dağılımı	88
Tablo 4.8. İşletmelerin Ciro Yapısı	88
Tablo 4.9. İşletmelerin Çalıştıkları Banka Sayısı	89
Tablo 4.10. Kredi Kulamla Durumu	89
Tablo 4.11. Tercih Edilen Kredi Vadesi	90
Tablo 4.12. Tercih Edilen Kredinin Türü	90
Tablo 4.13. Kredi Alınırken Karşılaşılan Sorunlar	91
Tablo 4.14. İşletme İle İlgili İhtiyaçların Kredi İle Karşılanma Durumu	91
Tablo 4.15. İşletme Finansmanında Öz Sermayenin Payı	92
Tablo 4.16. İşletme Karının Değerlendirilmesi	92
Tablo 4.17. İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Zamana Göre Kredi Kullanma Durumu	93
Tablo 4.18. İşletmeyi Yöneten Kişi ve Eğitim Durumu	93
Tablo 4.19. Ciroya Göre Kredi Kullanma Durumu	94
Tablo 4.20. Çalışan Banka Sayısına Göre İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Zaman	94
Tablo 4.21. Kredi Kullanma Durumuna Göre Çalışılan Banka Sayısı	95
Tablo 4.22. Tercih Edilen Kredi Vadesi ve faaliyet Alanı İlişkisi	96
Tablo 4.23. İşletmenin İhtiyaçlarını Karşılamada Kredi ve Öz Sermayenin Payları	96
Tablo 4.24. Finansman Sorununa Karşın Kredi Kullanma Durumu	96

GİRİŞ

Bilindiği üzere KOBİ'ler, özellikle ülkemiz gibi gelişmekte olan ekonomilerde gün geçtikçe artan öneme sahip bir hal almaktadır. Artık devleşmiş endüstriler yerine, hızlı karar verme kabiliyeti yüksek olan KOBİ'ler, az sermaye kullanımı yanında daha çok el emeği ile çalışan, düşük düzeyde yönetim giderleri ile çalışan ve ucuz bir üretim gerçekleştiren iktisadi teşebbüsler olmaları ile tercih sebebi haline gelmişlerdir. Yeri ve önemi her geçen gün artan KOBİ'lerin de her kar amacı güden işletme gibi ödemeleri gereken borçları, almaları gereken mali sorumlulukları, işini devam ettirebilmesi için yaptığı sabit ve değişken giderleri söz konusudur. Bunları karşılarken zaman zaman finansman desteğine ihtiyaç duyarlar. Bu tez içeriği itibari ile KOBİ'lerin ihtiyaçlarını karşılamakta gerekli olan desteği ne şekilde, nereden temin edebileceğine, finansman ile ilgili problemlerini nasıl çözebileceklerine, burada bankadan alınabilecek desteğin kapsamı ve maliyetinin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanmıştır.

Tezin ilk bölümünde KOBİ'ler ile ilgili kavramsal çerçeve gözden geçirilmiş, Türkiye'de, Dünya ülkelerinde ve halen popülaritesini korumaya devam eden Avrupa Birliğinde ortaya koyulmuş tanımlar belirtilmiş ve birbirleri ile karşılaştırılarak ele alınmıştır. Ardından konu ile ilgili geniş bir literatür araştırması yapılmış ve KOBİ'ler ile ilgili yasal mevzuat açıklanmıştır. Dünyada ve Türkiye'de KOBİ'lerin yeri ve önemi konusu ele alınmış, son olarak KOBİ'lerin avantaj ve dezavantajları karşılaştırılmıştır.

İkinci bölümde, KOBİ'lerin finansal özellikleri başlığı altında, yönetsel ve pazarlama sorunlarının yanında KOBİ'lerin finansman sorunları ve kendi bünyelerinde yararlanabilecekleri mali kaynaklar üzerinde durulmuş, genel olarak kaynak temininde karşılaşılan güçlükler açıklanmıştır. Ardından KOBİ'lere kurumsal ve alt yapı desteği verilen kurum ve kuruluşlar irdelenmiş, özel bankalar dışındaki finansal destek veren kuruluşlar ile ilgili bilgiler ortaya koyulmuştur.

Tezin üçüncü bölümünde, KOBİ'lerin finansman sorunları derinlemesine irdelenmiş, Türkiye'de KOBİ bankacılığının gelişimini etkileyen faktörler göz önünde bulundurularak Türkiye'deki özel bankaların KOBİ'lerin sorunlarına

yaklaşımı ve KOBİ'lere yönelik destek faaliyetleri tek tek başlıklar itibarı ile banka bazında ele alınmıştır.

Tezin son bölümünde, Isparta ilinde faaliyet göstermekte olan 150 adet KOBİ'ye 19 soruluk bir anket hazırlanmış, KOBİ'ler ile tek tek görüşülerek finansman sorunlarının olup olmadığı, bankalara ve KOBİ Bankacılığına bakış açıları, finansman sorunlarını giderme yöntemleri araştırılmış ve SPSS programı yardımı ile veriler tablo haline getirilmiş ve yorumlanmıştır.

Sonuç bölümünde ise, tablolar yorumlanarak Isparta'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin sorunları üzerinde çözüm önerileri geliştirilmiştir. Finansman sorunlarının kaynağı belirlenerek bankaların KOBİ'lere yönelik yaptıklarından ziyade, mevcut durumda yapılması gerekenler öne sürülmüştür.

BÖLÜM I

1. KOBİ'LER İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. KOBİ Tanımının Gerekliliği

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ'ler), tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye ekonomisinin de dinamik ve sürükleyici unsurlarından biri olup, ülkemizin sosyo-ekonomik gelişmesi açısından çok büyük öneme sahiptirler. Genel olarak KOBİ'ler, az sermaye kullanımı yanında daha çok el emeği ile çalışan, çabuk karar verme yeteneğine sahip, düşük düzeyde yönetim giderleri ile çalışan ve ucuz bir üretim gerçekleştiren iktisadi teşebbüsler olarak ifade edilebilir.¹

Günümüzde, küçük işletmeler denilince, eskiden olduğu gibi başarısız olduğu için büyümemiş, küçük ölçeklerde kalmış işletmeler kastedilmemektedir. Buna karşın küçük işletmeler dinamik, yenilikçi, fırsatları zamanında değerlendirebilen işletmelerdir.²

Küçük işletmelerin tanımlanması ve büyüklük kriterlerinin saptanması tartışmalı bir konudur. Büyüklük ölçüsü olarak hangi kriterlerin alınacağı ve bunların miktarı konusunda ülkemizde çeşitli görüşler bulunmaktadır.³ KOBİ'lerin tanımlanmasında yaşanan karmaşa, sağlıklı bir envanter çalışmasının yapılmasına da engel teşkil etmektedir.

Küçük bir büfe, tek kişilik pencere yıkama işlerinden imalat sektörüne kadar birçok kuruluş küçük işletme olarak kabul edilmektedir. İşletme ölçeği için tanımlama yapmanın oldukça pratik nedenleri bulunmaktadır. Devlet desteği alabilmek, kredi avantajlarından yararlanabilmek, ilgili danışmanlık kuruluşlarından destek alabilmek ve sözleşmeler yapabilmek için firma ölçeğinin belirlenmesi

¹ ULUDAĞ, İ. ve VİLDAN S., *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler*, İTO Yayını, İstanbul 1990, s.14.

² ERKAN, M., "KOBİ'lerde Finansman Sorunları ve Dış Kaynaklı Krediler", A.Ü. *Afyon Yıllığı*, No:7, 1990.

³ DİNÇER, Ö., *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*, Timaş Yayınevi, İstanbul 1994, s.314.

gerekmektedir. Bununla birlikte her tür işletmenin geliştirilmesi ve desteklenmesine yönelik politikaların belirlenmesinde de tanımlamalar büyük kolaylık sağlayacaktır.⁴

KOBİ'leri tanımlayabilmek için bir çok kriter kullanılmıştır. KOBİ tanımını etkileyen belli başlı faktörler aşağıdaki gibi sıralanabilir:⁵

- Zaman,
- Ekonomik düzey,
- Sanayileşme düzeyi,
- Kullanılan teknoloji,
- Pazarın büyüklüğü,
- Faaliyette bulunulan işkolu,
- Kullanılan üretim tekniği,
- Üretilen malın özellikleri,
- İşgören sayısı,
- Kuruluş ve araştırmalar.

1.2. KOBİ Tanımları

KOBİ'lere yönelik çalışan kurumların her biri kendine göre bazı tanımlar yapabilmektedirler. Tanımlardaki sınırlar, genellikle ülkelerin ekonomilerinin büyüklüğüne bağlı olarak değişmektedir. Bu nedenle, KOBİ deyimi, hukuki olmaktan çok ekonomik bir anlam taşıyabilmektedir. Diğer ülkelerde olduğu gibi tüm bu tanımlamalarda kullanılan ölçüt, bir iktisadi teşebbüste istihdam edilen kişi sayısıdır.

Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ) gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerini etkileyen ve yönlendiren en önemli unsurlardan biridir. Ülkelerin sosyal ve ekonomik yapı özellikleri içinde endüstrileşme, sağlıklı kentleşme,

⁴ KOÇEL, T., **İşletme Yöneticiliği: Yönetici Geliştirme, Organizasyon ve Davranışı**, Beta Yayınevi, 3.basım, İstanbul 1993, s.25.

⁵ ÇETİN, M. “Avrupa Birliği’nde KOBİ’lere Yönelik Teknoloji Politikaları”, **Dış Ticaret Dergisi**. Yıl.5, Sayı.19 (Ekim 2000), ss. 1-15.

optimum dağıtım ve ticaret uygulamaları için önemli bir özellik taşımaktadır. KOBİ'ler, söz konusu gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde girişimci düşüncenin eyleme dönüştüğü, istihdama önemli ölçüde katkıda bulunan, işsizlik sorununa en önemli darbeyi vuran, ekonomik büyümenin öncülüğünü yapan katma değer yaratma ve kâr odaklı kuruluşlardır. Bundan dolayı bütün ülkelerin politika ve stratejilerinin oluşumunda etkin olmaktadır.

Enflasyonist istikrarsızlıktan sıyrılarak sürdürülebilir büyüme sürecine kararlı bir geçiş gerçekleştirmeye çalışan Türkiye ekonomisinde de 2000'li yıllarla birlikte, (başlangıçta art arda gelen krizlere rağmen) KOBİ'lerin önemi daha iyi algılanmaya başlanmış, KOBİ'lerin sorunları tespit edilmeye ve giderilmeye çalışılmıştır.⁶

KOBİ'ler, ülke ekonomisine bir taraftan yatırım, üretim, istihdam, ihracat ve ödedikleri vergiler açısından katkıda bulunurken, diğer taraftan da coğrafi açıdan ülkenin bütün bölgelerine dağılmış olmaları nedeniyle bölgesel kalkınmada son derece önemli rol oynamaktadırlar. Ayrıca iç göçün önlenerek sağlıklı kentleşmenin önüne geçilmesinde, tam rekabetin sağlanmasında, sosyal barışın korunmasında ve kalifiye eleman yetiştirilmesinde önemli katkılar sağlamaktadır.⁷ 2004 yılında DPT tarafından yayınlanmış olan KOBİ Stratejisi ve Eylem Planında, 2003 yılı itibari ile ülkedeki tüm işletmelerin % 99.8'i ve toplam istihdamın % 76.7'si KOBİ'leri oluşturmakta iken toplam katma değer içindeki payı %26.5 düzeylerinde kalmaktadır. Amaç, bunu geliştirerek, katma değer payı ve rekabet güçlerinin artırılmasıdır.⁸

Türkiye'de üzerinde uzlaşılmış bir KOBİ tanımı yoktur. KOBİ'lere hizmet veren her kurum ve kuruluş farklı bir KOBİ tanımından hareket etmektedir. Bu nedenle, uygulamada farklılıklar oluşmakta, KOBİ'lerin bir kısmı bazı uygulamaların içinde yer alırken, diğer bazı uygulamaların dışında kalabilmektedir. Ayrıca farklı tanımlar KOBİ'lere yönelik istatistiklerin farklı sonuçlar vermesine de yol açmaktadır. Bazı KOBİ tanımlarındaki diğer bir sorun da sadece "imalat sanayii" işletmelerini kapsama almasıdır. Dolayısıyla diğer sektörlerde faaliyet gösteren tüm

⁶ ATAOL Coşkun, "Küçük – Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ) İçin Bankalarda Kredi Değerleme Sistemi ve Bir Örnek Çalışma", **Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2006.

⁷ Yücel, 2004, s. 107.

⁸ <http://ekutup.dpt.gov.tr/esnaf/kobi/strateji.pdf>9 Erişim Tarihi: 21.02.2008

işletmeler, esnaf ve sanatkarlar kapsam dışında kalmakta; mevcut devlet teşviklerinden yararlanamama durumu ile karşı karşıya kalabilmektedir.⁹

Bazı kurumlara göre çalışan sayısı önemli olurken, diğer bazı kurumlara göre ise, firmaların ciroları baz alınarak bir takım tanımlamalar yapılmıştır. Aşağıda tabloda Devlet Planlama Teşkilatının belirlemiş olduğu Türkiye’deki KOBİ tanımları ile AB tanımı verilmiştir.

Tablo 1.1. Türkiye’de ve AB’de KOBİ Tanımları

	Tanım Kriteri	Mikro İşletme	Küçük İşletme	Orta Ölçekli İşletme
AB	Çalışan Sayısı	10 Kişiye Kadar	50 Kişiye Kadar	250 Kişiye Kadar
	Yıllık Net Satış Hâsılatı	2 Milyon Avro	10 Milyon Avro	50 Milyon Avro
	Yıllık Mali Bilançosu	2 Milyon Avro	10 Milyon Avro	43 Milyon Avro
Türkiye	Çalışan Sayısı	0–9 Kişi	10 – 49 Kişi	50 – 249 Kişi
	Yıllık Net Satış Hâsılatı	1 Milyon YTL	5 Milyon YTL	25 Milyon YTL
	Yıllık Mali Bilançosu	1 Milyon YTL	5 Milyon YTL	25 Milyon YTL

Kaynak: <http://ekutup.dpt.gov.tr/esnaf/kobi/strateji/2007.pdf>

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Tanımı (3624 Sayılı Kanun) Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı hakkındaki kanunun “tanımlara” ilişkin 2. Maddesinde kanunda geçen “işletmeler” deyiminden ne anlaşılması gerektiği şöyle belirtilmektedir; “İmalat sanayi sektöründe 1- 50 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri küçük sanayi işletmelerini; 51-150 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri orta ölçekli sanayi işletmelerini ifade eder”.¹⁰

KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerini üniversite ve yüksekokul mezunu nitelikli eleman istihdamına yönlendirmek ve bu faaliyetlerinin desteklenmesi ile verimliliklerini artırarak ulusal ve uluslararası ticarete güçlenerek rekabet edebilmelerini sağlamak amacıyla uyguladığı “İstihdam Desteği”nden, yararlanmak isteyen işletmelerden; “1-150 arasında işçi çalıştırmak, imalat sanayinde faaliyet göstermek ve gerçek usulde defter tutmak” koşullarını istemektedir. Aynı

⁹ www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf Erişim Tarihi: 22.02.2008.

¹⁰ www.kosgeb.gov.tr Son Erişim Tarihi: 10.08.2008.

şekilde, “Ortak Kullanım Atölyesi/Laboratuvarına Yönelik Makine-Teçhizat Desteği” kapsamında da işgören sayısı ile ilgili aynı rakamlara rastlanmaktadır.

Türkiye İhracat Kredi Bankası (Eximbank) Tanımı, Kısa vadeli TL krediler kapsamında KOBİ ihracat kredisi için 1–200 işçi çalıştıran sabit sermaye yatırımları \$ 2 milyonu geçmeyen imalat sanayii işletmeleri ifade eder.¹¹

Hazine Müsteşarlığı Tanımı İmalat sanayiinde faaliyette bulunan ve yasal defter kayıtlarında arsa ve bina hariç net sabit yatırım tutarı TL 400 milyarı aşmayan, 1-9 işçi çalıştıran işletmeler çok küçük ölçekli, 10-49 işçi çalıştıran işletmeler küçük ölçekli, 150-250 işçi çalıştıran işletmeler orta ölçekli olarak tanımlanmaktadır.¹²

Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) Tanımı, İmalat sanayiinde faaliyette bulunan ve 1-200 işçi çalıştıran, gerçek usulde defter tutan, arsa ve bina hariç sabit sermaye tutarı bilanço net değeri itibariyle \$ 2 milyon karşılığı TL’yi aşmayan işletmeler şeklinde belirtilmektedir.¹³

Halk Bankası Tanımı, Halkbank, teşvik belgeli işletmelerde işgören sayısı 1–150 arası olup, sabit yatırımları 100 Milyar TL’yi aşmayanları; normal KOBİ’lerde ise işgören sayısı 1–250 arası olup, toplam makine ve ekipmanlarının kayıtlı net değeri 400 Milyar TL' yi aşmayanları KOBİ olarak değerlendirmektedir.

İmalat sanayinde faaliyet gösteren arsa ve binalar hariç aktif büyüklüğü 950.000 YTL’yi aşmayan, 1–250 işçi çalıştıran işletmeleri KOBİ olarak tanımlamaktadır.¹⁴

Dünya Bankası’nın Kabul Ettiği Tanım, 50 emekçiye istihdam sağlayan işletmeler küçük ölçekli, 50–200 emekçi istihdam eden girişimler ise orta ölçekli olarak adlandırılmaktadır.¹⁵

Avrupa Birliği Tanımı, Küçük işletmeler için üst sınır olarak 7 milyon Avro hacminde ciroyu şart koşmakta, orta boy işletmeler için ise yine üst sınır olarak 40 milyon Avroluk ciroyu kabul etmektedir.¹⁶

¹¹ www.eximbank.gov.tr Son Erişim Tarihi: 10.08.2008

¹² www.hazine.gov.tr Son Erişim Tarihi: 10.08.2008

¹³ www.dtm.gov.tr Son Erişim Tarihi: 10.08.2008

¹⁴ www.halkbank.com.tr

¹⁵ www.worldbank.org

¹⁶ www.abgs.gov.tr

AB Komisyonu Tanımı, Küçük İşletmeler, 50'den az işçi çalıştıran, yıllık satış cirosu € 7 milyonu veya arsa ve bina hariç mevcut sabit sermaye tutarı, bilanço net değeri itibariyle, € 5 milyonu geçmeyen, bağımsızlık kriterine uygun olan işletmelerdir.

Orta Büyüklükteki İşletmeler, 250'den az işçi çalıştıran, yıllık satış cirosu 40 milyonu veya arsa ve bina hariç mevcut sabit sermaye tutarı, bilanço net değeri itibariyle 27 milyonu geçmeyen, bağımsızlık kriterine uygun olan işletmelerdir.

Mikro işletmeleri küçük ve orta büyüklükteki işletmelerden ayırmak gerektiğinde, bunlar 10'dan az işçi çalıştıran işletmeler olarak tanımlanmaktadır. AB komisyonu yukarıdaki tanıma göre, içinde KOBİ, orta büyüklükte işletme, küçük işletme ve mikro işletme terimleri geçen tüm AB mevzuatını uyumlaştırmıştır.

Eurostat, bu tanımdan hareketle, AB istatistiklerini aşağıdaki işletme büyüklük grupları itibariyle düzenlemektedir:

- İşçi çalıştırmayan (mikro)
- 1–9 işçi çalıştıran (mikro)
- 10–49 işçi çalıştıran (küçük)
- 50–249 işçi çalıştıran (orta)
- 250–499 işçi çalıştıran (büyük)
- 500 veya daha fazla işçi çalıştıran (büyük)¹⁷

1.3. KOBİ 'lerle İlgili Mevzuat

KOBİ mevzuatı aşağıdaki karar ile karara ilişkin uygulama tebliği ve genelgeyle düzenlenmiştir:

- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar (Karar Sayısı:2000/1822)
- EK:Yatırım Teşvik Uygulamalarında Yöreler

¹⁷ www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf, s.2.

- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No.2001/1)
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar ve Tebliğ Hükümlerini Uygulamasına İlişkin Genelge (Genelge No.2003/1)¹⁸

Haziran 2000’de, Avrupa Komisyonu, Feira Zirvesi’nde küçük işletmeleri teşvik etmek ve birçok alanda desteklemek amacıyla ‘**Avrupa Birliği Küçük İşletmeler Sözleşmesi**’ni onaylamıştır. Sözleşme, üye ülkelerde politika oluşturanların gözünde Avrupa ekonomisinin gelişmesinde kritik rol oynayan KOBİ’lerin önemini vurgulamayı, KOBİ politikası oluşturan mercilerin, kişi ve kuruluşların KOBİ’lerin gelişmesi ve başarısına yönelik gerekli faktörleri dikkate almalarını sağlamayı amaçlamaktadır. AB Komisyonu, Feira Zirvesinde belirlenen hedeflere ulaşabilmek amacıyla ‘**AB İşletmeler 4. Çok Yıllı Programı**’nı geliştirmiştir. 2001-2005 yıllarını kapsayan ‘Çok Yıllı Program’ Aralık 2000’de yürürlüğe girmiştir. AB’nin, diğer Birlik politikalarının kapsamadığı KOBİ’lere özgü eylemleri için, yasal ve mali çerçeveyi oluşturmaktadır.

Türkiye 6 Ocak 2003’ten itibaren 4. Çok Yıllı Program’a katılmıştır. ‘Çok Yıllı Program’da KOBİ Genel Politikaları şu şekilde belirlenmiştir:

- KOBİ’lerde istihdam geliştirme önlemleri alınması,
- Bürokratik, mali ve sosyal engellerin azaltılması, basitleştirilmesi, çalışma ortamlarının iyileştirilmesi, yeni işletme kurmanın teşvik edilmesi,
- İş yönetimi kalitesinin yükseltilmesi,
- Ar-Ge (İnovasyon) çalışmalarının desteklenmesi,
- Finans/kredi kaynaklarının geliştirilmesi,
- KOBİ’lerin iç pazara entegrasyonu ve uluslararası pazarlama açılımının desteklenmesi,

Diğer önlemler:

- Bilgi çağına uyum sağlanması,

¹⁸ www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf s.2.

- Kamu ihalelerine katılımın desteklenmesi,
- İşletme kültürünün geliştirilmesi.

Çok Yıllı Program'ın öncelikli hedefleri şöyledir:

- KOBİ'lere yönelik yasal ve bürokratik düzenlemelerin sadeleştirilmesi,
- Enformasyon şebekeleri ile KOBİ'lerin uluslararası pazarlara açılımının teşvik edilmesi,
- KOBİ'lerin rekabet gücünün artırılması, AR-GE, inovasyon ve eğitim olanaklarının geliştirilmesi,
- Girişimci ruhunun teşviki ve özel hedef kitlelerin belirlenerek desteklenmesi.

1.4. KOBİ'lerin Yeri ve Önemi

1.4.1. KOBİ'lerin Dünya'daki Yeri Ve Önemi

KOBİ'ler, yalnızca gelişmekte olan ülkelerde değil aynı zamanda gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde de önemini korumaktadır. Avrupa Topluluğunda 1985 yılında iş isteyen her 25 kişiden 3'ü ya da % 12'si işsiz kalmıştır. Bu nedenle, Avrupa'da önemli istihdam artışını sağlamaya dönük bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda, Küçük ve Orta ölçekli İşletmelerin buna bir çözüm olarak görüldüğü belirtilmiştir. İstihdam sorununun çözülmesinde önemleri daha belirgin biçimde ortaya çıkan küçük ve orta ölçekli işletmelerin Avrupa'da da 1970'lerden sonra önem kazanmış olduğu görülmektedir.¹⁹

21. yüzyıla girdiğimiz şu yıllarda gelişmiş ülkelerde, şimdiye kadar izlenen küçük işletmelerle ilgili istihdamı artırmayı amaçlayan politikalar yanında, üretimde, satışta ve yönetimde yeniliklere giden küçük işletmelerin oluşumunu ve rekabetini sağlayan politikalar da oluşturulmaya çalışılmaktadır.²⁰

¹⁹ BULMUŞ, İ., OKTAY, Ertan, TÖRÜNER, Mete, **Küçük Sanayi İşletmelerimizin Konumu Önemi ve AT'a Girerken Karşılaşılabilecek Sorunlar İle Çözüm Yolları**, Milli Produktivite Merkezi Yayınları Ankara – 1990 s.2.

²⁰ SARIASLAN, H., **Orta ve Küçük Ölçekli İşletmelerin Finansal Sorunları: Çözüm İçin Bir Finansal Paket Önerisi**, TOBB Yayınları, No:281, 1994, s. 11.

Tablo 1.2. Bazı Ülke Ekonomilerinde KOBİ'lerin Payları (%) (2004 Yılı)

	ABD	Almanya	Japonya	Fransa	İngiltere	G.Kore	Hindistan	Türkiye
KOBİ'lerin Tüm İşletmeler İçindeki Yeri	97,2	99,8	99,4	99,9	96	97,8	98,6	99,5
Toplam İstihdam İçindeki Yeri	50,4	64	81,4	49,4	36	61,9	63,2	61,1
Toplam Yatırım İçindeki Yeri	38	44	40	45	29,5	35,7	27,8	56,5
Yaratılan Katma Değer İçindeki Yeri	36,2	49	52	54	25,1	34,5	50	37,7
Toplam İhracattaki Payı	32	31,1	38	23	22,2	20,2	40	8
Toplam Krediden Aldığı Pay	42,7	35	50	48	27,2	46,8	15,3	4

Kaynak: <http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/TanitimKoordinasyonDb/Beytullah.doc>,
Erişim Tarihi 14.01.2008.

Tablo 1.2.'de ele alınan ülkelerin hepsinde toplam işletmelerin neredeyse tamamını KOBİ'lerin oluşturduğu görülmektedir. Ülkemizde toplam işletmelerin %99,5 i KOBİ olarak adlandırılırken, KOBİ'lerin toplam istihdam içerisindeki payı % 61,1, yatırımlardaki payı % 56,5, yaratılan katma değerdeki payı % 37,7'dir. Buna göre, ülkemizde KOBİ'lerin verimlilik ve katma değer yönünden eksik kaldıkları sonucuna ulaşılabilir. Ülkemizdeki KOBİ'lerin ayrıca, toplam ihracat içindeki payı ile toplam kredilerden almış oldukları pay diğer ülkelere göre çok düşüktür. KOBİ'lerin ihracattaki payı gelişmiş ülkelerde % 20 ile % 38 arasında iken, bu oran Türkiye'de % 8 civarındadır. Bu da ülkemizdeki KOBİ'lerin büyük çoğunluğunun dışa açılma derecesinin düşük olduğunu ve küreselleşme sürecine giremediklerinin göstergesi olabilir. Bunun yanında, KOBİ'lerin toplam ihracat içindeki payının çok düşük olması, mevcut istatistiklerde yalnızca KOBİ'lerin kendi yaptıkları ihracatın dikkate alınmasından, büyük işletmelerin dış ticaret şirketleri aracılığı ile yaptıkları ihracatın ise dikkate alınmamasından kaynaklanabilir. Oysa KOBİ'lerin önemli miktardaki ihracatlarının büyük işletmelerin dış ticaret şirketleri aracılığıyla yaptıkları bilinen bir

gerçektir. Bu gerçek göz önüne alındığında, KOBİ'lerin toplam ihracat içindeki payı yaklaşık % 20'ye yükselmektedir.²¹

Dünyada 1945–1970 döneminde büyük ölçekli işletmelere ağırlık verilerek ekonomik büyüme ve kalkınma faaliyetleri yürütülmüştür. Fakat bu süre içerisinde KOBİ'lerin büyük işletmeler karşısında üstün yanlarının olduğu anlaşılmaya başlamıştır. Birçok ülkede istihdam yaratmada ve rekabet ortamının sağlanmasında KOBİ'lerin rolü, giderek artmıştır. 1970 ekonomik krizi, KOBİ'lerin önem kazanmasına, büyük ölçekli işletmelerin önem kaybetmesine neden olmuştur. Diğer taraftan ölçek ekonomisinin öneminin azalmaya başlamasından sonra KOBİ'ler, birçok ülkede 1970 bunalımından sonra kaynakların ekonomik kullanılması, istihdam ve gelir dağılımına katkılarının olmasından dolayı makro ekonomik politikaların temelini oluşturmaya başlamıştır. Büyük işletmelerin aksine, üretim rasyonalizasyonunu, talebin yüksek gelir esnekliği ya da düşük fiyat esnekliği gösterdiği ürünlerin üretimine ağırlık veren küçük işletmeler, ekonomik krizden de en az etkilenen birimler olmuştur.²² Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri incelendiğinde KOBİ'lere yönelik göstergeler, bu kesimin önemini gayet açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Her ne kadar KOBİ'ler, ülkelere göre tanımsal ve yapısal farklılıklar gösteriyorsa da, dünyanın neresinde olursa olsun değişmeyen bir gerçek, bu işletmelerin bütün dünya ülkelerinin ekonomilerinde göz ardı edilemeyecek katkılara sahip olmasıdır.

KOBİ'ler büyük işletmelerin yapamadıkları ya da yapmak istemedikleri yeni malzemelerin, fikirlerin, süreçlerin ve hizmetlerin temel kaynağını oluşturmaktadırlar. Çünkü büyük işletmeler ölçek ekonomisinin maliyet avantajından yararlanmak amacıyla makine, araç, gereç ve işgücüne yaptıkları büyük yatırımlar nedeni ile aynı ürünü uzun süre üretmeye bağlı kalmaktadırlar. Fakat KOBİ'lerin büyük ölçekli yatırımlara bağlı kalmak gibi bir sorunları bulunmamaktadır. Çünkü ölçek ekonomileri küçüktür ve büyük işletmelere göre daha esnek bir yapıya sahiptirler.²³

²¹ <http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/TanitimKoordinasyonDb/Beytullah.doc>, Erişim Tarihi: 14.03.2008.

²² <http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/TanitimKoordinasyonDb/Beytullah.doc>, Erişim Tarihi: 14.03.2008.

²³ EFE, B., **İzmir KOBİ'leri Büyüteç Altında**, İzmir Ticaret Odası Yayını, No:57, İzmir 1998, s.8.

KOBİ'ler, yalnızca gelişmekte olan ülkelerde değil; aynı zamanda gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde de önemini korumaktadır. 21. yüzyıla girdiğimiz şu yıllarda gelişmiş ülkelerde, şimdiye kadar izlenen küçük işletmelerle ilgili istihdamı artırmayı amaçlayan politikalar ikinci plana atılarak, üretimde, satışta ve yönetimde yeniliklere giden küçük işletmelerin oluşumunu ve rekabetini sağlayan politikalar oluşturulmaya çalışılmaktadır. Gelişmiş ülkelerin küçük işletme politikaları istihdamı artırma odaklı değil, çağın gereği olan canlı, yaşanabilir, dinamik girişimcilerin geliştirilmesi olmaktadır.²⁴ Bu zorluklara rağmen tüm ülkelerde, işletmelerin yaklaşık % 99'unun KOBİ'lerden oluştuğu şeklinde bir genelleme yapılabilir. Ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, istihdamın % 40-80'i ve gayri safi milli hâsılanın % 30-70'i KOBİ'ler tarafından oluşturulmaktadır. KOBİ'lerin % 5'i hızlı büyüyen şirketler statüsündedir. Bu verilere göre KOBİ'lerin büyük işletmelere göre açık bir üstünlükleri ortaya çıkmaktadır. KOBİ'lerin küçük fakat önemli bir grubu da, yeni sanayilerin ve teknolojilerin gelişmesinde öncü konumundadırlar. Yenilikçi çalışmalar yapanlar içinde KOBİ'ler yoğun durumdadır. İletişim ve otomasyon maliyetlerinin azalmasıyla KOBİ'lerin teknik imkânları artacak, bu da küresel piyasa içindeki başarılarının büyümesini sağlayacaktır. KOBİ'lerin istihdama katkısı da önemlidir.²⁵

Ekonomik kalkınmışlık düzeyi ne olursa olsun, tüm ülkelerde KOBİ'ler gerek sayısal, gerek istihdam yaratma gücü açısından ekonomik ve toplumsal düzenin bel kemiğini oluşturmaktadır. Ülkelerin hemen hemen hepsinde toplam işletmelerin neredeyse tamamını KOBİ'ler oluşturmaktadır. Buna göre bütün ülkelerde KOBİ'lerin etkin bir işleve sahip olduğu görülmektedir.²⁶ Sonuç olarak günümüzde, dünya pazarlarının küreselleşmesiyle, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, KOBİ'lerin sosyal ve ekonomik değişimlere uyum gösterme esnekliklerinin ve yeteneklerinin daha fazla farkına varmakta, bunun sonucunda rekabet güçlerini ve teknolojik düzeylerini artırıcı yönde teşvik tedbirleri uygulamalarına ağırlık vermektedirler. Kısaca dünyada “küçük güzeldir” anlayışı hâkim olmaktadır.

²⁴ SARIASLAN, s.11.

²⁵ KÜÇÜKÇOLAK, R. A., **KOBİ'lerin Finansman Sorununun Sermaye Piyasası Yoluyla Çözümü**, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yayını, İstanbul 1998.

²⁶ <http://www.kosgeb.gov.tr>

1.4.2. Türkiye’de KOBİ’lerin Yeri Ve Önemi

20. Yüzyılın ilk yarısında işletmelerin giderek büyümeleri nedeniyle, KOBİ’lerin yaşamlarına devam edemeyecekleri düşüncesi gündeme gelmişti. Ancak günümüzde KOBİ’ler ortadan kalkmamış, aksine 1970’li yıllardan itibaren teknolojinin gelişmesi, kişi ve toplumlardaki bağımsızlık eğiliminin artması ve bilgi toplumuna geçiş gibi nedenlerden dolayı daha önemli hale gelmiş bulunmaktadır.

Gelişmiş ülkelerdeki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin ekonomi içindeki paylarına baktığımızda, küçük farklılıklarla ülkemizdekine benzer özellikler görebiliriz.

Tablo 1.3.’de “Türkiye’de İmalat Sanayinde İşletmelerin Ölçeksel Dağılımı”, Tablo 1.4.’de ise “Seçilmiş Bazı Ülke Ekonomilerinde KOBİ’lerin Önemi” ele alınmıştır.²⁷

Tablo 1.3. Türkiye’de İmalat Sanayinde İşletmelerin Ölçeksel Dağılımı (2002 yılı)

Sanayi Ölçeği	İşletme Sayısı	İşletme Payı (%)	Çalışan Sayısı	Çalışan Payı (%)	Katma Değer (Trilyon TL)	Katma Değer Payı (%)
Küçük Ölçekli Sanayi (1–49)	194.546	98,4	721.469	47,1	37,9	14,1
Orta Ölçekli Sanayi (50–199)	2.247	1,1	213.676	14	35,6	13,2
KOS (1–199)	196.793	99,5	953.144	61,1	73,5	27,3
Büyük Sanayi (200 +)	982	0,5	595.601	38,9	194,9	72,7
Toplam İmalat Sanayi	197.775	100	1.530.745	100	268,4	100

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/kos.html> Erişim Tarihi: 11.03.2008.

Tabloya göre; 2002 yılı itibarı ile, ülkemizde faaliyet gösteren imalat sanayi işletmelerinin %99,5 i Küçük ve Orta Ölçekli İşletme olarak faaliyet göstermektedir. Geriye kalan 0.05 lik kısım ise büyük işletmeleri oluşturmaktadır. Buna karşın, çalışan sayılarına baktığımızda ise, büyük işletmelerin istihdama katkısı % 38,9 olarak karşımıza çıkmakta ve toplam 595.601 çalışan istihdam edilmektedir. Küçük ve orta ölçekli işletmelerde ise bu sayı 953.144 olarak kalmaktadır.

²⁷ Dünya’da ve Türkiye’de KOBİ Tanımları, 2000, s.11.

Ticari rekabetin ekonomik sistem olarak benimsendiği toplumlarda sistemin sağlıklı olarak işleyişiyle KOBİ'lerin sistem içindeki varlıkları ve güçleri arasında yakın bir ilişki vardır. KOBİ'lerin çoğu, büyük işletmelerin yerine getiremediği bir takım fonksiyonları yerine getirdikleri için sisteme olumlu katkıda bulunmaktadır.

Tablo 1.4. Seçilmiş Bazı Ülke Ekonomilerinde KOBİ'lerin Önemi

DEVLET	Tüm İşletmeler İçindeki Yeri (%)	Toplam İstihdam İçindeki Yeri (%)	Toplam Yatırım İçindeki Yeri (%)	Katma Değer İçindeki Yeri (%)	Toplam İhracat İçindeki Payı (%)	Toplam Kredilerden Aldığı Pay (%)
ABD	97,2	50,4	38	36,2	32	42,7
Almanya	99,8	64	44	49	31,1	35
Hindistan	98,6	63,2	27,8	50	40	15,3
Japonya	99,4	81,4	40	52	38	50
İngiltere	96	36	29,5	25,1	22,2	27,2
G.Kore	97,8	61,9	35,7	34,5	20,2	46,8
Fransa	99,9	49,4	45	54	23	48
İtalya	97	56	36,9	53	-	-
Türkiye	98,8	45,6	65	37,7	8	3-4

Kaynak: <http://www.die.gov.tr> Erişim Tarihi: 23.07.2007.

Kimileri yapılan işin özelliklerinden dolayı KOBİ kalmak durumundadır. Kimileri için de KOBİ kalmak arzu edilen bir durumdur. Bu çerçevede konuya yaklaşılsa; “piyasa ekonomisinin dinamik yapısı ve gücü, büyük ölçüde sistemdeki KOBİ'lerin varlıklarıyla ve güçleriyle yakından ilişkilidir” denilebilir.²⁸

Gerek ülkemizde, gerekse dünya ekonomilerinde KOBİ'ler yaşanan önemli krizlerden fazlaca etkilenmemiş ve hatta bu krizlerin atlatılmasında önemli roller üstlenmişlerdir. KOBİ'ler sadece gelişmemiş ülkelerde yaygın değildir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerle, sanayisini tamamlamış gelişmiş ülkelerdeki KOBİ'ler, sayı, istihdam ve katma değer olarak karşılaştırılırsa, gelişmiş ekonomilerde de KOBİ'lerin önemli bir yeri olduğu görülür.²⁹

KOBİ'lerin, sadece ekonomik hayatta değil, sosyal hayatta da önemli rolleri vardır. KOBİ'ler, ülkede geniş bir alana yayıldıkları için bölgesel gelişmişlik

²⁸ OKTAV Mete, DEMİR Hulusi, ALPUGAN Oktay, ÜNER Nurel, **İşletme Ekonomisi ve Yönetimi**, Beta Yayınları, İstanbul 2001.s.38.

²⁹ OKTAV vd., s.38.

farklarını gidermede, mülkiyeti geniş bir alana yaymada, istihdam olanağı yaratıp bunu sürdürmede ve demokratik hayatı canlı tutmada önemli bir güçtür. KOBİ girişimcilerinin mülkiyet tutkuları, başarılı olma arzuları, cesaretli adımları ve yatırım yapma istekleri siyasi istikrarın temel mekanizmalarındandır. Başarılı girişimciler, potansiyel girişimcileri etkileyecek, onların da ekonomiye girmelerine neden olacak ve demokratik bir ortamda, psikolojik tatmin gittikçe artacaktır. Güçlü KOBİ'ler, büyük işletmeleri de olumlu yönde etkileyecek ve sosyal yönden bir rahatlama olacaktır.

KOBİ'lerin birer mesleki okul niteliği taşımaları ve üretebilme yetenekleri, bölgesel gelişmede ve göçleri önlemede önemli bir rol oynar. Gelip-geçici, dönemsel veya mevsimlik krizlerden en az etkilenme özellikleri, toplumsal barışın korunmasına ve bunalımların aşılmasına da katkıda bulunabilir.³⁰

Tüketicilerin günlük, sürekli ihtiyaçlarını karşılamaları, toplumun tüm kesimleri ile direkt ilişki kurabilmeleri, tüketici isteklerine ve yeniliklere hızla uyum sağlayabilmeleri KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal hayatta istikrar unsuru olmalarının göstergeleridir.

Gelişmiş ülke ekonomilerinde büyük bir pay sahibi olan KOBİ'ler, yerine getirdikleri işlevler nedeniyle ekonomik sistemin önemli ve vazgeçilmez bölümünü meydana getirmektedirler.

KOBİ'lerin belli başlı yararları aşağıdaki biçimde sıralanabilir.³¹

- Gelir yelpazesinin içindeki denge unsurunun kuvvetini sağlarlar. Bu denge yalnızca sosyal yönden değil, ekonomik açıdan da önem taşır. Bu işletmeler yeni fikirlerin ve buluşların kaynağı olup, endüstride gereken esnekliğin sağlanmasına katkıda bulunurlar.
- Daha çabuk karar verme olanaklarına sahip oldukları gibi, daha az yönetim ve genel işletme gideriyle çalıştıklarından bu konuda çabuk ve ucuz üretim işlevinde bulunurlar.

³⁰ İSMAİLOĞLU, 1992, s.4-10.

³¹ ALPUGAN vd., 1988, s.10.

- Kişisel inisiyatiflerin ortaya çıkmasında önemli rol oynadıkları gibi, istihdam ve eğitimdeki payları da büyüktür. Bu işletmeler bir çok kalifiye elemanın teknik eğitimlerini aldıkları ilk kuruluşlar durumundadırlar.
- Üretim ve sanayileşmeyi bütün yurda yaymada da etkin bir araç olarak yararlanılabilmektedir.
- Uzun dönemde büyük endüstri işletmelerinin girdilerinin ve ara mallarının üreticisi olma durumundadırlar.
- Sosyal ve politik bakımından kullanılmayan işgücü, hammadde ve finansman kaynaklarının daha küçük yatırımlarla işletilmesi olanaklarını sağlayarak yaşam düzeyinin yükselmesinde de etkili olabilmektedirler.
- Küçük birikimler ve aile birikimlerinin doğrudan yatırımlara yansıtılabilmesinde de önemli işlevleri yerine getirirler.
- İşçi-işveren ilişkilerinin daha yakın ve olumlu bir ortam içinde geliştiği gözlemlenmektedir. Bu durum sosyal politikaların bu kesimde ortaya çıkmasını önleyici niteliktedir.
- Savaş ekonomisinde büyük endüstrilerin zedelenmesi durumunda, küçük işletmeler önemli işlevleri yerine getirmektedirler. Bu durumlarda KOBİ' ler üretime devam edip, küçük ölçüde de olsa, gereksinimleri karşılamaya devam etmektedirler.

Ulusal ekonomimizde, özellikle istihdam yönünden, önemli bir yere sahip bulunan KOBİ' lerin sisteme olan katkıları şu şekilde sıralanabilir.³²

- Bölge sanayisinin gelişmesine başlangıç oluşturmak,
- Bölge sanayisinin tamir ve bakım yönünden sorunlarını çözmek,
- Özel beceri ve teknik isteyen kimi malları üretmek,
- İkincil (tali) kontrol yoluyla büyük sanayi işletmelerine yardımcı olmak.

Avrupa Topluluğu'nun KOBİ'lere ilişkin bir raporunda söz konusu işletmelerin ekonomik sisteme olan katkıları şu biçimde özetlenmektedir; "sayıları ve

³² ÇETİNKAYA, F, "Esnaf ve Küçük Sanayicilerin Sorunları ve Çözümleri", **II. Türkiye İktisat Kongresi Sosyal Gelişme ve İstihdam Komisyonu Tebliğleri**, Ankara 1992, s.251-257.

değişik konulardaki çalışmaları, üretim, ticaret ve hizmet alanlarında yer alan tüm sektörlerde var olan etkileri, istihdama ve belli yörelerin refah düzeylerine katkıları nedeniyle bu işletmeler ticari ve endüstriyel yapının gerekli bir bölümüdürler. Bunun yanı sıra, ekonominin dinamikliğinin ve canlılığının da kaynağıdır".

Yapılan açıklamalardan sonra KOBİ'lerin ülkemiz açısından taşıdıkları önem şu şekilde sıralanabilir.³³

- Emek yoğun teknoloji ile çalışma ve kaynak kullanımında etkili olma özelliğine bağlı olarak ülke çapında istihdam yaratmaya ve işsizliğin azaltılmasına katkıda bulunmak.
- Talep değişikliklerine ve çeşitliliklerine daha kısa bir sürede, daha kolay bir şekilde uyum sağlamak.
- Büyük ölçekli işletmelerin kullandıkları hammadde, yardımcı malzeme, işletme malzemesi veya yarı mamul gibi girdileri üreterek onların gelişimini tamamlama ve böylece ekonomide "yan sanayi" oluşturmak.
- Büyük ölçekli işletmelerin ürettiği aynı mal ve hizmetleri üretilip, onları rekabetçi ortama çekerek ekonomide canlılık kazandırmak.
- Esneklik ve yenilikleri teşvik etmek.
- Emek yoğun olmaları nedeniyle bölgesel istihdam olanaklarının artırılmasına önemli katkıda bulunarak küçük şehirlerden büyük şehir merkezlerine insan göçünün engellenmesine ve bölgenin kendi potansiyeli içinde kalkınmasına temel oluşturmak.
- Gelir dağılımını olumlu yönde etkileyerek, sermayenin büyük sanayi işletmelerinde ve az kişinin elinde toplanmasını önleyerek toplumda gelirin gerek fonksiyonel gerekse bölgesel düzeyde dağılımını olumlu yönde etkilemek.

Ülkemizdeki işletme sayısı 1.720.598 olup, işletmelerin sektörel dağılımlarına (Tablo 1.5.) bakıldığında en büyük payı % 46,19 ile ticaret sektörünün

³³ GÜCELİOĞLU, 1994, s.1; ALPUGAN, 1988, s.14; SARIASLAN, H., **Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Finansal Sorunları: Çözüm İçin Bir Finansal Paket Önerisi**, TOBB Yayını, Ankara 1994. s. 22.

oluşturduğu görülmektedir. İmalat sektöründe ise toplam girişimlerin %14,35'ini oluşturan 246.899 firma yer almaktadır.

Tablo 1.5. İşletmelerin Sektörel Dağılımı (2002 yılı)

Sektörler	İşletme Sayısı	%	Çalışan Sayısı	%
Ticaret	794.715	46,19	2.048.264	32,38
İmalat	246.899	14,35	2.043.815	32,31
Ulaştırma, Depolama, Haberleşme	244.490	14,21	500.104	7,91
Otel ve Lokantalar	163.112	9,48	526.845	8,33
Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri	90.919	5,28	213.400	3,37
Gayrimenkul Kiralama ve İş Faaliyetleri	90.473	5,26	325.697	5,15
İnşaat	35.702	2,07	229.400	3,63
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	31.546	1,83	99.996	1,58
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	13.538	0,79	123.178	1,95
Eğitim Hizmetleri	5.692	0,33	76.435	1,21
Madencilik ve Taşocakçılığı	1.809	0,11	80.341	1,27
Elektrik, Gaz, Su Dağıtım	1.703	0,10	57.591	0,91
Toplam	1.720.598	100	6.325.036	100

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 15.04.2008.

İmalat sanayindeki işletmelerin ölçeklerine göre dağılımına (Tablo 1.6.) göre, mikro ölçekli olarak tanımlanan 1 ila 9 işçi çalıştıran işletmelerin, toplam işletmelerin %89.12'sini oluşturarak en yüksek paya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 1.6. İmalat Sanayindeki İşletmelerin Ölçeklerine Göre Dağılımı (2002 yılı)

Çalışan Sayısı	İşletme Sayısı	%
Sadece İşletme Sahibi	1.509	0,61
1-9	220.030	89,12
10-49	20.325	8,24
50-99	2.453	0,99
100-150	946	0,38
151-250	719	0,29
250 +	917	0,37
Toplam	246.899	100

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 15.04.2008.

TÜİK 2002 yılı verilerine göre, KOBİ'ler toplam istihdamın %76,7'sini, toplam yatırımların %26,5'ini, toplam katma değer %38'ini oluşturmaktadır. Ayrıca KOBİ'lerin toplam ihracatın %10'unu oluşturdukları, toplam kredi hacminden %25'lik bir pay aldıkları tahmin edilmektedir. İmalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelere ilişkin veriler (Tablo 1.7.) aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1.7. İmalat Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmeler (2001 yılı)

YIL		Büyüklik Grubu	İşyeri Sayısı	Ortalama Çalışan Sayısı	Katma Değer (2001) (Bin Avro)	İşyeri Sayısı İçindeki Oran (%)	Ortalama Çalışan Sayısı İçindeki Oran (%)	Katma Değer İçindeki Oran (%)
2001	Toplam	Toplam	211.028	1.593.914	33.808.251.551	100	100	100
		1-9	199.735	500.721	1.927.226.924	94,65	31,41	5,70
		10-49	7.253	184.470	2.290.468.585	3,44	11,51	6,77
		50-99	1.697	119.953	1.800.700.911	0,80	7,53	5,33
		100-199	1.188	168.003	4.050.313.300	0,56	10,54	11,98
		200-499	762	232.429	6.295.094.353	0,36	14,58	18,62
		500 +	392	389.330	17.445.814.973	0,19	24,43	51,6
2001	Devlet	Toplam	197.013	609.109	9.166.851.099	100	100	100
		1-9	196.755	494.221	1.891.412.597	99,87	81,14	20,63
		10-49	34	896	8.286.847	0,02	0,15	0,09
		50-99	16	1.273	30.424.597	0,01	0,21	0,33
		100-199	51	7.781	116.786.029	0,03	1,28	1,27
		200-499	87	27.203	667.698.286	0,04	4,47	7,28
		500 +	69	77.724	6.453.610.238	0,04	12,76	70,4
2001	Özel	Toplam	14.015	984.808	24.641.400.452	100	100	100
		1-9	2.980	6.500	35.814.327	21,26	0,66	0,15
		10-49	7.219	182.574	2.282.181.738	51,51	18,54	9,27
		50-99	1.681	118.680	1.770.276.314	11,99	12,05	7,19
		100-199	1.137	160.222	3.933.527.271	8,11	16,27	15,96
		200-499	675	205.226	5.627.396.067	4,82	20,84	22,83
		500 +	323	311.606	10.992.204.735	2,3	31,64	44,6

Kaynak: TÜİK, 2001 (1 Avro: 1.281.287 TL)

1.5. KOBİ'lerin Avantajları, Dezavantajları, Temel Sorunları

1.5.1. KOBİ'lerin Avantajları

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler dünyada özellikle 1960'lı yıllardan itibaren popüler hale gelmiştir. 1973 yılında E. F. Schumacher tarafından ABD'de "Küçük Güzeldir" (Small is Beautiful) adıyla KOBİ'lerle ilgili bir kitap yayınlanmış

ve söz konusu eser tüm dünyada büyük yankı uyandırmıştır. Yazar kitabında, büyük işletmelere göre, KOBİ'lerin üstünlüklerini şu şekilde sıralamıştır:

- KOBİ'ler daha rekabetçi bir yapıya sahiptirler,
- Daha fazla verimlidirler,
- Yeni taleplere ve yeni teknolojilere kolaylıkla uyum sağlarlar,
- Çalışma tarzları monoton ve sıkıcı değildir,
- Ekonomik krizlere karşı daha dayanıklıdır,
- İstihdamı arttırmada ve gelir dağılımını düzeltmede daha başarılı rol oynarlar.

Sonuç olarak denilebilir ki; KOBİ'ler, Schumacher'in belirttiği bu özellikleri sayesinde 1960'lı yıllardan itibaren Batılı Ülkelerin sanayileşmesinde öncü kuruluşlar olmuşlardır.³⁴ KOBİ'ler ayrıca,

- Daha az yatırımla daha çok üretim ve ürün çeşitliliği sağlamaktadır,
- Daha düşük yatırım maliyetleriyle istihdam imkanı yaratmaktadır,
- Emek yoğun teknolojilerle çalışarak ve genelde düşük vasıflı eleman istihdam ederek işsizliğin aşağı çekilmesine katkıda bulunmaktadır.
- Esnek yapıları itibariyle ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenmektedir,
- Talep değişikliklerine ve çeşitliliklerine daha kolay uyum gösterebilmektedir,
- Teknolojik yenilikleri almaya esnek yapıları nedeniyle daha yatkındır,
- Bölgelerarası dengeli kalkınmayı sağlar,
- Gelir dağılımındaki dengesizlikleri azaltır,
- Bireysel tasarrufları teşvik eder,
- Büyük sanayi işletmelerinin destekleyicisi ve tamamlayıcısıdır,

³⁴ ÇARIKÇI, Emin, “Ekonomik Gelişmeler ve AB İlişkileri, Türk Cumhuriyetlerinde Ekonomik Gelişmeler ve Türkiye'nin Ekonomik Destekleri”, Tutibay Yayınları, Ankara 2001, s.37.

- Ekonominin ve sosyal sistemlerin denge ve istikrar unsurudur.

Küçük bir işletmeye sahip olmak öncelikle büyük işletmelerle rekabet etmede girişimciye iki temel avantaj sağlayabilir. Bunlar; müşteri ve işletme personeli ile daha yakın ilişkiler içerisinde girebilmek ve pazarlama, üretim ve hizmet konularında büyük işletmelere göre daha esnek olabilmektir.

KOBİ girişimcileri, faaliyette bulundukları yerel pazarı daha iyi tanıyan, pazarın özelliklerini ve gereksinimlerini daha iyi görebilen, pazardaki alıcı ve satıcılarla daha yakın ilişkiler içerisinde olabilen kişilerdir. Özellikle, müşteriyile olan yakın ilişkileri, bu işletmelere büyük işletmelerin sahip olamayacakları bir üstünlük sağlamaktadır.

Pazarı yakından takip edebilen, müşterilerin ihtiyaçlarını daha iyi bilen ve personeliyle daha yakın ilişkiler kurabilen KOBİ'ler, üretim, pazarlama ve hizmet konularında büyüklerden daha fazla bir esnekliğe sahiptirler. Bu esneklik, dış çevrede meydana gelebilecek değişikliklere yerinde ve zamanında uyum sağlayabilme olanağı tanıdığından, KOBİ'ler birçok olumsuzluğu daha az bir zararla geçiştirebilmektedirler. Tüm bunların yanı sıra, KOBİ'ler bazı ortamlarda da bir takım avantajlar elde edebilmektedir.³⁵

- Büyük miktarlarda yatırıma girmeden önce yeni bir fikir veya buluşa pazarın tepkisinin bilinmesinin zorunlu olmasında,
- Yönetimde çok yakın denetime ihtiyaç hissedilmesinde, üretim mal ve hizmetin pazarının sınırlı olmasında,
- El emeğinin mal ve hizmetin üretilmesinde önemli bir faktör olarak yer almasında, üretilen mal veya hizmete olan talebin sınırlı olmasında,
- Kolay bozulabilen malların pazarlanması ya da üretilmesinde,
- Personel ile yakın ilişkilerin gerekli olmasında,

³⁵ <http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/TanitimKoordinasyonDb/Beytullah.doc>, Erişim Tarihi: 14.03.2008.

- Teknik gelişmelere kısa sürede ayak uydurabilme yeteneğine sahip olunmasında,
- Yatırım yapılırken daha çok kendi öz sermayelerine ağırlık verilmesinde,
- Desteklenmeleri aynı zamanda ülkedeki işsizliğin azalması anlamına gelmesinde,
- İş görenlerin kendi bölgeleri veya yaşamak istedikleri bölgelerde kurulmasında, ülke içindeki farklı bölgelerin kalkınmasında ve çevrenin korunmasında.

Günümüz koşullarında işveren ve işçi tipi değişmekte toplumların sanayi toplumuna özgü, emek sermaye şeklindeki ikili yapısı yerine girişimciler toplumu denilen bir makro yapıya bırakmaktadır. Diğer yandan rekabetin yaygınlaştığı ve yoğunlaştığı dünyamızda iş ahlakı kavramı ön plana çıkmaktadır. Ekonomi ahlaki altyapının çok önemli olduğu bir yaşam boyutu olarak algılanmaya ve kabul görmeye başlamaktadır. Kalite rekabet sürecinin olmaz ise olmaz şartıdır. Müşteri odağında bir mükemmelleştirme olarak algılanmaktadır. Kıyaslamalı üstünlükler yerini rekabet üstünlüğüne bırakmaktadır. Rekabet gücünü arttıran firmalar ön plana çıkmaktadır.

Tüm bu dinamik ve değişimler KOBİ'lerin ekonomik kalkınmadaki önemli rolünü ortaya koymaktadır. Bu bağlamda KOBİ'lerin ülke ekonomisine katkıları ve avantajlı durumları şöyledir:

KOBİ'ler kaynak kullanım etkinliğini sağlamak ve ülke kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılmasına önemli derecede katkı sağlamaktadır.

Bölgeler arası dengelerin oluşturulmasında önemli derecede yarar sağlarlar ve temel taşı görevi görürler, ayrıca kişisel gelire katkıları da göz ardı edilemeyecek kadar fazladır. Örneğin KOBİ'lerin yeterince desteklenmesi durumunda bir sanayi bölgesi olan Marmara ile Güney Doğu Anadolu bölgesi arasında bir denge oluştururlar. Üretim ve sanayileşmenin tüm ülkeye yayılmasını sağlarlar. Hayat standartlarının yükseltilmesine önemli ölçülerde yardımcı olurlar.

KOBİ'ler bir yandan kendi başlarına büyüklerle rekabet içinde nihai ürün ve hizmet üretmek suretiyle ekonomik kalkınmaya katkıda bulunurken; diğer yandan da

büyük işletmelerin kullandıkları veya yarı mamul girdileri üreterek onların gelişimini tamamlayarak ve destekleyerek katkıda bulunurlar. Böylece ekonomilerde bir yan sanayii oluşturarak büyük işletmelerle bir ortak yaşam kurarlar. Ülkemizde olduğu kadar hemen hemen tüm dünya ülkelerinde KOBİ'ler; sayısal miktar, istihdam hacmi, üretim değeri, gelişmeye olan katkıları, mülkiyetin tabana yayılması, ekonomik açıdan serbest rekabete dayalı piyasa ekonomisinin ve sosyal bakımdan toplumsal istikrarın temel unsurudur. Ülkedeki toplam istihdam oranının yükseltilmesine ve refah seviyesinin artmasına yardımcı olurlar. Düşük yatırım maliyetleri ile yeni istihdam imkânı oluştururlar. Ülke içindeki tekelciliği önlerler. Daha az yatırım ile daha çok üretim ve ürün çeşitliliği sağlamaktadırlar. Yapıları itibarı ile ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenmektedirler. Talep değişikliğine ve çeşitliliğine daha çabuk uyum sağlamaktadırlar. Gelir dağılımındaki çarpıklıkları asgariye indirmektedirler. Ferdi tasarrufları teşvik eder yönlendirir ve hareketlendirirler. Demokratik toplumun ve liberal ekonominin ana sigortalarından biridirler. Büyüklere oranla müşteri ve personel ile daha informal ilişkilerde bulunmaktadır.

1.5.2. KOBİ'lerin Dezavantajları

- *Profesyonel yönetici sağlayamamak:* Küçük işletmelerin fonksiyonel yönetim biçimine sahip olabilme olanakları oldukça sınırlıdır. Konularında uzmanlaşmış yöneticilerin bulunamaması çoğu küçük işletmelerin ortak niteliğidir. Bu nitelik onların yönetimlerinde çok önemli bir sorun oluşturur. Başlangıçta işletmeler işletme fonksiyonlarına ilişkin tüm görevleri yardımcıya ihtiyaç duymadan yerine getirebilirler. Ancak büyümeyle birlikte, girişimci tek başına bu görevleri yerine getiremez veya getirmede güçlüklerle karşılaşır.
- *Gerekli kapitali sağlayamamak:* KOBİ'ler uzun süreli yatırım kapitali sağlamak konusunda güçlüklerle karşılaşır. Bunun yanında küçük miktardaki krediyi düşük faizle karşılayamazlar. Ya da krediye en çok ihtiyaç duydukları zamanda kredi iptali olur. Bunların yanı sıra küçük işletmeler pazardaki ilk yıllarında yeterli sermayeye sahip olmadıklarından riskleri

karşılayabilmek amacı ile gerekli fonları ayırabilme olanaklarını da pek bulamazlar.

- *Yeterli işgücü sağlayamamak:* Yetenekli ve kalifiye işgücü sağlamak işletmelerin en önemli sorunlarından birisidir. Değişik faktörler onların personel sağlamada karşılaştıkları güçlüklerde etkili olur. Büyük işletmelerin ödedikleri ücrete ve sosyal haklara eşit bir geliri küçük işletmeler genellikle sağlayamaz. Büyük işletmelerde çalışanların sağladığı güven ve prestij kişilerin bu tür işletmelerde çalışmayı tercih etmelerine neden olmaktadır.
- *Ekonomik yaşamı düzenleyen kanunlar:* Asgari ücrete, çalışma saatlerine, işçi sağlığına, çevre kirliliğine ilişkin kanunlar kimi zaman KOBİ'ler açısından önemli sorunlar oluşturabilmektedir. Ücretlilerin vergi stopajını, sigorta primlerini toplamak, bu konuda gerekli belgeleri düzenlemek, belirli aralarla primler, vergi stopajları ve katma değer vergisine ilişkin belgeleri ilgili kurumlara iletmek amacıyla yapılan giderler, büyüklere oranla daha fazla olabilmektedir.

Öte yandan sendikaların büyük küçük ayrımı yapmadan aynı iş kolunda çalışan tüm işletmelerden aynı ücret artışını ve sosyal hakları istemeleri KOBİ'leri zor durumda bırakmaktadır.

- *Vergi kanunları ve vergilendirme sistemi:* KOBİ'ler finansman konusunda genellikle kişisel birikimlerine, aile bireylerine ve yakın dostlarına bağımlı olduklarından vergiler ve vergilendirme sistemi önemli bir role sahiptir. Onlar lehine kimi hükümleri içermesine karşın vergi kanunları ve vergiler KOBİ'ler için önemli bir sorun niteliğindedir.
- *Araştırma ve geliştirme (AR-GE) olanaklarının kısıtlı olması:* KOBİ'ler araştırma ve geliştirme konusunda büyüklere oranla önemli dezavantajlara sahiptir. Araştırma ve geliştirme önemli harcamaları ve uzmanlaşmış personeli gerektirmektedir. Öncelikle bu konuya ilişkin kaynak ayıramayacakları gibi bu iş için gerekli olan personeli istihdam edebilme olanaklarını da pek bulamazlar. Ar-ge olanaklarına sahip olan işletmeler karşısında küçük işletmelerin rekabet gücü azalacaktır. Bu konuda izlenebilecek en akılcı yol, birkaç küçük işletmenin bir araya gelerek ortak bir

ag-ge merkezi oluşturmaları olabilir. Devlet kendi ar-ge merkezlerinin kimlerini belli bir ücret karşılığında KOBİ'lerin kullanımına açarak soruna bir miktar çözüm bulabilir.

- *Ayrıcalıklı davranışlar:* KOBİ'lerin dezavantajlarından biri de geniş çıkar gruplarına ve monopolitik davranışlara karşı mücadele edebilecek güce sahip olmamalarıdır. Aynı şekilde KOBİ'ler girişimcilerinin sendikalarla ve devlet kurumlarıyla olan ilişkilerinde ve isteklerinin çoğunda genelde etkisiz kaldıkları için güçlüklerle karşılaşmaktadırlar.

Öte yandan ekonomik birliklerin pazarda yarattıkları haksız rekabete KOBİ'ler pek direniş gösteremezler. Bu nedenle, günümüzde birçok ülkede ekonomik birliklerin (kartel, tröst) çalışmalarını kontrol altında tutabilmek amacıyla yasalar oluşmaktadır.

Risk altında çalışmak, tüm işletmeler için söz konusu olmasına rağmen küçük işletmelerde daha çoktur. Büyükler genellikle devamlı veya öngörülebilir talebe sahip olan malların üretimini veya dağıtımını gerçekleştirirler. Böylece, küçük işletmeler talebi az veya değişebilir nitelik gösteren mamüller üzerinde çalışmak zorunda kalırlar. Fiyat rekabeti, birçok iş kolunda özellikle sanayi sektöründeki iş kollarında KOBİ'lerin birim maliyetleri büyük rakiplerine oranla daha yüksektir.

Sanayi işletmelerinde daha ayrıntılı iş bölümüne gidildikçe emeğin verimi artmakta buna bağlı olarak da birim işçilik giderleri azalmaktadır. Makineleşme ve ayrıntılı işbölümü ise daha çok yığın üretime özgü bir niteliktir. Bunun yanı sıra yığın üretimde bulunan işletmeler büyük miktarlarda alımlarda bulunduklarından daha kaliteli materyali daha düşük fiyatla satın alabilmektedirler. Bu durum materyalin verimin arttırdığı gibi birim maliyet giderlerini de azaltmaktadır. Diğer taraftan büyük işletmeler finansman giderleri açısından önemli bir avantaja sahiptirler. Büyük işletmeler büyük miktarlarda kredi alımında bulunabilirler ve bu kredileri daha uygun koşullarda sağlayabilmektedirler.

Bu açıklamalara göre, KOBİ'ler, olumsuz rekabet, genel yönetim yetersizliği, özellikle stratejik kararların işletme sahip veya ortaklarınca alınıp, orta ve/veya alt düzey görevlilerin tam katılımının sağlanamaması, işletme bünyesinde, mali danışman veya uzman istihdam edememe, uzman bir finansman ekibi veya

departmanından yoksunluk, sermaye yetersizliği, finansal planlama yetersizliği, banka ve diğer finansal kurumlardan yeterli desteği gorememe, sermaye piyasasından yeterince yararlanamama, ürün geliştirme eksikliği, üretim ve satış arasındaki koordinasyon yetersizliği, modern pazarlama etkinlikleri sergileyememe, işletmelerin küçük veya orta ölçekli olması sonucu ihale vb. etkinlikleri izleyememek, işyerinin veya yerleşim alanının küçüklüğü, bağımsızlığını kaybetme ve iflas riski, kalifiye eleman sağlayamamak, mevzuat ve bürokrasi nedenleriyle, dezavantajlı olarak sayılabilmektedir.

BÖLÜM II

2. KOBİ'LERİN FİNANSMAN SORUNLARININ KAYNAĞI VE BUNLARIN AŞILMASINA DESTEK VEREN KURULUŞLAR

2.1. KOBİ'lerin Finansal Özellikleri ve Yararlanılabilecek Finansal Kaynaklar

Türkiye’de KOBİ’lerin sorunlarıyla ilgili olarak yapılan uygulamalı çalışmalarda, finansal sorunlar listenin en başında yer alabilmektedir. Türkiye’deki KOBİ’ler diğer ülkelerdekilere göre kredi hacminden daha az yararlanmaktadırlar. KOBİ’lerin bankacılık sisteminden kullandıkları kredilerin, toplam kredi içindeki payı çok fazla değildir. Uzmanlar, KOBİ’lere esnek garanti anlaşmaları adı altında uygun oranlarla orta ve uzun vadeli kredilerin verilmesi amacıyla özel, kamu ve yarı kamu finans kurumlarının oluşturmasını önermektedirler. Sanayi alanında KOBİ’lere az maliyetli kredi imkanlarının sağlanması son derece önem taşımaktadır. Türk KOBİ’lerinin gerekli kredi alanlarına yeterince düşük maliyetle sahip olabilmeleri sağlanabilmeleridir. Bu konuda en büyük görev de devlete düşmektedir.³⁶

KOBİ’lerin sorunlarını ele alırken ilk belirtilmesi gereken husus enflasyonun öz sermayeyi eritmesidir. Aşırı artan girdi fiyatlarının maliyetleri yükseltmesine karşın bunu fiyatlarına yansıtamayan KOBİ’lerin, zaten yetersiz olan öz sermayeleri zaman içinde erimektedir. KOBİ’lerin ortak özelliklerinden biri olan öz kaynak yetersizliği özellikle konjonktürel dalgalanmanın olduğu dönemlerde kendini hissettirmektedir. KOBİ’lerin sermaye yapılarının zayıflığı ilk olarak işletmelerin kuruluşunda ortaya çıkmakta ve pek çok KOBİ için süreklilik kazandığından işletmenin daha sonraki faaliyetlerinin tümünü etkilemektedir. Dış kaynakların bulunmasında karşılaşılan güçlükler ile birleştiğinde yeni yatırımların yapılmasını, yüksek teknoloji sağlanmasını engellemektedir.³⁷

Girişimciler ellerindeki küçük sermayeler ile işletmeler oluşturmakta, bu öz sermayeleri de hem yatırım hem de pazarda yer almak için yapılacak pazarlama çalışmaları için yeterli olmamaktadır. KOBİ’ler piyasa koşulları nedeni ile vadeli

³⁶ ÇETİN, s.165.

³⁷ SARIKAYA, s.95.

satışlarını da öz sermayeleri ile finanse etmek zorunda kalmaktadırlar. Daha kuruluş aşamasında başlayan bu öz sermaye sorunu KOBİ'leri yaşamları boyunca olumsuz etkilemektedir.

KOBİ'lerin en önemli sorunu, kredi ve finansmandır. Kâr marjları düşük olan KOBİ'lerin gerek yatırım gerekse işletme sermayesi oluşturmada uzmanlaşmış bankaların, hem yetersiz hem de kaynaklarının ihtiyaca cevap verememelerinden dolayı bu kaynaktan yararlanamayan sanayici, genel banka sistemine ve kredilerine başvurduğu anda da bir takım bürokratik uygulamalar ödeyemeyeceği kadar yüksek faiz oranları ve ödeme koşulları ile karşılaşabilmektedir.³⁸

KOBİ'lerin sermaye piyasasından yararlanamamaları yalnızca menkul kıymet ihracı hususuyla sınırlı kalmakta, aynı zamanda risk sermayesi ve finansal kiralama gibi mali enstrümanlarının daha fazla yaygınlaşmamasını doğurabilmektedir.

Ülkemiz açısından bir diğer sorun da risk sermayesinde yaşanmaktadır. Risk sermayesinin gelişmesinin en önemli iki nedeni vardır. Bunlardan biri ekonomik yapıdır. Büyük oranlarda risk içeren bu modelin hayata geçirilmesi için devlet desteği beklenmektedir. Yüksek faiz oranları, yüksek enflasyon, para piyasalarındaki ani değişiklikler, risk sermayesiyle ilgili çalışmaların ertelenmesine neden olmaktadır. Bir diğer nedense risk sermayesi projesinin yönetimini üstlenecek olan şirketin kurulmasında ortaya çıkan sorunlardır.³⁹

KOBİ'lerin finansal özellikleri şu şekilde belirtilebilir⁴⁰: KOBİ'lerin ayrı finansman bölümü yoktur. KOBİ'lerin işletme sahibinin işletmesiyle özdeşleşmesi ve bir kader birliğine girmiş olması, bu işletmelerin kredilendirilmesi şartlarında da etkisini göstermektedir. Nitekim KOBİ'ler kredilendirilirken, kredi verilen işletmenin performansı ve ödeme gücünden ziyade işletme sahibinin kişi olarak gösterebileceği teminatlara (ipotek, alacak temlik vb.) bakılmalıdır. İşletmelerin iflası durumunda küçük işletme sahibi işletmesindeki varlıklara ilave olarak tüm kişisel varlığını da kaybetmek durumunda kalmaktadır. Böylesi bir risk dolayısıyla işletme sahipleri, kredi almaktan çekinebilmektedirler. Oto finansman bakımından

³⁸ ÇETİN, s.165.

³⁹ ÇETİN, s.166.

⁴⁰ MÜFTÜOĞLU, T., **Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar ve Öneriler**, Ankara 1991, s. 57.

KOBİ'ler büyük işletmelere göre daha olumsuz şartlar taşımaktadır. Oto finansman tutarı bu işletmelerde düşük düzeylerde kalmaktadır. KOBİ'lerde sermaye yoğunluğunun nispeten düşük olmasının bir başka sakıncası da gizli ihtiyatların teşkilinde yatmaktadır. KOBİ'lerin sermaye yapısı hakkında kesin bir yargıya varmak muhakkak ki ancak sıhhatli uygulamalı araştırmaların yapılmasıyla mümkündür.

Burada, KOBİ'lerin finansal avantajları, bağımsızlık ve sübvansiyonlardır.⁴¹ KOBİ'lerin finansal dezavantajları ise şunlardır:⁴²

- Yetersiz finansman bilgisi,
- Modern finansman tekniklerini izleyememe,
- Sermaye piyasasına girememe,
- Yeni ortak alımında her iki tarafa da tereddütler,
- Oto finansman olanaklarının kısıtlı olması,
- Genel kredi alımında teminat sorunu (Halk bank Kolaylık Getirmektedir),
- İşletme sahibinin kişisel varlıklarıyla sorumlu tutulması,
- Kredi hacminin düşük, kredi maliyetinin yüksek olması.

KOBİ'lerin yaratıcılık, büyüme ve varlıklarını devam ettirmede en önemli sorunlardan biri finansmandır. Kaynak sorunu KOBİ'lerin piyasa paylarını korumada ve dışa açılmada en büyük sıkıntılarıdır. Pek çok ülkede, KOBİ'ler finansman sorununun aşılmasında borçlanma veya sermaye artırımı yoluna gitmektedirler.⁴³ Borçlanma seçeneğinde satıcı kredileri, banka kredileri en önemli kaynakları oluşturmaktadır. Sermaye artırımında ise ya mevcut ortakların ya da yeni ortakların sermaye artırımına katılması ifade edilmektedir. Kâr ortaklara dağıtılmayıp bünyede tutularak da sermayenin güçlenmesi sağlanabilir. Eski ortakların sermaye

⁴¹ MÜFTÜOĞLU, s.62.

⁴² MÜFTÜOĞLU, s.62.

⁴³ KÜÇÜKÇOLAK, s.39.

katılımındaki payları yeterli olmadığı durumlarda, yeni ortaklar alınarak sermaye güçlendirilir.

İşletmeye yeni ortak alınması Sermaye Piyasası aracılığı ile de olabilir. Ancak KOBİ niteliğindeki işletmeler yeterince tanınmadıkları ve asgari kotasyon şartlarını yerine getiremedikleri için Sermaye Piyasası aracılığı ile hisse senedi ihraç etmekten kaçınmaktadırlar. Yine işletmeler uzun vadeli fon ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sermaye piyasası aracılığı ile tahvil-finance bonosu da ihraç edebilirler. Fakat son yıllarda ülkemizde iç borçlanma senetlerinin yüksek faiz oranlarıyla çok yaygın olarak dolaşımda olması KOBİ ve daha büyük ölçekli işletmelerin tahvil-finance bonosu ihraç etmelerini engel olmuştur.

KOBİ'ler banka kredilerinden yeterince yararlanamamaktadır. KOBİ'lerin toplam banka kredileri kullanma oranlarının düşük kalmasının nedeni, reel faiz oranlarının yüksek olması, büyük ölçekli işletmeler gibi kredi maliyetlerini ürettikleri malın fiyatına tamamen yansıtıp satış miktarını arttıramamış olmalarıdır. Ayrıca, bankaların risklerini güvence altına almak için istedikleri teminatları KOBİ'ler vermekte zorlanmaktadır. KOBİ'lerin kayıt dışı bilançolarından dolayı yeterli özsermaye ve aktif büyüklüğe sahip olmamaları nedeniyle, bankalar kredi vermekte tereddüt etmektedirler.

İTO'nun yaptığı bir araştırmada, KOBİ'lerde sermayenin kaynağının %78,56'sını önceden yapılan tasarrufların; %7,71'lik kısmını da banka kredilerinin oluşturduğu belirlenmiştir.⁴⁴ Ülkemizde orta vadeli kredi verme oranının düşük olduğu dikkate alındığında KOBİ'lerin yatırımlarını orta vadeli kredi kullanmaksızın daha çok özkaynak, satıcı kredileri ve kısa vadeli banka kredi ile karşılamaya çalıştığı gözlenmektedir. KOBİ'lerin yatırımlarını da özsermayelerinin yetersiz kaldığı durumlarda, orta vadeli kredi yerine kısa vadeli banka kredilerine yönelmeleri sonucunda, daha üretim aşamasına gelmeden kredilerin geri ödeme sürelerinin gelmesi ile mali krize girebilmektedirler. Bu tür örneklerle sıkça karşılaşıldığından KOBİ'ler ya kredi almaktan çekinmekte ya da yeni yatırımlara girmekten kaçınmaktadırlar. Yeni yatırımlara girilmemesi istihdamın artmasını engelleyerek ülke ekonomisinin kalkınmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

⁴⁴ http://akademiktisat.sitemynet.com/makaleler/kobi_finansal_sorunlar.htm

Ayrıca, KOBİ'lerde işletme sahibinin işletmesiyle özdeşleşmesi ve bir kader birliğine girmiş olması, bu işletmelerin kredilendirilmesi şartlarında da etkisini göstermektedir. Nitekim KOBİ'ler kredilendirilirken, kredi verilen işletmenin performansını ve ödeme gücünden ziyade işletme sahibinin kişi olarak gösterebileceği teminatlara bakılmaktadır.⁴⁵ İşlerin kötü gittiği, kredilerin temerrüde düştüğü durumlarda işletme sahibi işletmesinin yanı sıra tüm kişisel varlığını kaybetme riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenlerle işletme sahipleri de kredi almaktan kaçınabilmektedirler. Ancak önümüzdeki yıllarda uygulamaya girecek olan Basel-II kriterlerine göre; bankalar kredi kullanırken alacağı teminat türüne göre değil, krediyi vereceği firmanın performansına göre karar verecek olup, faiz oranları da aynı kriterlere göre belirlenecektir.

KOBİ'lerin en önemli sorunu, kredi ve finansmandır. Kâr marjları düşük olan KOBİ'lerin gerek yatırım gerekse işletme sermayesi oluşturmada uzmanlaşmış bankaların, hem yetersiz hem de kaynaklarının ihtiyaca cevap verememelerinden dolayı bu kaynaktan yararlanamayan sanayici, genel banka sistemine ve kredilerine başvurulduğu anda da bir takım bürokratik uygulamalar ödeyemeyeceği kadar yüksek faiz oranları ve ödeme koşulları ile karşılaşabilmektedir.

⁴⁵ AKGEMİCİ,T., **Kobilerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**, KOSGEB, 2001, s.34.

Tablo 2.1.Toplam İşletmelerin Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı

Faaliyet Kolları	İşletme Sayısı	Pay (%)	Çalışan Sayısı	Pay (%)	Çalışan Sayısı / İşletme Sayısı
Madencilik ve Taşocakçılığı	2.394	0.1	70.953	1.1	29.6
İmalat Sanayi	267.184	14.2	2.110.277	32.5	7.9
Gıda, İçki, Tütün	30.988	1.6	267.871	4.1	8.6
Tekstil, Konfeksiyon, Deri	63.412	3.4	749.932	11.6	11.8
Ağaç ve Mantar Ürünleri (Mobilya Hariç)	28.334	1.5	78.120	1.2	2.8
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	2.119	0.1	35.680	0.6	16.8
Basım Yayımları	9.340	0.5	46.274	0.7	5.0
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri	157	0.0	6.940	0.1	44.2
Kimyasal Madde Ürünleri	4.171	0.2	75.730	1.2	18.2
Plastik – Kauçuk Ürünler	8.999	0.5	83.746	1.3	9.3
Taş ve Toprağa Dayalı Ürünler	12.323	0.7	131.485	2.0	10.7
Ana Metal Sanayi	6.027	0.3	75.467	1.2	12.5
Metal Eşya San. (Mak.Teç.Hariç)	35.258	1.9	137.163	2.1	3.9
Makine Teçhizat	18.955	1.0	139.525	2.2	7.4
Büro Muhasebe Bilgi İşlem Makineleri	415	0.0	2.524	0.0	6.1
Elektrikli Makine ve Cihazlar	4.355	0.2	37.764	0.6	8.7
Radyo, TV, Haberleşme Cihazları	562	0.0	11.955	0.2	21.3
Tıbbi, Hassas ve Optik Aletler, Saat	2.198	0.1	16.729	0.3	7.6
Motorlu Kara Taşıtları ve Karoseri	4.075	0.2	84.171	1.3	20.7
Diğer Ulaşım Araçları	984	0.1	13.052	0.2	13.3
Mobilya	34.427	1.8	115.200	1.8	3.3
Hurda Yeniden Değerlendirme	85	0.0	949	0.0	11.2
Elektrik, Gaz ve Su	3.790	0.2	67.464	1.0	17.8
İnşaat	35.782	1.9	219.702	3.4	6.1
Toptan ve Perakende Ticaret, Komisyonculuk, Tamirat	872.155	46.4	2.057.683	31.7	2.4
Otel ve Lokantalar	175.604	9.3	550.376	8.5	3.1

Ulaştırma, Depolama, Haberleşme	267.729	14.2	505.475	7.8	1.9
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	20.540	1.1	174.544	2.7	8.5
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	94.883	5.0	327.263	5.0	3.4
Eğitim Hizmetleri	6.699	0.4	78.770	1.2	11.8
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	33.333	1.8	99.179	1.5	3.0
Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri	101.340	5.4	222.482	3.4	2.2
Genel Toplam	1.881.433	100	6.484.168	100	3.4

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 12.06.2008

Tablo 2.1.'de Toplam İşletmelerin Faaliyet Kollarına göre dağılımı verilmiştir. Tabloya göre, toplam işletmeler arasında, % 46.4 lük en büyük pay Ticaret olarak ortaya çıkmıştır. Bunu imalat sanayi ve ulaştırma faaliyetleri % 14.2 lik payları ile izlemektedir.

2002 itibariyle toplam işletme sayısı içinde 10'dan az işçi çalıştıran mikro ölçekli firmaların payı % 96,32, 10–49 işçi çalıştıran küçük ölçekli firmaların payı % 3,09, 50–250 işçi çalıştıran orta ölçekli firmaların payı ise % 0,48'dir. Bu itibarla, Türkiye'deki işletmelerin % 99,89'u AB uyumlu KOBİ tanımına girmektedir. KOBİ'lerin önemli bir bölümünün de mikro ölçekli firmalar olduğu görülmektedir.

Aşağıda DİE 2002 Genel Sanayi İş Yerleri Sayımı'na (GSİS) göre Türkiye'de faaliyet gösteren işletmelerin büyüklük grubuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2.2. Toplam İşletmelerin Büyüklük Grubuna Göre Dağılımı

	Çalışan Sayısına Göre İş Yeri Büyüklük Grupları	Dağılım (%)
KOBİ	1–250	99,89
Mikro	0	1,38
Mikro	1–9	94,94
Küçük	10–49	3,09
Orta	50–99	0,30

Orta	100–150	0,10
Orta	151–250	0,08
Büyük	251 +	0,11

Kaynak: Figen Yılmaz, “Türkiye’de Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ’ler)”, www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf Erişim Tarihi: 12.07.2008.

Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) kayıtlarına göre 2002 yılında SSK’ya kayıtlı işçi çalıştıran işyerlerinin sayısı 726.673’dür. İlgili verilere göre, 5.058.865 sigortalı olarak çalışmaktadır. Ortalama sigortalı sayısı 7 kişi civarındadır. SSK’ya kayıtlı işletmelerin % 99,72’si KOBİ tanımına girerken, toplam sigortalıların % 79,07’si KOBİ’lerde istihdam edilmektedir.

Tablo 2.3. SSK’ya Bağlı Kayıtlı İşyerlerinin Büyüklük Grubuna Göre Dağılımı

Çalışan Sayısına Göre İş Yeri Büyüklük Grupları	İşyeri Sayısı (%)	Sigortalı Sayısı (%)	İşyeri Sayısı (%)	Sigortalı Sayısı (%)
KOBİ (1–250)	724.660	3.999.964	99,72	79,07
Mikro 1–9	643.661	1.529.482	88,58	30,23
Küçük 10–49	69.287	1.401.594	9,53	27,71
Orta 50–250	11.712	1.068.888	1,61	21,13
Büyük (251 +)	2.013	1.058.901	0,28	20,93
Toplam	726.673	5.058.865	100	100

Kaynak: Figen Yılmaz, “Türkiye’de Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ’ler)”, www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf Erişim Tarihi: 12.07.2008.

SSK’ya kayıtlı işçi çalıştıran işyerleri, GSİS’e göre toplam işletmelerin % 38,6’sını teşkil etmektedir. İşyerlerinin önemli bir bölümünü de şahsı adına Bağkur’a kayıtlı esnaf ve sanatkârlar teşkil etmektedir.3 SSK’ya kayıtlı sigortalı sayısının, toplam çalışan sayısına oranı ise % 78’dir.

2002 itibarıyla Türkiye'deki toplam işletmelerin % 80,6’sı ferdi mülkiyet, % 13,6’sı limited şirket, % 2’si anonim şirket, % 1,7’si adi ortaklıktır.

Tablo 2.4. Toplam İşletmelerin Hukuki Durumlarına Göre Dağılımı

Hukuki Durum	Dağılım (%)
Ferdi Mülkiyet	80,6
Limited Şirket	13,6
Anonim Şirket	2

Adi Ortaklık	1,7
Diğer	2,1
Toplam	100

Kaynak: Figen Yılmaz, “Türkiye’de Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ’ler)”, www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf Erişim Tarihi: 12.07.2008.

Türkiye’de işletmelerin ömrü oldukça kısa, devinim yüksektir. Sektörler itibariyle iş yeri yaş ortalamaları 7,2 ile 20,1 arasında değişmektedir. İş yeri sayısına göre ağırlıklandırıldığında, ortalama işyeri yaşı 8,4 olarak hesaplanmaktadır.

Tablo 2.5. Sektörlerde İşyeri Yaş Ortalamaları

Sektörler	İşyeri Yaş Ortalaması
Madencilik ve Taşocakçılığı	10,5
İmalat	9,1
Elektrik, Gaz, Su Dağıtımı	20,1
İnşaat	7,8
Ticaret	8,4
Otel ve Lokantalar	7,2
Ulaştırma, Depolama, Haberleşme	8,4
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	13,2
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	8,3
Eğitim Hizmetleri	7,6
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	7,7
Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri	8,3
Sektörlerin Ağırlıklı Ortalaması	8,4

Kaynak: Figen Yılmaz, “Türkiye’de Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ’ler)”, www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf Erişim Tarihi: 12.07.2008.

İşletmelerin yoğunlaştığı iller İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya ve Konya’dır. Bu altı ilde toplam işletmelerin % 43,1’i yer alırken, çalışanların da % 53,8’i istihdam edilmektedir.

Tablo 2.6. İşletmelerin Ağırlıklı Olarak Yer Aldığı İller

İller	İşyeri Sayısı	İşyeri (%)	Çalışan Sayısı	Çalışan (%)
İstanbul	351.053	18,7	1.799.831	27,8
Ankara	133.652	7,1	544.607	8,4
İzmir	121.470	6,5	475.584	7,3
Bursa	78.278	4,2	324.204	5
Antalya	68.495	3,6	207.079	3,2
Konya	56.185	3	135.443	2,1
Adana	49.137	2,6	159.023	2,5
Mersin	43.854	2,3	110.624	1,7
Balıkesir	42.116	2,2	101.233	1,6

Manisa	38.848	2,1	100.722	1,6
Muğla	38.746	2,1	103.968	1,6
Aydın	36.200	1,9	91.462	1,4
Kocaeli	35.028	1,9	168.086	2,6
Gaziantep	34.756	1,8	113.451	1,7
Samsun	34.318	1,8	87.702	1,4
Denizli	33.065	1,8	123.167	1,9
Hatay	31.631	1,7	72.977	1,1
Diğer	654.601	34,9	1.765.005	27,4
Toplam	1.881.433	100	6.484.168	100

Kaynak: Figen Yılmaz, “Türkiye’de Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ’ler)”, www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf Erişim Tarihi: 12.07.2008.

KOBİ’lerin ayrıca imalat sanayii katma değerinden % 30, yatırımlardan % 27, üretimden % 38, ihracattan % 9 civarında pay aldıkları tahmin edilmekte olup, ülkemizin sosyal ve ekonomik dokusunda önemli bir yerleri olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.1. Küçük İşletmelerin Aşamalarına Göre Finansal Özellikleri

Küçük işletmelerin gelişme aşamaları incelendiğinde, müteşebbisin işletmenin kuruluş aşamasında kendi olanaklarından sağladığı kaynaklarla başladığı görülmektedir. Eğer işletme kârlı ve başarılı ise finansal kaynaklarını, dağıtılmayan ya da işletmede bırakılan karlarla (yedeklerle) artırabilecektir. Kuruluş aşamasını tamamlayan işletme, gelişmesinin birinci döneminde yukarıdaki kaynakların yanında, satıcı kredilerinden ve kısa vadeli banka kredilerinden yararlanabilecektir. Ayrıca taksitle satın alma, finansal kiralama veya faktoring gibi finansal kolaylıklardan faydalanma olanağına sahip olacaktır.⁴⁶

Büyümenin başlangıç dönemi çoğu kez, firma satışlarının finansal kaynaklarından çok daha hızlı arttığı bir dönem, “ aşırı ticari faaliyet” dönemi izlemektedir. Aşırı ticaretin en önemli özelliği, likidite durumunun bozulması ve işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirmemesidir. Bu durumu iyileştirmek amacıyla, işletme ya büyümesini yavaşlatmalı, ya da büyümenin sürdürülmesi gerekiyorsa, daha uzun vadeli finansman temin etmenin yollarını araştırmalıdır. Uygulamada girişimcinin kişisel tasarruflarının daha önceden

⁴⁶ RAY G.H. ve HUTCHINSON P.J., **The Financing and Financial Control of Small Enterprise Development**, Gower Publishing Comp. Ltd., Aldershot, 1983, s.42.

işletmeye yatırılmış olması ve sermaye artırımını için piyasa koşullarının hazır olmaması nedeni ile, işletme finansal kurumlardan uzun vadeli kredi ve girişim sermayesi sağlamalıdır.⁴⁷

Gelişmenin ikinci aşamasında, işletme sermaye piyasası olanaklarından henüz yararlanamamaktadır ve büyüme hızı sınırlı mevcut finansal kaynaklarla sürdürülememektedir. Bu nedenle, bu dönemde “finansman açığı” ortaya çıkar. Eğer işletme bu dönemde ayakta kalır ve büyümeye devam ederse, uzun vadeli borçlarla ilgili faiz ödemelerindeki artış, “financial maniveler” sorununun büyümesine neden olacaktır. Sonuçta, işletme satışlardaki ve faiz oranlarındaki olumsuz dalgalanmalardan daha çok etkilenecektir.⁴⁸

Gelişmenin üçüncü aşamasında, küçük işletmeler sermaye piyasalarından da kaynak sağlama yollarını arayabilirler. Bu durum, işletmelere özsermaye, ya da yabancı sermaye sağlama yönünde sınırsız olanaklar sunar. Ancak, işletme sahipleri hisse senedi, tahvil ihraç giderlerinin yanında, işletmeyi başkaları ile paylaşmak zorunda kalabilir ve uzun vadede işletme kontrolünü kaybedebilirler.⁴⁹

Bundan sonraki aşamalarda, işletme, tüm kaynaklardan yararlanabilme olanağına sahiptir. Finansman temini kendi başına problem olmaktan çıkmıştır. Olgunluk aşamasında en önemli finansman sorunu, optimum bir finansal yönetimin sağlanması ile ilgilidir. Bu ise, fonların, hisse sahiplerinin servetlerini maksimize edecek bir biçimde sağlanması ve ilgili yerlere yatırılmasıdır. Aksi takdirde, işletme zayıflayabilir ve gerileme süreci içerisinde küçülerek tasfiyeye gidebilir.⁵⁰

Küçük işletmelerin ihtiyaçları için yararlanabildikleri kaynaklar, öz ve yabancı kaynaklar olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilir.

2.1.2. Özkaynaklar

Küçük işletmelerin gelişme aşamaları incelendiğinde, işe kendi maddi olanaklarından sağladığı kaynaklarla başladığı görülmektedir. Eğer işletme karlı ve

⁴⁷ RAY G.H. ve HUTCHINSON P.J., s.42.

⁴⁸ RAY G.H. ve HUTCHINSON P.J., s.42.

⁴⁹ RAY G.H. ve HUTCHINSON P.J., s.42.

⁵⁰ RAY G.H. ve HUTCHINSON P.J., s.43.

başarılı ise finansal kaynaklarını, dağıtılmayan ya da işletmede bırakılan karlarla artıracaktır. Kuruluş aşamasını tamamlayan işletme, gelişmesinin birinci döneminde yukarıdaki kaynakların yanı sıra, satıcı kredilerinden ve kısa vadeli banka kredilerinden yararlanabilecektir. Ayrıca, taksitle satın alma, finansal kiralama veya faktoring gibi finansal kolaylıklardan faydalanma olanağına sahip olacaktır.

Özkaynaklar, kişisel tasarruflardan, ortaklardan veya hisse senedi ihracından sağlanabilmektedir. Küçük işletmelerin kuruluş aşamasında genellikle en çok başvuru kaynağı kişisel tasarruflardır. Bu kaynağın yararı, işletmeyi bir faiz ödeme yükümlülüğü altına sokmamasıdır. Kişisel tasarruf ifadesi ile sadece müteşebbisin biriktirdiği tasarruflar değil, aynı zamanda sahip olduğu tüm kıymetler, ya da müteşebbisin tüm serveti ifade edilmektedir. İşletmenin kurulması ve faaliyete geçmesinden sonra sağlanan kârlardan ayrılan kısım da özkaynak olarak kullanılabilmektedir.

Eğer müteşebbisin kendi sermayesi yeterli gelmiyorsa, yeni ortakların alınması alternatifini düşünebilir. Ancak bu durum, işletme yönetim kontrolünün uzun dönemde elden çıkması gibi bir tehlikeyi de beraberinde getirebilir.

2.1.3. Yabancı Kaynaklar

Yabancı kaynaklar, müteşebbislerin kendilerinin sağladığı kaynaklardan farklı olarak, dış kaynaklardan sağlanan birikimlerdir, bunlar da çoğu kez firmalara ek faiz yükü getirebilmektedir.

Sermaye imkanlarının kısıtlı olması ve serbest piyasa ekonomisi içerisinde karlı bir kurum olarak ayakta kalma, büyüme ve buna bağlı olarak yatırım yapma gerekliliği KOBİ'lerin yabancı kaynak ihtiyacını kaçınılmaz kılmakta, bu da öncelikle banka kredilerini gündeme getirmektedir.

1990'lı yıllarda KOBİ'lerin sorunlarına bakıldığında finansman sorununun önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. 2000'li yıllarda da bankacılık sektörünün, ardı ardına yaşanan krizler sırasında önemli ölçüde küçülmesi nedeni ile KOBİ'leri fonlamada yetersiz kaldığı görülmektedir. 2003 yılına gelindiğinde ise, ekonomide gözlemlenen iyileşme sinyalleri finansal hizmetlere olan talebi de olumlu yönde

etkileyerek, bireysel ve kurumsal kredi talebini büyötmüştür. Nitekim Eylül 2003 sonuçları, bankacılık sisteminin, yavaş da olsa, yeniden büyüme seyrine girdiğini göstermektedir.

Ancak firmaların, finansman sorunlarına bir dereceye kadar çözüm sağlamak amacıyla, son yıllarda ana girdilerini temin ederken banka kredileri yerine daha çok satıcı kredilerinden faydalanma yoluna gittikleri görölmektedir.

Küçük işletmeler, genellikle banka, satıcı kredileri, akraba ve arkadaşlar, çeşitli destek veren kuruluşlar, sigorta şirketleri gibi yabancı kaynaklardan yararlanırlar.

2.1.3.1. Bankalar

Küçük işletmelere kredi sağlayan temel finansman kaynaklarından biri, bankalardır. Kredi faiz oranları diğer finansal kuruluşlara göre daha düşük olan bankalar, genellikle küçük işletmelere kısa vadeli kredi açarak, onların işletme sermayeleri için gerekli finansmanı sağlarlar.⁵¹

2.1.3.2. Satıcı Kredileri

Hammadde ve/veya sürekli kullanılan malzemelerin temininde satıcı firmalar, pazarlama politikalarına göre, yeni işe başlayan işletmelere kendilerini cazip kılmak amacıyla kredili satış yaparlar.⁵² Küçük işletmelerin satıcılardan elde ettikleri bu krediler, kısa vadeli oldukları gibi uzun vadeli de olabilmektedir.

2.1.3.3. Diğer Kredi Kaynakları;

Akraba ve arkadaşlar, bazı durumlarda, müteşebbisin akraba ve arkadaşları küçük işletmeler için bir finansman kaynağı olabilmektedirler. Bu kaynak, işletmeye doğrudan bir nakit sağlama, ya da banka veya bir nakit sağlama, ya da banka veya bir

⁵¹ HAILES William D., HUBBARD Raymond T., s.71.

⁵² OGLE Brain, **Business Finance**, Longman, London, 1981, s.22.

finans kuruluşundan kredi alınması aşamasında kefil olma şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Sigorta Şirketleri, gelişmiş ülkelerde faaliyet gösteren bir çok sigorta şirketi, topladıkları sigorta primlerini büyük işletmelerin hisse senedi ve tahvillerine yatırırlarken, son zamanlarda, yatırım riski iyi olan küçük işletmelere de uzun vadeli krediler sağlayarak yatırım alanlarını bu yöne doğru genişletmişlerdir.

2.1.4. KOBİ'lerin Kredi Yoluyla Finansmanında Karşılaştıkları Sorunlar

KOBİ'lerin genellikle kuruluş aşamasında yetersiz özsermaye ile kurulmaları nedeniyle risk payı yüksek ticari kredilerle finansman gereksinimlerini karşılamaktadır. Yeterli sermaye birikimi olmayan küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansman konusunda en önemli sorunlarından birisi kredi ile finansmanda karşılaştıkları sorunlardır. Bunlar şu şekilde özetlenebilir;

- Kredi temini ile ilgili sorunlar,
- Kredi miktarı ile ilgili sorunlar,
- Kredi maliyeti ile ilgili sorunlar,
- Kredi vadesi ile ilgili sorunlar,
- Kredi sağlamada teminat sorunu,
- Kredinin ödemesiz süresine ilişkin sorunlar, olarak sıralanabilir.

KOBİ'ler yüksek faiz, ağır teminat koşulları, vade süresi ve kredi miktarının yetersizliği nedeniyle finans kurumlarından yeterli kredi sağlayamamaktadırlar. Küçük ve orta ölçekli işletmeler, kredi yoluyla finansmanında en çok teminat gösterememe sorunuyla karşılaşmakta ve kısa vadeli finansman ihtiyaçlarını karşılamak için başvurdukları kredi kuruluşunun, kredinin verilebilmesi için istediği ipoteği veya kefaleti karşılayamamaktadır.⁵³ Bankaların sıfıra yakın riskle çalışma politikaları nedeniyle, bazen kredinin birkaç katı teminat talep edilmektedir.

⁵³ CANBAŞ, s.12.

İstenen ağır teminat ve kefalet koşulları sağlansa bile sağlanan kaynakların finansman maliyeti yüksek olmaktadır. Çünkü kredi talep miktarı küçük ve riskleri fazla olduğu için bankalar açısından kredi işlem maliyeti de yüksek kabul edilmekte ve verilen kredinin faizi de yüksek olmaktadır.

Ayrıca bankaların ellerindeki fonların büyük kısmını hazine bonosu, tahvil gibi yatırım araçlarına gitmekte, geri kalanın önemli kısmı ise büyük iş yapan holding ve şirketlere yönelmektedir.⁵⁴

Kredi temin edilmesinde karşılaşılan bir diğer güçlük ise KOBİ sahiplerinin finansman konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları, kredi almak için gerekli fizibilite etüdü, finansal plan, maliyet gibi işlemler yapamamaları ve bunları yapabilecek uzmanları kısıtlı bütçeleri nedeniyle istihdam edememeleridir.

2.2. KOBİ'lere Kurumsal ve Fiziksel Alt Yapı Desteği Veren Kuruluşlar

KOBİ'ler bir ülkenin sosyo-ekonomik yapısı içerisinde endüstrileşmenin, sağlıklı kentleşmenin ve optimum dağıtım ve ticaret uygulamalarının sürükleyici faktörü önemli ve vazgeçilmez bir ögesini teşkil etmektedir. Hükümetler, son yıllarda çeşitli platformlarda Türk KOBİ'lerinin desteklenmesi ve her türlü yardımın yapılması için bütün meslek kuruluşlarını göreve çağırarak ve bu işletmelere yönelik düzeltmeler getirmektedirler.

Küreselleşen dünya pazarında KOBİ'ler de rekabet içine girmişlerdir. Bu gelişme KOBİ'leri, kurumsal stratejiler oluşturmak, teknoloji ve ürün geliştirmek, kalite sistemleri kurmak, işlevsel bilgi kaynaklarına ulaşmak, üretimini bilimsel temellere oturtmak, dış pazarlara açılmak gibi ihtiyaçlarla karşı karşıya bırakmıştır. KOBİ ölçeğinde firmaların bu görevleri tek başına yerine getirmesi ve dünya pazarında rekabet edebilir düzeye yükselmesi olanaklı değildir. Bu nedenle Türkiye'de KOBİ'lere yönelik kamu ve sivil kesim destekleri gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Ancak, bütün çabalara rağmen KOBİ teşvik politikasının yönlendirme kabiliyetini yitirdiği, desteklerle ulaşılabilen KOBİ sayısının sınırlı

⁵⁴ SARIASLAN, s.66.

kaldığı, uygulama esnasında sorunlar yaşandığı ve teşvik sisteminin öngörülerini gerçekleştiremediği görülmektedir.

Ülkemizde küçük sanayi kesiminin sağlıklı bir değişim ve gelişim gösterebilmesi amacıyla, söz konusu işletmelere bazı finansal desteklerin yanında, kurumsal ve fiziksel alt yapı desteklerinin sağlanmasına da çalışılmaktadır.⁵⁵ İşletmelere alt yapı ve finansal destek veren kuruluşlar aşağıda belirtilmiştir.

Kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlar: KOSGEB, Türkiye Halk Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası Kredileri, KOBİ A.Ş., Kredi Garanti Fonu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Küçük Sanayi ve El Sanatları Genel Müdürlüğü, Küçük Sanayi, Sanayi Bölge ve Siteleri Genel Müdürlüğü, GAP Bölgesi Girişim Destekleme ve Yönlendirme Merkezi, Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü ve Milli Prodüktivite Merkezi.

Mesleki teşekküller: Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf Kefalet Kooperatifleri ve Küçük Sanayi Kooperatifleri.

Özel kuruluş-vakıflar: Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı.

Teknik yardım ve danışmanlık hizmetleri veren diğer kurum ve kuruluşlar ile yurtdışı destekli veya örgütlü diğer kurum ve kuruluşlar Hollanda Yönetim İşbirliği Programı, Balkan Ülkeleri Ticareti Geliştirme Bölge Merkezi, Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü Ankara Ofisi ve Avrupa Yatırım Bankası.

2.2.1 KOBİ'lerle İlgili Kurumsal Yapılanma

Ülkemizde, ulusal KOBİ geliştirme ve destekleme sistemini teşkil eden yapılar ana başlıklar itibarıyla şöyle sıralanabilir:

- KOBİ meslek kuruluşları (KOBİ'lerin üye oldukları TOBB ve TESK'e bağlı odalar)

⁵⁵ BALAK S., "Türkiye'de Küçük İşletmelerin Sanayi ve Ekonomideki Yeri ve Önemi", **Küçük ve Orta İşletmelerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri Sorunları ve Çözüm Önerileri Forumu**, İzmir Ticaret Odası, İzmir 1988. s.2.

- KOBİ sivil toplum kuruluşları (KOBİ'lerin geliştirilmesi ve haklarının korunması amaçlı vakıf ve dernekler)
- KOBİ destekleme kuruluşları (DTM, Hazine Müsteşarlığı, KOSGEB, TÜBİTAK, TTGV, vb. ile Maliye Bakanlığı'nın vergisel teşviklerini uygulayan ve izleyen kuruluşlar)
- KOBİ mevzuatını düzenleyen kuruluşlar (MEB, DPT, STB, Çevre ve Orman Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve ilgili genel müdürlükler)
- Yerel kuruluşlar (KOBİ'lere altyapı hizmetleri sunan il ve ilçe belediyeleri, İl Özel İdaresi)
- KOBİ tetkik ve denetim kuruluşları (KOBİ'lerin faaliyet ve üretimlerinin yasalara ve standartlara uygunluğunu denetleyen kuruluşlar: Bakanlıklar, piyasa gözetim kuruluşları, TÜRKAK, TPE, vb.)
- KOBİ'lere işgücü yetiştiren ve sağlayan kuruluşlar (üniversiteler, meslek kuruluşları, İŞKUR)
- KOBİ finans sistemindeki kuruluşlar (bankalar, risk sermaye şirketleri, girişim sermaye şirketleri, KGF A.Ş., TESKOMB, KOBİ A.Ş., leasing şirketleri, factoring şirketleri, forfaiting şirketleri)
- AB ile ilişkili kurumlar (Dışişleri Bakanlığı, ABGS, AB Komisyonu Türkiye Temsilciliği)

Tablo 2.7. Kamu – STK Koordinasyonu, İşbirliği ve Danışma Mekanizması

Mekanizma	Ulusal Taraflar	Yasal Dayanak
Geri besleme sağlayarak ve Kalkınma Planları hazırlanma sürecinde Geçici İhtisas Komitelerine katılarak, karar alma süreçlerine dahil olunması	Tüm ilgili Kamu ve Özel Sektör Kuruluşları, DPT, HM, DTM, MEB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, İŞKUR, Üniversiteler, STK'lar	Başbakanlık Genelgesi
TOBB ve TESK'in KOBİ'lerle ilgili bir kamu kuruluşu olan KOSGEB'in İcra Komitesi'nin üyesi olması	TOBB, TESK, KOSGEB, STB, Maliye Bakanlığı, DPT, Tübitak, Üniversite Temsilcisi	KOSGEB Kanunu

Çeşitli kamu ve özel sektör kuruluş temsilcilerinin birçok projede birlikte yer alması, Yenilik Aktarım Merkezleri, AB Merkezleri, AB Kaynaklı Projeler	Tüm ilgili Kamu ve Özel kuruluşlar, STK'lar	Mutabakat Zaptı
STK'lar tarafından, hedef kitle ve kamu arasında bağlantı kurulması, KOSGEB Sinerji odakları	KOSGEB, TESK, TOBB, TESKOMB, TOSYÖV, MEKSA	KOSGEB Destek Yönergesi
Sektörel problemleri belirlemek için, TOBB sektör temsilcileri tarafından hükümete raporlar ve öneriler sunması	TOBB	TOBB Kanunu
Teknoparklar, Teknoloji Geliştirme Merkezleri(TEKMER)	Üniversiteler, KOSGEB, STB, TTGV, TÜBİTAK	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, KOSGEB Kanunu
KOBİ Zirvesi (Yıllık)	TOBB ve ilişkili olduğu kamu ve sivil oluşumlar	KOSGEB Kanunu
YOİKK(Yatırım Ortamı İyileştirme Koordinasyon Kurulu)	Çeşitli başlıklar için oluşturulan özel sektör ve kamu temsilcilerinden oluşan Teknik Komiteler	Bakanlar Kurulu Prensip Kanunu

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr> Erişim Tarihi: 15.0.5.2008.

KOBİ'lere yönelik uygulanan, destek ve geliştirme programları ile KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı'nın başarısı için, ilgili tarafların işbirliği, uyum, sorun ve bilgi paylaşımının sağlanması ve tamamlayıcılık unsurlarının önemli ölçüde geliştirilmesi zorunlu görülmektedir.

2.2.2. Ticaret ve Sanayi Odaları

Ticaret ve sanayi odaları, birçok ana faaliyetlerinin yanında Kobi'lere destek vermek, yatırımlar konusunda çeşitli alt yapıları hazırlama ve ticaret ile ilgili çerçeveleri belirlemek amacıyla kurulmuşlardır. İl ve ilçelerde bulunan odalar ve çeşitli temsilciliklerle görevlerini gerçekleştirmektedirler. Ticaret ve Sanayi odalarını düzenleyen, organize eden Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin kurulma amacı ve görevleri aşağıda belirtilmiştir.

2.2.2.1.Amacı

Odalar ve borsalar arasında birlik ve dayanışmayı sağlamak, ticaret ve sanayinin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, üyelerinin mesleki

faaliyetlerini kolaylaştırmak, üyelerin birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakı korumaktır.

2.2.2.2.Görevleri

TOBB, aşağıdaki görevleri icra eder. Türk girişimcisinin çalışmalarına öncülük ve liderlik eder. Özel sektörün ihtiyaçları doğrultusunda siyasi güce görüş ve çözümlerini iletir. Kanunlar ve düzenlemeler ile ilgili görüşlerini ilgili bakanlıklara, meclis komisyonlarına sunar. Tabanını oluşturan KOBİ'lerin ekonomiden hak ettiği payı alması için oda ve borsalarımız kanalıyla bilgi ve danışmanlık hizmeti sunar. Ticari, ekonomik ve uluslararası işbirliği alanlarında yararlı olabilecek her türlü bilgiyi üyelerine sunar; ülke, il ve sektör bazında ekonomik raporlar hazırlar. Bunun yanında tamamen KOBİ'lere yönelik faaliyetleri ve görevleri aşağıda belirtilmiştir;

- KOBİ'leri işletme faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunların çözümüne yardımcı olmak amacı ile odalar aracılığı ile bilgilendirmek,
- KOBİ'lerin sorunlarını Oda ve Borsalar yoluyla veya araştırarak ortaya çıkarmak,
- Sorunları ilgili kurum ve kuruluşların bilgisine sunmak,
- Sorunların çözümü için öneriler ve projeler hazırlamak,
- TOBB ve Oda/Borsaları bünyesinde veya ilgili kurum-kuruluşlarla işbirliği yaparak projeleri uygulamak,
- KOBİ'lere yönelik olarak işletme faaliyetleri konusunda pratik bilgileri kapsayan kitapçık, broşür vb. hazırlamak ve odalar aracılığı ile dağıtmak,
- KOBİ'leri bilgilendirmek amacı ile finansman, üretim ve kalite kontrol, pazarlama konularında konferans ve paneller vb. toplantılar düzenlemek,
- TOBB'nin çeşitli kuruluşlarla KOBİ'lere yönelik olarak yürüttüğü projelere katılmak ve gerekli çalışmaları yapmak,
- Ülke genelinde KOBİ'lerin sorunlarının çözümüne ve verimliliğinin artmasına yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak ve yayınlamak,

- KOBİ'lerin kalite yönetim sistemlerine yönelmelerini teşvik etmek amacıyla odalarla beraber etkinlikler düzenlemek,
- Üst yönetimin verdi direktifler doğrultusunda çalışmalarını sürdürmek, sorumluluğu içerisindeki tüm çalışanları TOBB menfaatleri doğrultusunda etkin ve verimli bir şekilde sevk ve idare etmek.

2.2.3. Küçük Sanayi Siteleri ve Organize Sanayi Siteleri

Küçük işletmelerin en önemli sorunlarından biri de faaliyetlerini sürdürecekleri iş yerlerinin teminidir. Bu amaçla küçük sanayi siteleri ve toplu işyerleri kurulmaktadır. Bu sayede aynı iş kollarında çalışan işletmelerin bir yerde toplanmaları daha etkili (amaca yönelik-effective) ve etkin (verimli-efficient) olmasını sağlayacaktır.⁵⁶

Küçük sanayi siteleri, küçük sanayici ve sanatkarların yerleşme ve altyapı başta olmak üzere, ekonomik ve sosyal yapı gelişmesinin gerektirdiği nitelikteki işyerleri topluluğudur. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın kredi desteği ile küçük sanayi siteleri yurt çapında yaygınlaştırmaya çalışılmaktadır. 1965 yılından 1987 yılı sonuna kadar 165 adet küçük sanayi projesi tamamlanmış olup, toplam 44.669 adet işyeri küçük sanayicilere tahsis edilmiştir. Bu işyerlerinde yaklaşık 268.000 kişi istihdam edilmektedir. 1989 yılı sonrasında ise bitirilmesi beklenen 100 proje içerisinde 30.469 adet işyeri bulunmaktadır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı çeşitli illerde yapılacak olan küçük sanayi sitelerini, mevcut ise, imar planlarına uygun olarak planlamak, üst yapılarını kredilendirmek, inşaatlarını kontrol etmek ve denetlemek, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde, plan hedeflerine paralel olarak gerekli mevzuat düzenlemelerini yapmak ve bütün faaliyetlerini koordine etmektir.⁵⁷

Organize sanayi bölgeleri, birbirleri ile uyumlu üretim yapan küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarının planlı bir alanda ve ortak alt yapı hizmetlerinden

⁵⁶ DPT, s.173.

⁵⁷ DPT, s.174.

yararlanacak şekilde standart fabrikaların toplandığı alanlar olarak tanımlanmaktadır.⁵⁸

2.3. KOBİ'lere Finansal Destek Veren Kuruluşlar

2.3.1. KOSGEB

Ülkemiz Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerinin küresel rekabet ortamında varlık ve güç olmalarını sağlayan öncü bir kurum olmak. Ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlamak üzere Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin ve girişimcilerin; verimli ve etkin yönetilen, mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları doğru öngören, kaliteli ürünleri zamanında ve en uygun maliyetle insana ve çevreye duyarlı olarak üreten, teknolojiyi özümseyen, geliştiren ve yenilikçi/yaratıcı düşünceleri, rekabetçi ürün ve hizmetlere dönüştüren, uluslar arası pazarda rekabet eden düzeye yükseltilmesi için güçlü işbirlikleriyle destek ve hizmetler sunmaktır.

Temel Değerler, Gelişime açık, uzlaşmacı ve paylaşımcı yaklaşımla hizmet üretmek, hedef kitleye çözüm üretici şekilde davranmak, sistemli çalışma ortamıyla bütünleşmek, ihtisaslaşarak bilgiyi üretmek ve kullanmak, her alanda saygın ve güvenilir olmak, görev alanına giren konularda öncü ve yönlendirici olmak.⁵⁹

KOSGEB'in amaçlarından bahsettikten sonra, KOBİ'ler ile ilgili olarak yapılan finansal destekleri gözden geçirmek gerekmektedir.

2.3.1.1. Sektörlere Göre KOBİ Destekleri

Sıfır Faizli KOSGEB KOBİ Kayıtlı Eleman İstihdamını Destek Kredisi, Bu desteğin amacı ve kapsamı, kayıt içi istihdamın teşviki için uygun koşullarda finansal destek sağlamaktır. Bu destekten beklenen yararlar şunlardır: KOBİ'lerin uluslararası düzeyde rekabet etmelerini, ihracata yönelmelerini, kalite ve üretim artışlarının sağlanması. Destek Kredisi, KOSGEB "KOBİ Beyannamesi, Yararlanıcı Durum Tespit Formu(YDTF) ve Stratejik Yol Haritası (SYH) doldurmuş ve onaylanmış KOBİ'ler içinden asgari % 50'si küçük ölçekli işletmeler, (1-49 çalışanı olan), %

⁵⁸ BALAK, s.5.

⁵⁹ www.kosgeb.gov.tr

40'ı "Kalkınmada Öncelikli Yöre" ve %60'ı "Normal Yöre ve Gelişmiş Yöre"de yer alan işletmelere kullanılacaktır.

Kredi Tutarı şöyle belirlenmiştir:

- Meslek Lisesi ve Meslek Yüksek Okulu mezunu işsizleri istihdam eden KOBİ'lere, istihdam başına 40.000.-YTL.
- Yüksek Lisans veya Doktora yapmış işsizleri istihdam eden KOBİ'lere, istihdam başına 50.000.-YTL.
- İlk, Orta, Lise, Üniversite (Teknik Üniversite ve Teknik Eğitim formasyonuna sahip kişiler dâhil) işsizleri istihdam eden KOBİ'lere, istihdam başına 20.000.-YTL olmak üzere KOBİ başına azami 100.000.-YTL

Kayıtlı Eleman İstihdamı Destek Kredisi'nin vadesi 18 ay'dır. Kredi vadesi süresince altışar aylık eşit taksitler halinde, üç eşit taksitte ödenir.⁶⁰

Sıfır Faizli Deri Sektörü OSB'ye Taşınma Destek Kredisi, Deri Sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin OSB dışındaki üretim faaliyetlerini sona erdirip, kredi vadesi içinde OSB içindeki tahsisli yerlerine taşınmalarını ve üretime başlamalarını desteklemek.

Bu Destekten Beklenen Yararlar: OSB içindeki tahsisli yerlerine taşınarak çevreye daha az zarar vermeleri ve Organize Sanayi Bölgesinde olmanın getirdiği avantajlar.

Bu Destekten Yararlanacaklar: KOSGEB KOBİ Beyannamesi, Yararlanıcı Durum Tespit Formu (YDTF)ve Stratejik ol Haritası (SYH) doldurmuş ve onaylanmış "Deri Sanayinde" faaliyet gösteren işletmelerden, OSB dışındaki üretim faaliyetlerini sona erdirip OSB içindeki tahsisli yerlerine taşınarak üretime OSB'de başlamayı ve sürdürmeyi taahhüt edenleri kapsar.

Destek Oranı ve Üst Limiti: Her bir KOBİ için azami limit, 125.000YTL'dır. Deri Sektörü OSB'ye Taşınma Destek Kredisi'nin vadesi toplam 24 ay'dır. İlk 12 ay geri ödemesiz ve ilk taksit 12. ayın sonunda ödenmek üzere 6 aylık dönemlerde (12., 18. ve 24. aylarda) 3 eşit taksit halinde geri ödenmek kaydı ile vadelidir.⁶¹

⁶⁰ www.kosgeb.gov.tr

⁶¹ www.kosgeb.gov.tr

Sıfır Faizli Gıda Sektörü Makine-Teçhizat Destek Kredisi, Gıda Sektöründe İmalat yapan KOBİ ölçeğindeki işletmelerin KOSGEB kredi desteği ile makine-teçhizat olarak, üretim ve kalitelerini yükseltilmeleri ve rekabet güçlerini artırmaları amaçlanmaktadır.

Bu Destekten Yararlanacaklar: KOSGEB KOBİ Beyannamesi, Yararlanıcı Durum Tespit Formu (YDTF)ve Stratejik Yol Haritası (SYH) doldurmuş ve onaylanmış “Gıda Sanayinde” NACE-15 kodunda yer alan üretim konularında faaliyet gösteren işletmeler bu krediden yararlanabilirler.

Destek Oranı ve Üst Limiti: Gıda Sektöründe faaliyet gösteren her bir KOBİ için verilecek Yatırım Kredisi azami tutarı; 125.000 YTL’dir. Gıda Sektörü Makine Teçhizat Destek Kredisi'nin vadesi toplam 24 ay'dır. İlk 12 ay geri ödemesiz olmak ve ilk taksiti 12. ayın sonunda olmak üzere 6 aylık dönemlerde (12., 18. ve 24. aylarda) 3 eşit taksit halinde geri ödenecektir.

KOSGEB İştirakleri I - Kredi Garanti Fonu A.Ş. KGF - Kredi Garanti Fonu İşletme Araştırma A.Ş. KOBİ’lerin bankalardan kullandıkları kredilere garanti/kefalet sağlamak üzere, Federal Almanya Hükümeti ile T.C. Hükümeti arasında 14.03.1993 tarihinde imzalanan Teknik İşbirliği anlaşması (GTZ) kapsamında, “ Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler için Kredi Garanti Fonu Kurulmasına Yardım “ anlaşması çerçevesinde kurulmuştur.

KOSGEB İştirakleri II - Esim Test Analiz Hizmetleri A.Ş., Şirket Türk Elektrik ve Elektronik sektörüne hizmet vermektedir. Laboratuvarın uluslararası akredite bir kuruluş olması nedeniyle, Türk ihraç ürünleri açısından stratejik bir öneme sahip bulunmaktadır. Şirket;- EMC – elektromagnetik uyumluluk testleri, LVD – elektriksel güvenlik testleri, İP – yağmurlama Testleri, EMF – elektro magnetik alan testleri ve Vibrasyon testleri,- Alçak gerilim ve Elektromanyetik uyumluluk testleri ve belgelendirme, (ürün güvenliği ve uygunluk belgesi, Ce işareti için test raporları) Makine Direktifi, Medikal aletler direktifi, Telekomünikasyon terminal cihazları direktifleri, basınçlı kaplar direktifi v.b için CE işareti uygunluk belgesi,- Taşıt

araçları yan sanayi için “c” işareti belgesi, - ISO 9000, 14000, QS 9000 belgelendirme, tüm faaliyet alanlarında teknik danışmanlık hizmetleri vermektedir.⁶²

KOSGEB İştirakleri III - Gelişen İşletmeler Piyasası A.Ş., KOBİ'lerin sermaye piyasalarından fon sağlamasına imkân tanıyacak piyasaların kurulması amacıyla Borsa Dışı Teşkilatlanmış Menkul Kıymet Piyasalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik 18 Mart 2003 tarih ve 25052 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede Gelişen İşletmeler Piyasası A.Ş. kuruluş işlemlerinin tamamlanması için Sermaye Piyasası Kurulu’na 30.11.2005 tarihinde başvuru yapmıştır. Şirket 09.12.2005 tarihinde kuruluş izni almıştır.⁶³

KOSGEB İştirakleri IV - KOBİ Girişim Sermayesi Yat. Ort. A.Ş., Şirket, KOBİ'lerin projelerinin hayata geçirilmesine yönelik sermaye ortaklık yöntemiyle finansman sağlamaktadır.⁶⁴

2.3.2. Türkiye Kalkınma Bankası (TKB)

Türkiye Kalkınma Bankası (TKB), 1975 yılında 13 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası A.Ş. (DESİYAB) adı altında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak kurulmuş, kuruluş işlem ve faaliyetleri 4.11.1983 gün ve 165 Sayılı KHK ile yeniden düzenlenmiş, 22.6.1988 gün ve 329 sayılı KHK ile unvanı Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. olarak değiştirilmiş ve Bankamızın sanayii sektörü yanında diğer sektörlerle de finansman desteği sağlama imkanı yaratılmıştır. Bu bağlamda; Yüksek Planlama Kurulu'nun 20.1.1989 tarih ve 89-T-2 Sayılı kararı ile T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin tüm aktif ve pasifleriyle Bankamıza devredilmesi ile hizmet verdiğimiz alanlara turizm sektörü de ilave edilmiştir. 10 Ekim 1999 tarihinde Banka'nın kuruluşu ile ilgi KHK, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yeniden düzenlenerek 4456 sayılı yasa olarak çıkartılmıştır.⁶⁵

Türkiye Kalkınma Bankası, gerek bankacılık sektörünün genel organizasyonu, gerekse kalkınma ve yatırım bankaları sınıflanması içinde farklı ve

⁶² www.kosgeb.gov.tr

⁶³ www.kosgeb.gov.tr

⁶⁴ www.kosgeb.gov.tr

⁶⁵ www.tkb.com.tr

giderek ağırlığı artan bir bankacılık alanını temsil etmektedir. Ortaklık yapısı itibariyle kamu bankası kategorisinde yer almasına karşın, Banka, başta sanayi ve turizm sektörleri olmak üzere, özel sektörün yatırım ve girişim potansiyelini her alanda finansal olarak desteklemeyi varlık nedeni saymaktadır.

Türkiye Kalkınma Bankası, başta sanayi ve turizm olmak üzere enerji, eğitim, sağlık sektörlerindeki işletmelere; Proje Esaslı Kredilendirme, Finansal Kiralama, İştirak Yoluyla Finansman temeline destek sağlamaktadır.⁶⁶

2.3.2.1. Bankanın Amacı Ve Faaliyet Konuları

Bankanın amacı; Türkiye'nin kalkınması için, anonim şirket statüsündeki teşebbüslere kârlılık ve verimlilik anlayışı içinde kredi vermek, iştirak etmek suretiyle finansman ve işletme desteği sağlamak, yurtiçi ve yurtdışı tasarrufları kalkınmaya dönük yatırımlara yöneltmek, sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunmak, yurtiçi, yurtdışı ve uluslararası ortak yatırımları finanse etmek ve her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlevlerini yapmaktır.

Banka bu amaçları gerçekleştirmek üzere;

- Türk Lirası ve döviz olarak kısa, orta ve uzun vadeli her türlü nakdi ve gayri nakdi kredi açabilir, kâr ortaklığı veya kiralama esaslı kredi işlemleri yapabilir. Yerli ve yabancı kişi ve kurumlara gerekli teminatın alınması karşılığında garanti verebilir ve aracı olabilir.
- Her türlü menkul kıymetleri satın alabilir, satabilir ve tahvil garantisi verebilir.
- Araştırma, proje geliştirme ve eğitim çalışmaları yapabilir veya yaptırabilir, teknik yardım verebilir. Finansman ilişkilerinde bulunduğu şirketlerin rantabl çalışmalarını sağlayıcı önlemleri alabilir.
- Şirketlere kredi açabilir, yurtiçinde ve yurtdışında kurulmuş şirketlere iştirak edebilir, gerektiğinde rehabilitasyon, bonifikasyon, konsolidasyon yapabilir.

⁶⁶ www.tkb.com.tr

Bankanın öncülüğünde şirket kurabilir ve iştiraklere ait hisse senetlerini alabilir, satabilir, geri alabilir ve kâr garantisi verebilir.

- İthalat, ihracat ve görünmeyen muameleler gibi her türlü kambiyo işlemlerini yapabilir ve döviz pozisyonu tutabilir.
- Sigorta acenteliği yapabilir.
- Gerekli izinleri almak kaydıyla yurtdışında ve yurtdışında şube ve temsilcilik açabilir.
- Yurtiçi ve yurtdışı finansman kurumlarıyla işbirliği yapabilir, bunların katıldığı ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olabilir.
- Yurtiçi ve yurtdışı finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından ve her türlü fonlardan kaynak sağlayabilir.
- Sanayide mülkiyetin geniş halk kitlelerine yayılmasını sağlayacak tedbirleri alır.
- Banka kaynaklarını kalkınma planı ve yıllık programların hedef ve ilkelerine uygun olarak kullanır.
- Amacının gerçekleşmesine yardımcı olacak her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlemleri yapabilir.
- Her türlü menkul ve gayrimenkul malları alır, satar, kiralar, kiraya verir, leh ve aleyhte rehin, ipotek, intifa, irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri ve sair hakları tesis edebilir.
- Banka açtığı krediler karşılığında, menkul rehni, ticarî işletme rehni ve gayrimenkul ipoteği de dahil olmak üzere her türlü teminatı alabilir.⁶⁷

Firmaların kredi talepleri, bankaca teknik, ekonomik ve mali açılarından değerlendirilir. Değerlendirme sonuçları olumlu bulunan firmalara Banka Yönetim Kurulu'nca kredi tahsis edilir ve gerekli teminatlar tesis edildikten sonra kredi kullanılır. Süreç aşağıda belirtilmiştir.⁶⁸

⁶⁷ <http://www.tkb.com.tr/kurulus/kanun.htm>

⁶⁸ <http://www.tkb.com.tr/kredidegerlendirme.htm>

2.3.2.2. Başvuru Ve Ön değerlendirme

Kredi tahsis edilecek yatırımlarda aranan koşullar şunlardır:

1. Yatırımcının Anonim Şirket olması,
2. Turizm Yatırımları için Turizm Bakanlığı'ndan Yatırım ve/veya İşletme Belgesi bulunması,
3. Turizm Yatırımları için Turizm Bakanlığı'ndan Yatırım ve/veya İşletme Belgesi bulunması,
4. Belirli bir fondan kredi verilecekse fonun işleyişi ile ilgili kararname ve tebliğde belirtilen şartları taşıması,
5. Şirket hakkında yapılacak istihbarat sonuçları ve proje ile ilgili teknik, ekonomik ve mali değerlendirme sonuçlarının olumlu olması gerekmektedir.

2.3.2.3. Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi

Kredi talepleri ile ilgili yapılacak değerlendirme sonuçlarının olumlu olması halinde şirkete TKB tarafından kredi tahsis edilir ve kullanılır. Hazine kaynaklı krediler ise Hazine Müsteşarlığı'nın Bankamıza fon aktarımından sonra kullanılır. TKB tarafından yapılacak işlemlerin takibinde ve yürütülmesinde asıl olan yatırımcının bizzat kendisinin (şirket Yönetim Kurulu üyelerinin) veya Türk Ticaret Kanunu'nun hükümlerine göre Şirketi temsile yetkili kişilerin işi takip etmesi ve yürütmesidir. Yetkili kişilerin yetkilerini T.T.K.'nda öngörülen hukuki belgeler (Ticaret Sicili Yetki Belgesi ve İmza Sirküleri) ile Bankaya ibrazı gereklidir. Bunun dışında kişilerin ve vekaletname ile görevlendirilenlerin Bankaya başvuruları ve iş takibi kabul edilmez. Bankamızda finansman talepleri ön inceleme, istihbarat ve proje değerlendirme olarak üç aşamada değerlendirilmektedir. Kredi Pazarlama Müdürlüğü veya Şubelerce ön inceleme yapılarak kredi talebinde bulunabileceği belirlenen şirketler, söz konusu birimlerden temin edecekleri "Başvuru Formu" nu doldurarak EK/1 'deki bilgi ve belgelerle birlikte Bankamız Genel Müdürlüğü'ne müracaat ederler. Ön inceleme aşamasından sonra, şirkete ilişkin yapılacak İstihbarat çalışması sonucunda şirketin kredi tahsisinde aranan koşullara uygun olduğu tespit

edilirse ilgili Kredi Değerlendirme Müdürlüğü'nce nihai inceleme ve değerlendirme çalışmaları yapılır.⁶⁹

2.3.2.4. Proje Değerlendirme Süreci

Türkiye Kalkınma Bankası'na kredi desteği için başvuran yatırımcı şirketlerin projeleri, ön inceleme ve istihbarat çalışmasının olumlu olması durumunda teknik, ekonomik ve mali yönden değerlendirilir. Nihai inceleme ve değerlendirme çalışmaları, şirket ve tesis mahalline giderek yerinde incelemelerde bulunan, gerekli bilgi ve belgeleri temin eden teknik, ekonomik ve mali uzmandan oluşan ekip tarafından başlıca üç bölümde ve genel olarak aşağıdaki kriterlere göre yapılır.

- Teknik Değerlendirme: Projenin teknik değerlendirmesinde temel amaç, yatırım projesinin konu, ürünler, teknoloji, altyapı olanakları açısından incelenmesi, yapılacak yatırımın fiziki boyutunun ve yatırım sonucunda ulaşılabilecek kapasitenin belirlenmesi olup, bu belirlenmelerden yararlanarak sabit ve işletme sermayesi yatırım tutarlarının ve işletme döneminde projenin yaratacağı fonların hesaplanmasıdır
- Proje Yatırım Tutarının Hesaplanması: Toplam yatırım tutarı; projenin sabit yatırım tutarı ile işletme sermayesinden oluşur. Projenin sabit yatırım tutarı ise; arsa, etüt ve proje, teknik yardım ve lisans, inşaat, makine ve teçhizat, navlun, sigorta, ithalat ve gümrükleme giderleri, montaj giderleri, taşıt ve demirbaşlar, işletmeye alma giderleri, genel giderler kalemlerinden oluşan gerçek fiziki maliyete, fiyat artışları, kur farkları, beklenmeyen giderler ve yatırım dönemi finansman giderlerinin eklenmesiyle belirlenir.
- Ekonomik Değerlendirme: Projenin ekonomik değerlendirilmesinde temel amaç, mevcut ve potansiyel talep ve arz koşullarını, proje konusu halen üretilen ve/veya üretilecek olan ürün(lerin) özelliklerini, projenin katma değer, istihdam ve döviz yaratma gücünü analiz etmektir. Bu çalışmalarda talep ve arz ölçekleri, talep ve arzı etkileyen faktörler, piyasanın yapısı ve özellikleri, rekabet olanakları, yatırımın bölge ve ülke kapasitesine katkısı

⁶⁹ www.tkb.com.tr

araştırılır ve proje konusu halen üretilmekte veya üretilecek olan ürün(lerin) pazar olanakları ve talebin büyüklüğü belirlenir.

- **Mali Değerlendirme:** Teknik ve ekonomik değerlendirme raporlarının entegre edildiği mali değerlendirmede temel amaç; kredi talep eden şirketin geçmiş yıllardaki faaliyetlerinin, mali ve hukuki yapısının incelenmesi yoluyla şirketin mevcut durumunun belirlenmesi, projenin gerçekleştirilmesi ve tesisin işletmeye geçebilmesi için gerekli finansman ihtiyacının tespiti, bu ihtiyacın uygun finansman kaynaklarıyla karşılanmasına yönelik fon ihtiyaç ve kaynak tablosunun düzenlenmesi sonucunda, projenin gerçekleştirilebilirliğini ve proje gelirlerinin, kredi anapara taksit ve faiz geri ödeme ve yatırımcıya gelir yaratma gücüne sahip olup olmadığını belirlemektir. Açılacak kredi miktarı, projenin ihtiyacı, teşvik mevzuatı ve banka kriterleri dikkate alınarak yapılan inceleme ve değerlendirme sonucuna göre saptanır ve yatırımın sağlam bir mali yapı içinde tamamlanmasının sağlanmasına özen gösterilir. Proje ve şirket bazında yapılacak inceleme ve değerlendirme sonuçlarına göre bankaca şirketin belli bir miktar özkaynak koyması da istenebilir.

Yukarıda özetlenen değerlendirme sonuçlarının olumlu olması halinde kredi talebi Banka'ca karşılanır. Yatırımların, Döviz Kazandırıcı Hizmetlerin ve İşletmelerin Teşviki ve Yönlendirilmesi ile ilgili Kararname ve buna bağlı olarak yayımlanan Tebliğ çerçevesinde alınan yatırım teşvik belgesi ile teşvik ediliyor olması, projelere kredi tahsisini garanti edici bir unsur değildir.

Değerlendirme raporunun olumlu olması ve Bankamız Yönetim Kurulunca kredi tahsisinin uygun görülmesi halinde en geç 6 ay içinde teminatın tesisinden sonra kredi, sözleşmeye bağlanarak kullanılır. Kredi, tahsis tarihinden itibaren 6 ay içinde sözleşmeye bağlanmadığı durumda iptal edilir.

- **İstihbarat Süreci:** Türkiye Kalkınma Bankası'na kredi desteği için başvuran yatırımcı şirketlerin projeleri, ön incelemenin olumlu olması durumunda İstihbarat çalışması yapılmak üzere değerlendirmeye alınır. İstihbarat çalışmaları, şirket merkezine (gerekli durumlarda tesis mahalline) ve büyük ortaklarının faaliyet gösterdiği merkezlere gidilerek yerinde yapılan

incelemelerde elde edilen gerekli bilgi ve belgeleri temin eden ve gerekli araştırmaları yapan istihbarat elemanlarınca aşağıda belirtilen tespitler doğrultusunda yapılır. İstihbarat çalışmasında amaç, şirketin kredi tahsisinde bankamızca aranan şartlara uygun, şirket ve ortaklarının borç ödeme niyet ve alışkanlığı, yazılı ve sözlü taahhütlerine sadakati ile yatırım için yeterli arzu, istek ve morale sahip olup olmadığının tespit edilmesi ve bu tespitlerden yararlanarak kredi riskinin minimize edilmesine yönelik saptamalarda bulunmaktır.

İstihbarat çalışmasında amaç, şirketin kredi tahsisinde bankamızca aranan şartlara uygun, şirket ve ortaklarının borç ödeme niyet ve alışkanlığı, yazılı ve sözlü taahhütlerine sadakati ile yatırım için yeterli arzu, istek ve morale sahip olup olmadığının tespit edilmesi ve bu tespitlerden yararlanarak kredi riskinin minimize edilmesine yönelik saptamalarda bulunmaktır.

2.3.3. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB)

2.3.3.1. TSKB'nın Amacı

TSKB'nin misyonu Türk sanayiinde özel girişimin yatırımlarını desteklemek, yabancı ve yerli sermayenin şirketlere iştirakine aracılık etmek ve ülkemiz sermaye piyasasının büyümesine yardım etmektir. TSKB bu kapsamda özel sektör yatırımlarına mali destek sağlama, danışmanlık, teknik yardım ve finansal aracılık hizmetleri vermektedir.

TSKB kuruluşundan bu yana imalat sanayiindeki 4.000'den fazla şirkete uzun vadeli kredi kullandırmak suretiyle özel sektöre önemli bir katkıda bulunmuştur.

TSKB'nin özel sektöre sağlamakta olduğu krediler, "yatırım" anlayışı ile orta ve uzun vadelerde yoğunlaşmıştır. Bu tür kredilerin sağladığı uzun dönemli ilişki nedeniyle, müşterilerle kurulan yakın işbirliğinin yanı sıra, hizmet verilen firmaların kapsamlı analizinin yapılması da katma değer yaratmaktadır. Krediler proje esasına göre verilmekte; ekonomik, teknik, mali ve yönetimsel açıdan mühendis, iktisatçı ve mali analistlerden oluşan proje değerlendirme ekibi tarafından değerlendirilmektedir.

Aşağıdaki tabloda TSKB'nin vermiş olduğu kredilerin kapsamları tablo 2.8.'de sunulmuştur.

Tablo 2.8. TSKB'nın Vermiş Olduğu Krediler

KREDİ	KAPSAM	KAYNAK
İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi	İhracatı olan Firmalar	Dünya Bankası
Yenilenebilir Enerji Kredisi	Su, rüzgar, jeotermal gibi kaynaklardan elektrik üretimi	Dünya Bankası
AYB Kredisi	İmalat Sanayii Tarıma Dayalı Sanayii Turizm Hizmet Sektörü	Avrupa Yatırım Bankası
AYB Çevre Kredisi	Endüstriyel kirliliği azaltmaya yönelik yatırımların finansmanı	Avrupa Yatırım Bankası
Küçük İşletmeler Aracılık Kredisi	İmalat Sanayii Turizm Hizmet Sektörü	Avrupa Yatırım Bankası
Sanayileşme Fonu	İmalat sanayii Tarıma dayalı sanayii Turizm Hizmet Sektörü	Alman Kalkınma Bankası (KfW)
Çevre Kredisi	Sıvı atıkların azaltılmasına yönelik yatırımların finansmanı	Alman Kalkınma Bankası (KfW)
KOBİ Kredisi	KfW tarafından belirlenen 51 ildeki imalat sanayii	Alman Kalkınma Bankası (KfW)
AKKB Kredisi	İmalat sanayii Tarıma dayalı sanayii, Turizm Hizmet Sektörü	Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası
AFD Kredisi	Enerji Sağlık Eğitim Sektörü öncelikli özel sektör KOBİ'lerinin desteklenmesi	Fransız Kalkınma Ajansı
JBIC Kredisi	İmalat sanayii Tarıma dayalı sanayi Hizmet sektör	Japon Kalkınma Bankası (JBIC)

Kaynak: <http://www.tskb.com.tr/Kredilendirme.aspx>. Erişim Tarihi: 18.05.2008

2.3.3.2.TSKB Yatırım Kredileri / Finansal Kiralama Plasmanları

TSKB tarafından son üç yılda gerçekleşen kredi/finansal kiralama plasmanları aşağıda verilmektedir.

Tablo 2.9. TSKB Kredi Plasmanları

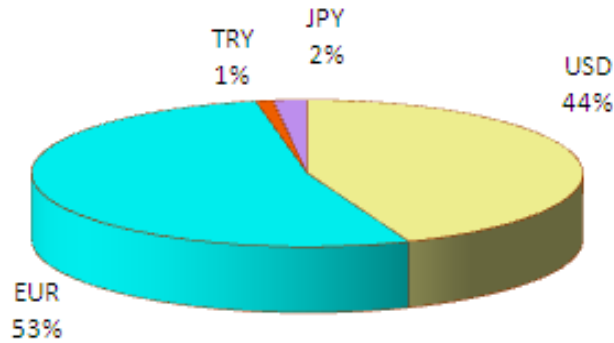
	Yıl/Milyon \$		
	2005	2006	2007

Kredi Plasmanı	491	631	1080
---------------------------	-----	-----	------

Kaynak: <http://www.tskb.com.tr/kredilendirme.aspx>. Erişim Tarihi: 18.05.2008

Ayrıca Türk Bankacılık sektöründe kullandırılan kredilerin bankaların toplam aktiflerine oranı %49 seviyelerinde iken TSKB'nin kredilerinin toplam aktiflerine oranı %57'dır. Banka kapsamında kullandırılan kredilerin türlerine göre dağılımı 2007 yılı sonu itibariyle plasmanları %48'ini uzun vadeli yatırım kredileri, %44'ünü işletme sermayesi kredileri, %8'ini finansal kiralama oluşturmaktadır. Verilen kredilerin %53'ü Euro, %44'ü Amerikan Doları, %2'si Japon Yeni ve %1'i Yeni Türk Lirası cinsinden kullandırılmıştır.

Grafik 2.1. Para Türüne Göre Kullanılan Krediler

Kaynak: <http://www.tskb.com.tr/kredilendirme.aspx>. Erişim Tarihi: 18.05.2008

2.3.4. Eximbank

Eximbank, ihracatçıları, ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları ve yurt dışında faaliyet gösteren girişimcileri kısa, orta-uzun vadeli nakdi ve gayri nakdi kredi programları ile desteklemektedir. Ayrıca, vadeli satış işlemlerini teşvik etmek ve bu yolla ihracat hacmini artırmak, yeni ve hedef pazarlara girilmesini kolaylaştırmak amacıyla vadeli ihracat alacaklarını iskonto etmektedir.

2.3.4.1. Kısa Vadeli İhracat Kredileri

Türk Eximbank ihracatçı ve ihracat bağlantılı mal üreten imalatçı firmalara, özellikle ihracata hazırlık döneminde finansman gereksinimlerinin karşılanması amacıyla, kısa vadeli ihracat kredileri tahsis etmektedir. Bu krediler TL ve döviz cinsinden, bankalar aracılığıyla veya doğrudan Türk Eximbank tarafından firmalara kullandırılmaktadır.

2.3.4.2. Özellikli Krediler

Türk Eximbank, ihracatçıları ve yurt dışında yatırım yapan müteşebbisleri özellikli kredi programları ile de desteklemektedir. Söz konusu kredi programları, standart kredi ve garanti programlarının dışında kalan, ancak bunları tamamlayıcı nitelikteki programlardır.

2.3.4.3. İslam Kalkınma Bankası (İKB) Kaynaklı Krediler

Türk Eximbank, ihracatçılarıımıza sunduğu finansman imkanlarını artırma gayreti içerisinde. Bu çerçevede, İslam Kalkınma Bankası (İKB) ile işbirliği içerisinde sevk sonrası ihracat finansmanı ve ithalat finansmanı programlarına Türkiye Milli Acentesi konumunda aracılık yapmaktadır.

Söz konusu programlar, İslam ülkeleri arasındaki ticaret hacmini geliştirmek üzere yürürlüğe konulmuş olup, alıcı kredisi niteliğindedir.⁷⁰

2.3.4.4. İhracat Finansmanı Programı (Export Financing Scheme – EFS)

İslam Kalkınma Bankası (İKB) ile Türk Eximbank arasında 1988 yılında imzalanmış olan anlaşma uyarınca, İKB bünyesindeki finansman programlarından İhracat Finansmanı Programı'na Türk Eximbank aracılık etmektedir. Söz konusu program, alıcı kredisi niteliğinde olup, İKB tarafından yapılan son düzenlemelerle İslam Konferansı Teşkilatı (İKT) üyesi ülkelere gerçekleştirilecek ihracatların yanı

⁷⁰ http://www.eximbank.gov.tr/html_files/MENU-2.htm

sıra İslam ülkesi olmayan diğer ülkelere yapılacak ihracatların da program kapsamında finansmanı mümkün hale getirilmiştir. Anılan finansman programının ihracatçılarımızın kredili satış olanakları ile mevcut ve yeni pazarlarda rekabet imkanlarını arttırabileceği düşünülmektedir.⁷¹

2.3.4.5. Aracılık İşlemleri

Bankanın aracılık etmekte olduğu işlemlerde İslam Konferansı Teşkilatı üyesi ülkelerde mukim ithalatçıların riski İKB tarafından üstlenilmekte olup, kredi onay yetkisi İKB'na aittir. Programdan yararlanmak isteyen Türk ihracatçılarının Bankamıza başvuruda bulunmaları gerekmekte olup, Bankamızca yapılan inceleme sonucunda olumlu bulunan başvurular, İKB'na gönderilmektedir. Mal bedeli, akreditif tahtında gerçekleştirilen sevkiyatı müteakip İKB tarafından ihracatçıya ödenmektedir.⁷²

2.3.4.6. Limit Kapsamındaki İşlemler

Türk Eximbank anılan program kapsamında yürütmekte olduğu aracılık faaliyetlerinin yanı sıra, İKB'ndan temin etmiş olduğu limit çerçevesinde; ithalatçı riskini doğrudan üstlenmek suretiyle de İslam Konferansı Teşkilatı (İKT) üyesi ülkelere gerçekleştirilecek ihracatların yanı sıra İslam ülkesi olmayan diğer ülkelere yönelik ihracata da finansman desteği sağlamaktadır. Söz konusu program kapsamında, ihracat bedelinin ödenmesine ilişkin fon ihtiyacı İKB tarafından sağlanmaktadır.⁷³

2.3.5. Kredi Garanti Fonu

Başarı vadeden genç ve yaratıcı girişimcilerle, küçük ve orta ölçekli işletmelerin büyüme ve gelişmelerine destek veren KGF, iyi iş fikirlerinin önündeki teminat yetersizliği engelini ortadan kaldırmaktadır.

⁷¹ http://www.eximbank.gov.tr/html_files/MENU-2.htm

⁷² http://www.eximbank.gov.tr/html_files/MENU-2.htm

⁷³ http://www.eximbank.gov.tr/html_files/MENU-2.htm

Banka kredisi olanaklarına büyük işletmeler kadar kolay ulaşamayan küçük işletmelerin bu teminat problemi, KGF kefaleti ile giderilmekte, bu sayede KOBİ'lerin de banka kredileri kullanma imkanı doğmaktadır. Çalışan sayısı 250'den az olan işletmeler KOBİ olarak kabul edilmekte olup, imalat sanayi yanında hizmetler ve madencilik sektöründeki girişimcilerin de talepleri karşılanmaktadır. Türkiye'nin bütün yörelerindeki KOBİ'ler KGF kefaleti için başvurabilirler.⁷⁴

Kredi Garanti Fonunun amaçları şu şekildedir; KGF, küçük ve orta ölçekli işletmeler için sağladığı kefaletle bu işletmelere destek vermekte, yatırımlarının ve işletmelerinin finansmanında banka kredisi kullanmalarını mümkün hale getirmektedir. Gerçekten de özellikle yeni ve küçük işletmelerin banka kredisine ulaşması çok güçlü bir teminatı gerekli kılmaktadır. Öte yandan KOBİ'lerin uzun vadeli kredi kullanmalarında da bankaca talep edilen yüksek teminatlar önemli bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında KOBİ'lerin işlerini büyütürken mevcut kredi limitlerinin artırılmasında bankaca talep edilen ek teminatlar çoğu kez işletme ve banka arasında çözülmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.⁷⁵

KGF, KOBİ'lere verdiği kefalet ve üstlendiği risk ile bu işletmelerin daha çok banka kredisi kullanabilmelerini sağlamakta, uzun vadeli ve uygun maliyetli kredilerden küçük işletmelerimizin de yararlanmasını mümkün hale getirmektedir. Bu sayede girişimcilik teşvik edilmekte, KOBİ'ler lehine ek bir kredilendirme yaratılarak ekonomik büyüme ve kalkınmaya katkı sağlanmaktadır. KGF kefaletlerinde genç ve kadın girişimciliğin geliştirilmesi temel amaçtır. Yenilikçi yatırımların gerçekleştirilmesi, ileri teknoloji içeren küçük girişimler, ihracatın desteklenmesi, istihdam artışı sağlayacak yatırımlar ve bölgesel kalkınma amaçlı yatırımlar KGF kefaletlerinde öncelikli olarak değerlendirilen konulardır.⁷⁶

Kredi garantisi için başvurular aşağıdaki şekilde alınmaktadır; KGF teminatından yararlanabilmek için; bankaya, KGF kefaletinden yararlanmak istediğinin bildirilmesi ve dosyanın KGF'na gönderilmesine muvafakat edilmesi

⁷⁴ <http://www.kgf.com.tr>

⁷⁵ <http://www.kgf.com.tr>

⁷⁶ <http://www.kgf.com.tr>

gereklidir. Banka tarafından kredi başvurusu uygun bulunduğu takdirde fona iletilen kefalet talebi yaklaşık 2 hafta içerisinde sonuçlandırılmaktadır.⁷⁷

Kullanılan Kredi Garantisinin sağlanabilmesi için kefalet talebinde bulunan firmaların değerlendirmeye alınabilmesi için, maktu bir inceleme ücreti alınır. Talebin uygun bulunması ve kredinin KGF'nin kefaleti ile kullanılması durumunda da, kredi vadesi boyunca her yıl peşin olarak, kefalet bakiyesi üzerinden, kefaletin nakdi, gayri-nakdi veya diğer özelliğine göre, yıllık %1 ile %2 arasında değişen oranlarda komisyon alınır. Bir KOBİ için kefalet üst limiti 750.000 YTL, bu KOBİ'nin doğrudan ya da dolaylı olarak risk grubu oluşturduğu işletmeler için ise kefalet üst limiti 1.000.000YTL'dir.

Bir başvurunun KGF'den yararlanabilmesi için ilk koşul başvuran tarafın KOBİ olmasıdır. KGF kefaletinin kullanılacağı proje, “karlı”, “gerçekleştirilebilir” ve “yapılabilir” olmalıdır. Projeyi yürütecek yönetim kadrosu proje becerisi ve mesleki deneyime sahip olmalıdır. Proje istihdam artışı sağlamalı ve istihdamı korumalıdır. Proje “kabul edilebilir” risklere sahip olmalıdır. Proje, çevreye karşı duyarlı ve saygılı olmalıdır.⁷⁸

Kefalet verilen kredi türleri arasında her türlü kredi için kefalet verilmekte olup, kredi türü konusunda bir sınırlama bulunmamaktadır. Bu uzun vadeli bir yatırım kredisi olabileceği gibi, borçlu cari hesap şeklinde nakdi bir kredi ya da akreditif ve teminat mektubu gibi gayri nakdi bir kredi de olabilir.

- Yeni İş Kurma
- Mevcut Tesisin Genişletilmesi
- Hammadde Temini
- Yeni Teknoloji Kullanımı
- Yeni İş Yerine Taşınma
- Nakit Sıkıntısını Giderme
- İhracatın Finansmanı

⁷⁷ <http://www.kgf.com.tr>

⁷⁸ <http://www.kgf.com.tr/3degerkistas.htm>

- İthalatın Finansmanı
- Teminat Mektubu Amaçlı Krediler
- Finansal Kiralama
- KOBİ'lerin Kullandığı Diğer Nakdi ve Gayri nakdi Krediler,⁷⁹

Riskin paylaşımı ilkesine göre çalışan Kredi Garanti Fonu, kredinin en çok % 80'ine kadar kefalet vermektedir. KGF, aşağıda belirtilen banka ve finans kuruluşları ile işbirliği içerisinde⁸⁰

- Ak Finansal Kiralama A.Ş.
- Albaraka Türk Katılım Bankası
- Asya Katılım Bankası A.Ş.
- Alternatifbank A.Ş.
- Denizbank
- Finans Finansal Kiralama A.Ş.
- Finansbank A.Ş.
- Fortis Bank
- Garanti Finansal Kiralama A.Ş.
- Halk Leasing Finansal Kiralama A.Ş.
- İş Finansal Kiralama A.Ş.
- Nurol Yatırım Bankası Anonim Şirketi
- Şekerbank T.A.Ş.
- T.C. Ziraat Bankası A.Ş.
- Tekstil Bankası A.Ş.
- Türk Eximbank-Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.

⁷⁹ <http://www.kgf.com.tr/3hangitur.htm>

⁸⁰ <http://www.kgf.com.tr/3hangibnkfns.htm>

- Türk Ekonomi Bankası
- Türkiye Finans Katılım Bankası
- Türkiye Garanti Bankası A.Ş.
- Türkiye Halk Bankası A.Ş. Türkiye İş Bankası A.Ş.
- Vakıfbank
- Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

2.3.6. Diğerleri

Ülkemizde, ulusal KOBİ geliştirme ve destekleme sistemini teşkil eden yapılar ana başlıklar itibariyle şöyle sıralanabilir:

- KOBİ meslek kuruluşları (KOBİ'lerin üye oldukları TOBB ve TESK'e bağlı odalar)
- KOBİ sivil toplum kuruluşları (KOBİ'lerin geliştirilmesi ve haklarının korunması amaçlı vakıf ve dernekler)
- KOBİ destekleme kuruluşları (DTM, Hazine Müsteşarlığı, KOSGEB, TÜBİTAK, TTGV, vb. ile Maliye Bakanlığı'nın vergisel teşviklerini uygulayan ve izleyen kuruluşlar)
- KOBİ mevzuatını düzenleyen kuruluşlar (MEB, DPT, STB, Çevre ve Orman Bakanlığı,
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve ilgili genel müdürlükler)
- Yerel kuruluşlar (KOBİ'lere altyapı hizmetleri sunan il ve ilçe belediyeleri, İl Özel
- İdaresi)
- KOBİ tetkik ve denetim kuruluşları (KOBİ'lerin faaliyet ve üretimlerinin yasalara ve standartlara uygunluğunu denetleyen kuruluşlar: Bakanlıklar, piyasa gözetim kuruluşları, TÜRKAK, TPE, vb.)

- KOBİ'lere işgücü yetiştiren ve sağlayan kuruluşlar (üniversiteler, meslek kuruluşları, İŞKUR)
- KOBİ finans sistemindeki kuruluşlar (bankalar, risk sermaye şirketleri, girişim sermaye şirketleri, KGF A.Ş., TESKOMB, KOBİ A.Ş., leasing şirketleri, factoring şirketleri, forfaiting şirketleri)
- AB ile ilişkili kurumlar (Dışişleri Bakanlığı, ABGS, AB Komisyonu Türkiye Temsilciliği)

BÖLÜM III

3. KOBİ'LERİN FİNANSMAN SORUNLARI VE TÜRKİYE'DEKİ ÖZEL BANKALARIN KOBİ'LERE YÖNELİK FAALİYETLERİ

3.1. KOBİ'lerin Finansman Sorunları

KOBİ'lerin finansman sorunlarının temelinde özsermaye ve işletme sermayelerinin yetersiz oluşu gibi konulardan önceki bölümlerde detaylı olarak bahsetmiştik. Bu bölümde daha geniş bir biçimde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin karşılaştıkları finansman sorunlarını irdelleyeceğiz ve Türkiye'de faaliyet gösteren Ticari Bankaların KOBİ'lere yaklaşımlarını inceleyeceğiz.

Temelde özsermaye yapıları yeterli olmayan işletmeler büyümede ve faaliyetlerini sürdürmede zorluklarla karşılaşmaktadır. KOBİ'lerin yaratıcılık, büyüme ve varlıklarını devam ettirmede en önemli sorunlardan biri finansmandır. Kaynak sorunu KOBİ'lerin piyasa paylarını korumada ve dışa açılmada en büyük problemleridir. Pek çok ülkede, KOBİ'ler finansman sorununun aşılmasında ya borçlanma ya da sermaye artırımı yoluna gitmektedirler.⁸¹ Borçlanma seçeneğinde satıcı kredileri, banka kredileri en önemli kaynakları oluşturmaktadır. Sermaye artırımında ise ya mevcut ortakların yada yeni ortakların sermaye artırımına katılması ifade edilmektedir. Kar ortaklara dağıtılmayıp bünyede tutularak da sermayenin güçlenmesi sağlanabilir. Eski ortakların sermaye katılımındaki payları yeterli olmadığı durumlarda, yeni ortaklar alınarak sermaye güçlendirilir.

İşletmeye yeni ortak alınması Sermaye Piyasası aracılığı ile de olabilir. Ancak KOBİ niteliğindeki işletmeler yeterince tanınmadıkları ve asgari kotasyon şartlarını yerine getiremedikleri için Sermaye Piyasası aracılığı ile hisse senedi ihraç etmekten kaçınmaktadırlar. Yine işletmeler uzun vadeli fon ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sermaye piyasası aracılığı ile tahvil-finance bonosu da ihraç edebilirler. Fakat son yıllarda ülkemizde iç borçlanma senetlerinin yüksek faiz oranlarıyla çok yaygın

⁸¹ KÜÇÜKÇOLAK R. A., *Kobi'lerin Finansman Sorununun Sermaye Piyasası Yoluyla Çözümü*, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yayını, İstanbul 1998, s.37.

olarak dolaşımda olması KOBİ ve daha büyük ölçekli işletmelerin tahvil-finansman bonusu ihraç etmelerine engel olmuştur.

KOBİ'ler finansman sorunlarını kendi iç dinamikleri ile aşamadıklarında devletin gerekli fonlama ve düzenleme desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu destek ve düzenlemeler direkt finansal kaynak açısından olabileceği gibi, finansal kaynakların nerede ve nasıl bulunacağına ilişkin bilgi transferi ve eğitim şeklinde de olabilecektir.⁸²

KOBİ'ler banka kredilerinden yeterince yararlanamamaktadır. KOBİ'lerin toplam banka kredileri kullanma oranlarının düşük kalmasının nedeni, reel faiz oranlarının yüksek olması, büyük ölçekli işletmeler gibi kredi maliyetlerini ürettikleri malın fiyatına tamamen yansıtıp satış miktarını arttıramamış olmalarıdır. Ayrıca bankaların risklerini güvence altına almak için istedikleri teminatları KOBİ'ler vermekte zorlanmaktadır. KOBİ'lerin kayıt dışı bilançolarından dolayı yeterli özsermaye ve aktif büyüklüğe sahip olmamaları nedeniyle, bankalar kredi vermekte tereddüt etmektedirler.

KOBİ'lerin finansman sorunlarına alt başlıklar olarak değerlendirdiğimiz zaman, başlıca konuların, öz sermaye yetersizliği, işletme sermayesi yetersizliği, kredi temininde karşılaşılan güçlükler, finansal yönetimdeki yetersizlikler olarak sınıflandırabiliriz.

3.1.1 Özsermaye Yetersizliği

Küçük işletmelerin sermayesinin yetersiz olmasının başlıca nedeni, girişimcinin genellikle ailesinin ya da kendisinin tasarruflarıyla işe başlamasıdır.

KOBİ'lerin sorunlarını ele alırken ilk belirtilmesi gereken husus enflasyonun özsermayeyi eritmesidir. Aşırı artan girdi fiyatlarının maliyetleri yükseltmesine karşın bunu fiyatlarına yansıtamayan KOBİ'lerin, zaten yetersiz olan özsermayeleri zaman içinde erimektedir. KOBİ'lerin ortak özelliklerinden biri olan öz kaynak yetersizliği özellikle konjonktürel dalgalanmanın olduğu dönemlerde kendini hissettirmektedir. KOBİ'lerin sermaye yapılarının zayıflığı ilk olarak işletmelerin

⁸² TOKAY S.H., "KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Türkiye'de KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları Konusundaki Son Yasal Düzenlemeler I", *Yaklaşım Dergisi* Yıl 9, Sayı 104, Ağustos 2001.

kuruluşunda ortaya çıkmakta ve pek çok KOBİ için süreklilik kazandığından işletmenin daha sonraki faaliyetlerinin tümünü etkilemektedir. Dış kaynakların bulunmasında karşılaşılan güçlükler ile birleştğinde yeni yatırımların yapılmasını, yüksek teknoloji sağlanmasını engellemektedir.⁸³

Girişimciler ellerindeki küçük sermayeler ile işletmeler oluşturmakta, bu özsermayeleri de hem yatırım hem de pazarda yer almak için yapılacak pazarlama çalışmaları için yeterli olmamaktadır. KOBİ'ler piyasa koşulları nedeni ile vadeli satışlarını da özsermayeleri ile finanse etmek zorunda kalmaktadırlar. Daha kuruluş aşamasında başlayan bu özsermaye sorunu KOBİ'leri yaşamları boyunca olumsuz etkilemektedir.

Ayrıca, alacaklarını tahsil etmede güçlüklerle karşılaşmaları, enflasyon karşısında gelirlerinin koruyamamaları, konjonktürel dalgalanmalar nedeni ile talebin azalması küçük işletmelerin zaten yetersiz olan öz kaynaklarını daha da eritmektedir. Karların bir kısmını işletmede alıkoyarak oto finansman yolu ile finansman sağlanması, büyük işletmeleri için büyük bir fon kaynağı olmasına rağmen, genellikle düşük karla çalışan küçük işletmeler için yetersiz bir finansman kaynağıdır.

Yeterli olmamasına rağmen küçük işletmeleri öz kaynaklarından finansman sağlamaya yönelten nedenler arasında bunun sürekli bir kaynak olması, teminat gibi bir külfet gerektirmemesi ve faiz yükünün olmaması sayılabilir. Bir başka deyişle, yabancı kaynakların sağlanmasına ilişkin koşullar, öz kaynaklarla finansmanına ilişkin koşullardan daha ağırdır. Ancak, eğer firmanın faaliyet karı, faiz giderlerinin karşılayabiliyorsa, yabancı kaynakla finansman, finansal kaldıraç etkisi ile, öz sermaye karlılığını olumlu yönde etkileyecektir.

Küçük işletmelerin öz kaynak finansmanına başvurmalarının en önemli nedeni, kendileri için uygun şartlarda ve yeterli yabancı kaynak sağlayamamaları sonucunda bu kaynağa bağımlı kalmalarındandır.

Küçük işletmeler, kendilerine tahsis edilen kredi miktarı ve bunların taşıdığı koşullar yönünden büyük işletmelere göre daha elverişsiz durumdadırlar. Bu nedenle bu işletmelerin büyük çoğunluğu, ekonomideki gelişmeye paralel biçimde

⁸³ SARIKAYA, **KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri**, İzmir Ticaret Odası Yayını No.20, İzmir 1995.

faaliyetlerini büyütmek ya da dalgalanmalara karşı kendilerini koruyabilmek için gereksinim duydukları finansman kaynaklarını sağlamaktan yoksundurlar.

Özellikle konjüktürel dalgalanmaların olduğu dönemlerde KOBİ'lerin kaynakları son derece azalmaktadır. Tahsilatta karşılaşılan güçlükler sonucu nakit sıkıntısı çekilmekte, özsermaye erimekte ve pahalı banka kredilerine yönelinmektedir. Sonuçta, yüksek maliyetli banka fonu kullanmak zorunda kalan küçük sanayiciler mevcut yatırımlarındaki dönüş hızını ayarlayamadıklarından iflas etmektedirler. Bu durumda KOBİ'lerin çok sınırlı özkaynak sermayeye sahip olmaları birçok sorunu da beraberinde getirmektedir.⁸⁴ Yaşanan sermaye sorunlarıyla birlikte KOBİ'lerin yöneticilerinin finansman bilgileri yeterli olmaması ve bu konuda yetişmiş elemanlar istihdam etmemeleri de sorunu derinleştirmektedir.

Başlangıç sermayeleri sınırlı olduğundan, kredi temininde yaşanan sorunlar ve kredi maliyetleri nedeniyle küçük işletmeler hem öz kaynak sorunu hem de dış kaynak sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadır. Bu durum işletme faaliyetlerini olumsuz yönde etkilediği gibi yeni projeleri finanse etmekte güçlükler yaratmaktadır.⁸⁵ KOBİ'ler bundan dolayı büyümemekte, faaliyetlerini genellikle bölgesel sürdürmektedirler.

3.1.2. İşletme Sermayesi Yetersizliği

İşletme sermayesi yetersizliği, firmaların dönen varlıkları ile kısa vadeli yabancı kaynakları arasındaki farkı ifade etmektedir. Bir başka deyişle, hali hazırdaki borçlarını elinde likit olarak bulunan varlıkları ile karşılayıp, karşılayamadığı sorunudur. Firmanın sağlıklı bir durumda olduğunu anlayabilmek için Net İşletme Sermayesinin pozitif olması gerekmektedir. Ancak, KOBİ'lerde bu durum çoğu zaman tersi olarak ortaya çıkmaktadır. Mali tablolar sadece devlete gösterilmek zorunda olunan belgeler olarak algılanmaktadır. Böyle olmasının bir sonucu olarak bankaların kredi verme kriterlerine uymamakta ve finansal destek alamamaktadırlar. Bu durumun başlıca sebebi ülkemizde ve tüm gelişmekte olan ülkelerde kayıt dışı ekonominin yüksek boyutlarda bulunmasıdır.

İşletme sermayesinin yetersiz olduğu aşağıdaki göstergeler ışığında belirlenebilmektedir.

⁸⁴ OKTAY M.vd.

⁸⁵ BULMUŞ

İşletme Sermayesi Yetersizliği Göstergeleri

- Net İşletme sermayesinin sıfıra yakın, sıfır veya negatif olması,
- Borçların vadesinde ödenmesi konusunda sık sık güçlüklerle karşılaşılması
- Stokların üretimi karşılayamaması,
- Mal satışlarının piyasa fiyatlarının oldukça altında yapılması,
- Bunların tek başına ortaya çıkması işletme sermayesi sorunu olduğu anlamına gelmez.

İşletme sermayesi yetersizliğine yol açabilecek nedenler

- İşletmenin kuruluşunda yapılan varsayımlarda hatalar.
- Faaliyetin zararlı sonuçlanması veya uğranılan olağan dışı kayıplar.
- Kısa vadeli kaynakların kısa vadeli sonuç alacak işlerde kullanılmaması, (Duran varlık yatırımı, ortak finansmanı vb.)
- Alacakların zamanında tahsil edilememesi
- Mal ve hammadde fiyatlarında olağan dışı artışlar,
- Kredili satışlarda vade uzaması veya alışlarda kısalma
- Aşırı kar dağıtımı

İşletme sermayesi yetersizliğinin sonuçları

- Kredi kuruluşları ile sorunlar,
- Kredili mal verenler ile sorunlar,
- Kapasite kullanımında düşüş,
- İş hacminin daralması,
- Verimliliğin azalması,
- Genel giderlerin karşılanmaması,
- Karın azalması veya zarar

Firmaların faaliyetlerine finansal sıkıntılar nedeniyle son vermesi ağırlıklı olarak Likidite sorunu nedeniyle oluşmaktadır. Bu nedenle likidite çok önemlidir. Likiditenin en önemli göstergelerinden olan net işletme sermayesidir.⁸⁶

3.1.3 Kredi Temininde Karşılaşılan Güçlükler

KOBİ'ler genellikle kuruluş aşamasında yetersiz özsermaye ile kurulmaları nedeniyle, risk payı yüksek ticari kredilerle finansman gereksinimlerini karşılamaktadır. Yeterli sermaye birikimi olmayan küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansman konusunda en önemli sorunlarından birisi kredi ile finansmanda karşılaştıkları sorunlardır.

Kredi temininde karşılaşılan sorunlar;

- Kredi miktarı ile ilgili sorunlar,
- Kredi maliyeti ile ilgili sorunlar,
- Kredi vadesi ile ilgili sorunlar,
- Kredi sağlamada teminat sorunu,
- Kredinin ödemesiz süresine ilişkin sorunlar olarak sıralanabilir.

KOBİ'ler yüksek faiz, ağır teminat koşulları, vade süresi ve kredi miktarının yetersizliği nedeniyle finans kurumlarından yeterli kredi sağlayamamaktadırlar. Günümüzde KOBİ'lerin ülke ekonomisinde önemli bir ağırlığı olmasına rağmen, toplam kredilerin sadece %5'i bu işletmelere tahsis edilmektedir.

KOBİ'ler kredi yoluyla finansmanında en çok teminat gösterememe sorunu ile karşılaşmakta ve kısa vadeli finansman ihtiyaçlarını karşılamak için başvurdukları kredi kuruluşunun, kredinin verilebilmesi için istediği ipoteği veya kefaleti karşılayamamaktadır.⁸⁷ Bankaların sıfıra yakın riskle çalışma politikaları nedeni ile,

⁸⁶ <http://www.temelanaliz.com/2008/04/13/net-isletme-sermayesi>

⁸⁷ CANBAŞ, S. "Küçük ve Orta Sanayi İşletmelerinin Finansal sorunları ve Türkiye'de ve Avrupa'da Küçük ve Orta Boy Sanayi İşletmelerine Sağlanan Finansal Destekler", **3. Ulusal İşletmecilik Kongresi**, Kapadokya, 1998, s.12

bazen kredinin birkaç katı teminat talep edilmektedir. Büyük işletmeler aldıkları kredilere karşılık işletme varlıklarını teminat olarak gösterirken, küçük işletmeler ise genelde kişisel mal varlıklarını teminat göstermektedirler. İflas halinde ise küçük işletme sahibi tüm varlıklarını kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum küçük işletmeleri, kredi yoluyla kredi yoluyla finansmanda çekimser davranmasına neden olmaktadır.⁸⁸ Bu durum ise kredi kurumlarına karşı güvensizlik oluşturmakta, banka kredilerinden yeterince yararlanamayan KOBİ'ler tefecilerden borçlanmaya itilmektedir. Yeterli öz sermaye ile çalışmayan KOBİ'ler borçlanmaktan korkmakta ve işletme faaliyetlerinin gelişmesi engellenmektedir.

İstenen ağır teminat ve kefalet koşulları sağlansa bile sağlanan kaynakların finansman maliyeti yüksek olmaktadır. Çünkü kredi talep miktarı küçük ve riskleri fazla olduğu için bankalar açısından kredi işlem maliyeti de yüksek kabul edilmekte ve verilen kredinin faizi de yüksek olmaktadır.⁸⁹ Ayrıca bankalar ellerindeki fonların büyük kısmını hazine bonosu, tahvil gibi yatırım araçlarına gitmekte, geri kalan kısmı ise büyük iş yapan holding ve şirketlere yönelmektedir.

Kredi temin edilmesinde karşılaşılan bir diğer güçlük ise KOBİ sahiplerinin finansman konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları, kredi almak için gerekli fizibilite etüdü, finansal plan, maliyet gibi işlemler yapamamaları ve bunları yapabilecek uzmanları kısıtlı bütçeleri nedeni ile istihdam edememeleridir.

3.1.4 Finansal Yönetimdeki Yetersizlikler

KOSGEB tarafından yapılan bir çalışmada, KOBİ'lerin finans yönetimine ilişkin sorunları ana hatları ile aşağıdaki gibi tespit edilmiştir.⁹⁰

- Gerek işletme çalışanları gerekse diğer çalışanların finansman konusundaki bilgi yetersizliklerinden dolayı, finansal analizlerin yapılamadığı ve

⁸⁸ MÜFTÜOĞLU, s.59.

⁸⁹ SARIASLAN, s.45.

⁹⁰ KOSGEB, Türkiye'de KOBİ'lerin Orta Ölçekli İşletmelerin Finansal Yapısı, Finansal Sorunları,ve Teşvik Sistemi Çerçevesinde Uygulanabilir Çözüm Önerilerinin Geliştirilmesi, Ankara 1993.

işletmelerin net durumunun net olarak bilinmediği görülmektedir. Ayrıca bu işletmelerde sağlıklı bir muhasebe düzeni de yoktur.

- KOBİ'lerde, maliye mevzuatı ile ilgili gelişmelerin, özellikle devlete karşı yükümlü bulundukları vergilerin, mahalli idarelere karşı olan yükümlülüklerinin, bağlı odalara karşı ödenmesi gereken aidatların, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur primlerinin ödenmesi ile ilgili yetersizlikler ve bu ödemelerin gecikmesi nedeni ile daha yüksek tutarlar ulaşmakta ve ek mali yükümlülükler getirmektedir.
- İşletme planları içerisinde yer almayan ek yükler karşılanamadığında, yabancı kaynaklara ulaşmadaki güçlükler nedeni ile genelde öz kaynaklardan veya akraba ve arkadaşlardan alınan borçlardan yararlanılmaktadır. Ancak uzun dönemde, şirketin öz sermayesi azaldığından, finansal sorunlar azalmak yerine artış göstermektedir. Belki bu aşamada kredi mekanizmasına gecikmeli olarak başvurulmakta ancak, beklenen yarar yerine, borç miktarının artması ile birlikte girişimcilerin işi terk etmesine kadar ulaşan sağlıklı bir dönem başlamaktadır.
- KOBİ'lerin tasarrufları yönlendirilmesinde bilinçsiz davranmaları, ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Girişimcilerin elde ettikleri karları, yatırımlar yerine, ölü yatırımlar olarak değerlendirilen gayrimenkul alımları gibi özel varlıklarını artırmada kullanmaktadırlar. Bu gibi durumlar dolaylı yollarla işletmelerin büyümelerini engellemektedir.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin faaliyetleri süresince finansman sorunları ile karşılaşmalarının önemli bir nedeni olarak finans yönetiminin gereği gibi ve bilinçli yapılmamasından kaynaklandığı görülmektedir.

3.2. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların KOBİ'lere Yönelik Faaliyetleri

Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların KOBİ olarak tanımlanan firmalara faaliyet göstermedeki ivme artışı yaklaşık 10 yıllık bir geçmişe dayanmaktadır. Öncesinde sadece büyük holdingler ve fabrikalar çalışılırken, artık bankalar küresel

boyutta KOBİ'lerin giderek artan öneminin farkına varmış ve bu alana yönelmişlerdir.

3.2.1 Türkiye’de KOBİ Bankacılığının Gelişmesini Tetikleyen Faktörler

Türkiye’de Bankacılık sektörü son yıllarda, özellikle 2001 Şubat krizi sonrasında müşteri odaklı bankacılığa daha fazla yönelmek durumunda kalmıştır. Müşteri odaklı bankacılık özellikle aktif büyüklüğü üst sıralarda ve çok şubeli olan bankaların başvurduğu müşteri segmentasyonu uygulamasını beraberinde getirmiştir. Müşteri segmentasyonu ilk başta en basit haliyle müşteri tipine göre yapılmış, gerçek ve tüzel kişiden oluşan müşteri kriterine göre önce:

1. Kurumsal
2. Bireysel

Müşteri ayırımına gidilmiştir.

Bankalar Bireysel müşteri piyasasında büyük şehirler ağırlıklı olmak üzere kredi kartları ve bireysel kredilerle aktiflerini büyötmeye çalışırken, kurumsal müşteri piyasasında önce en yüksek ciro lu sanayi ve ticaret firmalarına kredi kullandırmayı tercih etmiştir.

2001 ekonomik krizinden sonra yeniden yapılanan bankalar, özellikle müşteri piyasasında aktiflerini büyötmeye gerekliliğinin ve müşteri sayısının artırılmasının daha fazla önem kazanması nedeni ile kurumsal müşterilerde ölçek kriteri olan ciro veya aktif büyüklüğü standardını daha aşağı çekerek ciddi bir bankacılık potansiyeli içeren küçük ve orta boy ticari işletmelerin (KOBİ) büyük ölçeklilerini (Orta Ölçekli İşletmeler) kapsayan ticari müşteri segmentine bankacılık hizmeti vermeye başlamıştır. Böylelikle müşteri tipi ayırımı bankalarda şu şekilde oluşmaya başlamıştır:

- Kurumsal
- Ticari
- Bireysel

KOBİ’ler (ticari müşteri) ile kurumsal müşteriyi ayıran en önemli unsurlar yıllık ciro ve faaliyet şekli olmuş, sözü edilen ciro sınırı yıllık 10 milyon USD ile 50

milyon USD arasında değişkenlik göstermiştir. Faaliyet konusu ticaret olan firmalarda ciro üst sınırının yükselmesi veya tamamen ticari müşteri sınıfında sayılması, hakim ortak hissesi % 50’den fazlası yabancı sermayeli olan firmaların veya kamu sektöründe faaliyet gösteren firmaların kurumsal müşteri sınıfında sayılması yine bankaların kendilerine özgü ayırt edici faaliyet kriterleri olmuştur.

KOBİ’ler içinde “ticari müşteri” kapsamında önce üst ticari segmenti oluşturan orta ölçekli üretici / imalatçı firmalar ile büyük ölçekli bayi / distribütör ve ticaret firmaları bankaların ilgi alanını oluşturmuş, zamanla bu işkolunda da rekabetin yoğunlaşması (ve hatta kurumsal bankacılıktaki rekabet seviyesine yakın bir hale gelmesi) nedeni ile KOBİ’lerin K’sını teşkil eden küçük ticari müşteriler ile esnaf ve zanaatkârların ağırlıklı olarak oluşturduğu mikro segmente de hizmet vermeye başlayıp genel hatları ile tüm müşteri tiplerini içerecek yapıya ulaşmışlardır.

Bankaların müşteri tiplerine göre verdiği bankacılık hizmetleri ana hatları ile aşağıdaki şekilde oluşmuştur:

1. Kurumsal
2. Ticari
3. Küçük işletme (mikro segmenti de içerecek şekilde)
4. Bireysel

3.2.2. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Özel Bankaların KOBİ’lere Yönelik Uygulamaları

Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı kaynaklı bankaların KOBİ’lere yönelik faaliyetleri aşağıdaki kısımda açıklanmıştır. Sırası ile bankaların faaliyetleri belirtilmiştir.

3.2.2.1. Türkiye İş Bankası

İş Bankası KOBİ bankacılığını diğer bankalara göre en uzun süredir yapan öncü bankaların başında gelmektedir. Geleneksel kredilendirme yöntemlerini kullanan banka, bugüne kadar 250 bin küçük ve orta ölçekli işletmeye kredi kullandırmıştır.

Kullandırılan toplam kredi tutarı ise 5 Milyar YTL'yi aşmıştır. Kredi yetkileri, kademeli olarak Şubeler, Bölge Müdürlükleri ve Genel Müdürlük kredi tahsis birimlerine verilmiştir.

İş Bankası'nın standart Banka kredilerinin yanı sıra KOBİ'lere yönelik olarak kullandığı krediler, "Küçük İşletmeler Kredisi" ana başlığı altında;

1. Küçük İşletmeler Kredisi (YTL)
2. Küçük İşletmeler İhracat Döviz Kredisi
3. Orta Uzun Vadeli Küçük İşletmeler Yatırım Kredisi
4. Küçük İşletmeler Faturalı Alışveriş Kredisi olarak sıralanmaktadır.⁹¹

3.2.2.2. Garanti Bankası

Banka KOBİ bankacılığı yönünde oldukça çok yol almış bankalardan biri de Garanti Bankası'dır. 1999 yılından bu yana özel olarak KOBİ Bankacılığına yönelmiş durumdadır.

KOBİ bankacılığının Garanti Bankası'nın bilançosu içerisindeki payı % 15 düzeyindedir. 2005 yılında Türkiye çapında 635 bin KOBİ'ye hizmet götüren banka, Aralık 2005 sonu itibarıyla bu alanda 4.2 milyar YTL çalışma büyüklüğüne ulaşmış ve KOBİ'lere 1.7 milyar YTL kredi kullandırmıştır.

Banka, 1999 yılında resmi cirosu 1 milyon USD'a kadar olan firmalara yönelik oluşturduğu hizmetleri "işletme bankacılığı" adı altında sunmakta idi. 2005 yılından itibaren ise bu hizmetleri yıllık cirosu 5 milyon USD'a kadar olan firmalara "KOBİ Bankacılığı" işkolu çatısı altında sunmaya başlamıştır.⁹²

Banka, kredilendirmede, Şube, Bölge Müdürlükleri ve Genel Müdürlük birimlerine ait onay kademelerinde sonuçlandırılan oldukça gelişmiş bir değerlendirme sistemi kullanmaktadır.

3.2.2.3. Akbank

Uzun yıllardır KOBİ Bankacılığı üzerine faaliyet gösteren Akbank, KOBİ'lere yönelik olarak doğrudan ortaya çıkarmış olduğu ürünlerle, firmalara hizmet vermektedir.

⁹¹ <http://www.isbank.com.tr/kurumsal/k-finansman-kucuk.html>, Erişim Tarihi:03082008

⁹² http://www.capital.com.tr/haber.aspx?HBR_KOD=3364 Erişim Tarihi:04.08.2008

2007 yılında lansmanını yapmış olduğu “Kral Kobi” ürününde, KOBİ ‘lere yönelik olarak esnek vade ve ödeme koşulları altında kredi desteği sağlamaktadır. Faaliyet gösterilen alanın dikkate alınarak bir ödeme planı belirleyerek kullandırmalarını yapmaktadır. Bunun dışında aşağıda başlıklar halinde belirtilen ürünleri hizmete sunmaktadır.⁹³

- Tarım Kredisi,
- Ak Pos Kredisi,
- Biz Card Tedarik Kredisi,
- Ticari Artı Para Kredisi,
- Türk Eximbank İhracat Kredisi,
- Döviz Endeksli Kredi,
- İmalat Destek Paketi,
- Hibe Finansmanı ve Danışmanlık Paketi,
- Toptancı destek Paketi,
- Özel Sağlık Sektörü Paketi,
- Akaryakıt Bayi Paketi,
- İnşaat/Taahhüt Sektörü Paketi,
- Beyaz Eşya Bayi Paketi,
- Eczane Paketi gibi paketlerle, KOBİ’lere yönelik taksitli, spot, rotatif kredi uygulamalarını hayata geçirmektedir.

3.2.2.4. Hsbc

2005 yılı öncesinde sadece Kurumsal ve Bireysel bankacılık hizmetleri veren HSBC 2005 yılı Kasım ayından bu yana KOBİ Bankacılığına yönelmiştir. Standart bankacılık hizmetlerinin dışında özellikle 2007 yılı ortasından günümüze kadar, hızla artan bir trendle ürünlerini ve ürünlerin özelliklerini geliştirmiş, bu ürünleri KOBİ’lerin kullanımına sunmuştur.

Farklı sektörlere yönelik, farklı ihtiyaçların gerektiğini düşünen banka, her sektöre özel ürün sunması sayesinde her tür kitleye hitap edebilmektedir.

⁹³ <http://www.akbank.com/327.aspx> Erişim Tarihi: 13.08.2008

Müşterilerinin geçmişteki ödeme performanslarını dikkate alarak, kefilsiz olarak kredilendirme yapılmaktadır. Sektörler baz alınarak oluşturulmuş kredi paketleri şu şekildedir;

- Perakende Destek Paketi: Paket kapsamında perakende sektörde faaliyet gösteren KOBİ'lere yönelik YTL 50.000 e kadar en çok 36 ay vadeli taksitli ticari kredi, YTL 20.000'e kadar acil ihtiyaç olması durumunda Ticari Kredili Mevduat Hesabı (Hızır Hesap), Şirket Kredi Kartı ürünleri tek bir pakette hizmete sunulmaktadır.
- Doktor Muayenehane Paketi: Muayenehane sahibi ya da ortağı olan doktor ve dış hekimlerinin ihtiyaçlarına yönelik Taksitli kredi, Hızır Hesap ve Doktorlara Yönelik Mali Mesuliyet Sigortası hizmetleri vermektedir.
- Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir Destek paketi: Mali müşavir, Serbest Muhasebeci olarak faaliyet gösteren meslek mensuplarına yönelik, Kredi, Çek karnesi, Şirket Kredi Kartı, POS cihazı, otomatik ödeme talimatları gibi birçok ürünü kapsayan ve en önemli özelliği Mali Müşavirlere yönelik yapılmaya başlanan Mali Mesuliyet Sigortası ürününü sağlıyor olmasıdır.
- Eczane Destek Paketi: Yukarıda belirtilmiş olan ürünlerin tümünü Eczacılara yönelik olarak da paket haline getirmiştir.⁹⁴

Ürün paketlerinin haricinde, Spot, Rotatif, Taksitli Ticari Kredi gibi standart ürünleri de kapsamında barındırmaktadır.

3.2.2.5. Türkiye Ekonomi Bankası (TEB)

Türk Ekonomi Bankası da diğer özel bankalar gibi son yıllarda işletmelere yönelik bankacılık hizmeti vermeye başlamıştır. Tüm bankalarda standart verilen kredi olanakları dışında zaman zaman yapılmış olan kampanyalarla KOBİ'lere destekler verilmektedir. 2005 yılında hizmete sunduğu "KOBİ Paketi" gibi yeni ürün ve hizmetlerle bu segmentteki müşteri sayısını artırmıştır. Son dönemde lansmanını yapmış olduğu, "İşletmelere Kredide İndirim Var!" sloganıyla, yeni müşterilerine

⁹⁴ http://www.hsbc.com.tr/tr/kurumsal_isletme/isletme_bankaciligi/urun_paketleri.asp#4 Erişim Tarihi: 14.08.2008

bankadan kullandıkları ürün sayısı artıkça, kredi faiz oranlarında düşüş vaat etmektedir.⁹⁵

Bunun dışında, nakit yönetimi ürünleri, sürekli çek karnesi uygulamaları⁹⁶, sigorta ürünleri, leasing(finansal kiralama) ve faktoring (senet kırdırma), sektörlere yönelik çeşitli uygulamalar söz konusudur.

Güncel olarak KOSGEB ile aralarında imzalamış oldukları “1000+1000 KOBİ Yatırım Destek Programı, KOBİ’lere ‘0’ Faizli Cansuyu Projesi” kapsamında; KOBİ’lere “0” Faizli Cansuyu Projesi-1000+1000 KOBİ Yatırım Destek Kredisi kullandırımı söz konusudur. Faizi KOSGEB tarafından, anaparası TEB tarafından karşılanmaktadır.

Program (2) Bölümden oluşmaktadır.

- “Orta-İleri ve İleri Teknoloji Sektörleri”nde faaliyet gösteren firmaların kullanabileceği 1. Program’da,
- Kredi üst limiti 600.000 YTL, ilk 6 ayı ödemesiz, 6 ayda bir 3 eşit taksitle anapara ödemeli 18 ay vadeli ve
- Kredi üst limiti 490.000 YTL, ilk 6 ayı ödemesiz, 6 ayda bir 4 eşit taksitle anapara ödemeli 24 ay vadeli
- “Orta-Düşük ve Düşük Teknoloji Sektörleri”ne yönelik olan 2. Program’da
- Kredi üst limiti 300.000 YTL, ilk 6 ayı ödemesiz, 6 ayda bir 3 eşit taksitle anapara ödemeli 18 ay vadeli ve
- Kredi üst limiti 245.000 YTL, ilk 6 ayı ödemesiz, 6 ayda bir 4 eşit taksitle anapara ödemeli 24 ay vadeli

şekilde kullanılabilecektir.⁹⁷

3.2.2.6. Finansbank

2007 yılında KOBİ bankacılığı alanında lider banka olma hedefi ile yola çıkan banka, çalışmalarına “işletme bankacılığı” adı altında 2003 yılında başlamıştır. 2003 yılından günümüze kadar KOBİ bankacılığında güçlü bir konumda

⁹⁵ <http://www.teb.com.tr/Main/HaritaIsletme.aspx>, 13/08/2008 Erişim Tarihi: 14.08.2008

⁹⁶ Bankaların çok yoğun olarak çek kullanan müşterilerine yönelik, bilgisayar programları ile uyumlu, en az 100 adet olmak üzere sağlamış oldukları bir ürün çeşididir.

⁹⁷ <http://www.teb.com.tr/Isletme/YatirimKredisi1000.aspx>, Erişim Tarihi:15.08.2008

bulunmaktadır. Farklı sektörlere yönelik farklı ürün ve hizmetleri sunan, ilgili sektörlerdeki yatırım olanaklarını ayrıntılı analizlerle tespit ederek, “Sektörel çözümler” adı altında bir araya getirmiştir.⁹⁸

KOBİ’lere ihtiyaç duydukları anda, danışmanlık hizmeti vermek amacıyla, “KobiFinans” adı altında bir portal meydana getirmişlerdir.

Temel olarak dört kanaldan oluşan KobiFinans; KOBİ’leri bilgi, uzmanlık, deneyim, vizyon ve ihtiyaçlarına uygun ürünlerle buluşturarak entellektüel kaynak ihtiyaçlarını karşılayan bir çözümler bütünüdür.⁹⁹

Kredi olanakları olan, rotatif, spot, taksitli ticari, iskonto/iştira kredileri, yatırım kredileri, işyeri kredileri, döviz ve dövize endeksli krediler, Teminat Mektupları, Harici Garantiler gibi firmaların Gayri Nakdi kredi ihtiyaçlarında da hizmet verilmektedir.

KobiEkstra adı altında, Sigorta, Leasing ve Faktoring uygulamalarına yer verilmektedir.¹⁰⁰

3.2.2.7. Ing Bank

Temmuz 2008 itibari ile Oyakbank’ı satın alarak Türkiye piyasasında faaliyet göstermeye başlayan banka, küçük ölçekli tedarikçi ve yan sanayii firmaları, küçük ölçekli ithalatçı / ihracatçı ve toptancıları ve diğer küçük ölçekli işletmeler ile ilgili faaliyet göstermek amacıyla kurulmuştur.

İşletme bankacılığı işkolunda yıllık cirosu 3 milyon YTL’ye kadar olan işletmelere ve mikro segment müşterilerine hizmet veren banka, kredi değerlendirme sürecini etkin bir rating sistemini devreye alarak diğer işkollarına göre farklılaştırmış, önce belli şubelerde pilot uygulama ile bu programı hayata geçirmiş, 2006 yılı itibariyle de Banka geneline yaygınlaştırmaya başlamıştır. Kredi Değerlendirme Formu (KDF) adı verilen program, firmanın mali verileri ile kredi teminatı ve firma ortaklarının moralite bilgilerini birlikte belli katsayılar ile hesaplayarak belli bir kredi notuna ulaşılmasını sağlamak ve kredinin verilebilirliği konusunda kredi tahsis otoritesini yönlendirmektedir. Bu kapsamda kredi yetkileri şube müdürlerinde, belli

⁹⁸ <http://www.finansbank.com.tr/isletme/cozumler.jsp>-Erişim Tarihi 16/08/2008

⁹⁹ <http://www.finansbank.com.tr/isletme/kobifinans.jsp>

¹⁰⁰ <http://www.finansbank.com.tr/isletme/diger.jsp>

bölgeleri kapsayacak şekilde bölge müdürlüklerine ve genel müdürlük kredi tahsis birimlerinde kademelendirilmiştir.¹⁰¹

3.2.2.8. Denizbank

Denizbank, sektördeki birçok banka gibi, 2003 yılından itibaren KOBİ Bankacılığına başlamıştır. Banka nezdinde cirosu 5 milyon doların altında kalan tüm işletmeler, işletme bankacılığının hedef kitlesi olarak adlandırılmaktadır. Sektördeki diğer bankalar ile karşılaştırdığında KOBİ Bankacılığı dışında ‘Tarım Bankacılığı’ alanında faaliyet gösteren tek özel banka olma özelliğine sahiptir.¹⁰²

Şubelerindeki çalışanları, KOBİ bankacılığında faaliyet gösterip göstermeme özelliğine göre ‘‘Turuncu’’, Tarım bankacılığı hizmeti verenleri ise ‘‘Yeşil’’ olarak adlandırmaktadır.¹⁰³

Taksitli ticari kredilere farklı bir bakış açısı getiren banka, ‘‘İşletme Kart’’ adını verdiği ürünüyle, KOBİ’lere Türkiye’de ilk kez ATM’den Taksitli Ticari kredi kullanma olanağı sağlamıştır.¹⁰⁴ Bunun dışında, KOBİ’lerle ilgili standart ürün ve hizmetleri sunmaktadır.

3.2.2.9. Fortis

2005 yılında Dışbank’ın %93,3 lük hissesini satın alarak Türk finans sektörüne giriş yapmış olan banka, KOBİ Bankacılığında, ‘‘Dinamik Girişimci’’ adı altında , yıllık cirosu 5 milyon EURO ya kadar olan firmaları ele almaktadır.

Klasik kredi ürünleri yanında Ar-Ge Proje Destek Paketi, İmalat Paketi, Ticaret ve Sanayi Odaları Paketi gibi ürünleri bulunmaktadır. Kadın girişimcilere sağladığı, yeni iş kurmaya yönelik, kefilsiz olarak kredi olanakları bulunmaktadır.

‘‘Dinamik Adım’’ ismini verdiği ürünüyle banka, firmaların kendileri ile yapmış oldukları çalışmalarının yoğunluğu ölçüsünde puan vermekte, toplanan puanlar arttıkça da firmalara kendileri üzerinden yapılmış olan, EFT ve Havale, Hesap işletim ücretleri, çek karnesi gibi işlemlerde, indirim olanakları

¹⁰¹ ATAOL, s.52.

¹⁰² <http://kobi.milliyet.com.tr/haberdetay?nid=604> Erişim Tarihi: 16.08.2008

¹⁰³ http://www.denizbank.com.tr/TR/Bankacilik/Isletme_Bankaciligi/IsletmenizeOzel-Erisim Tarihi: 16/08/2008

¹⁰⁴ http://www.denizbank.com.tr/TR/Bankacilik/Isletme_Bankaciligi/IsletmenizeOzel/IsletmeKart.htm Erişim Tarihi: 16.08.2008

sağlamaktadır.¹⁰⁵

¹⁰⁵ http://www.fortis.com.tr/kobi/dinamik_adim.jsp Erişim Tarihi: 17.08.2008.

BÖLÜM IV

4. ISPARTA ALAN ARAŞTIRMASI

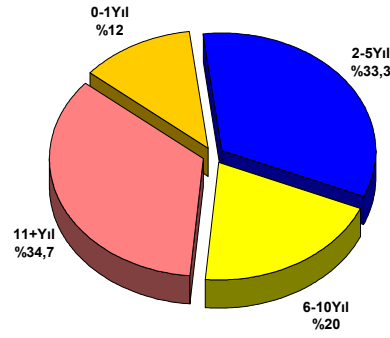
Bu bölümde Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) finansman sorunları bağlamında bankaların KOBİ'lere yaklaşımı, Isparta merkezinde faaliyet gösteren bu işletmelere yönelik olarak yürütülen alan araştırması ile incelenmeye çalışılmıştır. Alan araştırması için hazırlanan on dokuz soruluk anket formu yüz elli işletmeye uygulanmış ve elde edilen veriler sosyal bilimler için istatistiki veri işleme programı olan SPSS kullanılarak değerlendirmeye alınmıştır.

Yapılan alan araştırmasının sonuçlarına göre, aşağıdaki veriler elde edilmiştir. Verilerden elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.1. İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Zaman

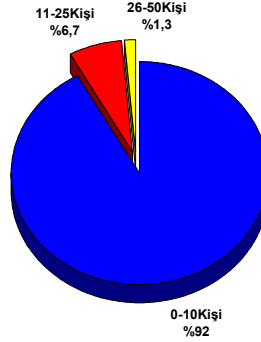
	Sayı	Yüzde
0-1Yıl	18	12,0
2-5Yıl	50	33,3
6-10Yıl	30	20,0
11-+Yıl	52	34,7
Toplam	150	100,0

Araştırma bulgularına göre, cevap verenlerin %34.7 si 11 yıldan uzun süredir faaliyet göstermektedir. % 18'i ise daha yeni kurulmuş ve bir yıldan az süredir faaliyete devam eden işletmelerden oluşmaktadır. Ağırlıkla 11 yıl ve üzeri faaliyet gösteren işletmelerin olası, Isparta ilinde 11 ve daha fazla yıllık geçmişte kurulmuş olan işletmelerin büyük bölümünün halen ayakta olduğunu göstermektedir.

Grafik 4.1. İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Zaman**Tablo 4.2. İşletmelerin İstihdam Durumu (Adet)**

	Sayı	Yüzde
0-10Kişi	138	92,0
11-25Kişi	10	6,7
26-50Kişi	2	1,3
Toplam	150	100,0

Yapılan araştırma sonucu gösteriyor ki; Isparta’da faaliyet gösteren firmaların % 92’si (138 işletme) 0-10 kişi çalıştırıyor, buradan Isparta’da faaliyet gösteren işletmelerin çoğunun “Mikro” işletme kategorisine girdiği sonucu çıkabilmektedir. % 6,7’si ise 11 ila 25 kişi arasında istihdam yaratmaktadır. Orta ölçekli işletmelerin az sayıda olması, üretimden ziyade ticaretin ağırlıklı olarak kazanç kaynağı olarak algılandığını göstermektedir.

Grafik 4.2. İşletmelerin İstihdam Durumu**Tablo 4.3. İşletmenin Yönetimi**

	Sayı	Yüzde
Sermayedar	115	76,7
Profesyonel yönetici	25	16,7
Diğer	10	6,7
Toplam	150	100,0

Görüşülen 150 işletmeden 115 adetinin (% 76,7) yönetimi bizzat sermayedar tarafından üstlenilmiştir. Sermayedar dan sonra gelen 25 adeti (%16,7) profesyonel yönetici tarafından yönetilmektedir. 10 adeti ise (%6,7) diğer olarak yanıt vermiştir. Sermayedar ağırlıklı yönetim biçimi, çalışan sayılarına bakılarak yorumlandığında, Isparta'daki ticari işletmelerin büyük bölümünün sahibi tarafından tek başına ya da 1-2 çalışanla işlerini yürütmekte oldukları belirtilebilir.

Tablo 4.4. Yöneticinin Eğitim Durumu

	Sayı	Yüzde
İlkokul	19	12,7
Ortaokul	10	6,7
Lise	62	41,3
Üniversite	58	38,7
Lisansüstü	1	0,7
Toplam	150	100,0

Isparta ilinde araştırmaya katılan 150 firmanın yetkililerinin eğitim durumları incelendiğinde işletme yöneticilerinin, 62 adeti (%41,3) lise mezunu, 58 adeti (%38,7) üniversite mezunu, 19 adeti (%12,7) ilkokul mezunu, 10 adeti (%6,7) Ortaokul mezunu ve bir adedi de (%0,7) lisansüstü eğitimini tamamladıkları belirlenmiştir.

Tablo 4.5. İşletmelerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Üretim ve Satış	22	14,7	14,8
	Ticaret	114	76,0	76,5
	Hizmet	13	8,7	8,7
	Toplam	149	99,3	100,0
Cevapsız		1	0,7	
Toplam		150	100,0	

Firmaların faaliyet konularına bakıldığı zaman, 114 adet işletmenin (%76,5) ticaret ile ilgilendiği, 22 işletmenin (%14,8) üretim yaptığını ve 13 adetinin (%8,7) hizmet işletmesi olarak faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. Soruyu 1 işletme yanıtsız bırakmıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere, ticaret ve hizmet sektörlerinin toplamı oldukça büyük bir paya sahiptir.

Tablo 4.6. Faaliyet Gösterilen İş Yerinin Mülkiyet Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Ortaklar	10	6,7	6,7
Firma	29	19,3	19,3
Kira	109	72,7	72,7
Diğer	2	1,3	1,3
Toplam	150	100,0	100,0

Görüşülen işletmelerin yüz dokuz tanesi (%72,7) faaliyette bulundukları iş yerlerinin kira olduğunu belirtmiş, yirmi dokuz tanesi (%19,3) firmaya ait işyerinde faaliyet göstermekte, on tanesi (%6,7) ortaklara ait olduğunu belirtmiş ve iki kişi ise (%1,3) soruyu diğer olarak yanıtlamıştır. Isparta'daki işletmeler ağırlıklı olarak kiralık iş yerlerinde faaliyet göstermekte ve en büyük giderlerinin kira kalemi olduğu görülmektedir. Bazı işletmeler ise, kendilerinin gayri menkulleri olmasına rağmen, yerinin iyi olmaması, daha yüksek fiyattan kiraya vermiş olmaları gibi nedenlerle, kendi dükkanlarında faaliyet göstermemekte olduğundan kiralık iş yerlerinde faaliyette bulunanların oranı % 73'lere ulaşmaktadır.

Tablo 4.7. İncelenen İşletmelerin Hukuki Yapılarına Göre Dağılımı

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Şahıs	90	60,0	60,0
	Adi Şirket	6	4,0	4,0
	Limited Şirket	44	29,3	29,3
	Anonim Şirket	10	6,7	6,7
	Toplam	150	100,0	100,0

Görüşülen işletme sahiplerine şirketin hukuki yapısı sorulduğunda verilen yanıtlar % 60 ile ağırlıklı olarak (90 firma) şahıs firması şeklinde ortaya çıkmıştır, % 29,3 ile (44 firma) limited şirket bunu izlemiş, % 6,7'si (10 firma) anonim şirket ve % 4'ü (6 firma) adi şirket şeklinde faaliyet göstermektedir. Firmaların ağırlıklı olarak şahıs firması olarak faaliyet göstermesi, çalışan sayıları, yönetim şekilleri gibi kriterler göz önünde bulundurulduğunda rakamları desteklemektedir. Bununla birlikte, firmaların % 80'i (120 firma) finansı ayrı bir bölüm olarak görmemekte, %19,3'ünde ise (29 firma) finansman ayrı bir departman olarak faaliyet göstermektedir. Bu sonuç; çoğu firmanın “mikro” ölçekli olarak faaliyet gösterdiği Isparta piyasasında, beklenen bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.8. Ankete Katılan İşletmelerin Ciro Yapısı

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	0-500.000YTL	62	41,3	43,1
	500.001-1000000YTL	17	11,3	11,8
	1000001-3000000YTL	27	18,0	18,8
	3000001-+YTL	38	25,3	26,4
	Toplam	144	96,0	100,0
Cevapsız		6	4,0	
Toplam		150	100,0	

Bir önceki yıl gerçekleşen ciroları sorulduğunda işletme sahipleri ağırlıklı olarak (%62'si) 0–500.000 YTL arasında 2007'yi sonlandırdıklarını belirtmişlerdir. %38 i ise 3.000.001YTL ve üzeri ciro elde etmiştir. 1.000.001- 3.000.000 YTL arasında ciro elde etmiş firmalar ise toplam işletmelerin % 27'sini oluşturmaktadır. Soruyu altı firma yanıtsız bırakmıştır.

Finansmanda problem yaşayıp yaşamadıklarını sorulduğunda firmaların yanıtları şu şekilde ortaya çıkmaktadır. Bir firma, soruyu yanıtsız bırakmış, seksen

firma (%53,7) sorun yaşamadıklarını belirtmiş, buna karşın altmış dokuz firma (%46,3) finansmanın ciddi bir problem teşkil ettiğini vurgulamıştır. İş yerlerinin mülkiyeti konusunda sorulan soruya verilen yanıtlarla birlikte değerlendirildiğinde iş yeri kiralık ise firmalara ağır bir finansman yükü oluşturduğu söylenebilir. Öte yandan firmaların yarısından biraz fazlasının bu konuda sorun yaşamadıklarını belirtmesi, Isparta piyasasında gayrimenkul sahipliğinin yaygın olması durumu ile açıklanabilir. Elde ettikleri kira gelirleri ile, iş yerlerini finanse etmektedirler.

Tablo 4.9. İşletmelerin Çalıştıkları Banka Sayısı

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	1 Banka	20	13,3	16,5
	2 Banka	27	18,0	22,3
	3 Banka	21	14,0	17,4
	4 banka ve Üzeri	53	35,3	43,8
	Toplam	121	80,7	100,0
Cevapsız		29	19,3	
Toplam		150	100,0	

Isparta'da faaliyet gösteren firmaların %78,7'lik önemli bir bölümü bankalar ile çalışır durumda ve işletmelerin %76 sı ticaret işletmesi olarak faaliyet gösterdiğine göre perakende ticaret yapıldığı ve POS (Point Of Sale) cihazları, çek karnesi gibi ürünler sayesinde bir şekilde bankanın kapısından girdiği sonucuna ulaşılabilir. Verilen cevaplarda dört banka ve üzeri sayıda banka ile çalışan firmaların tüm firmaların yarısına yakın oranda olması (%43) perakende iş yapılan iş yerlerinin ağırlığını gösterir niteliktedir. Yanı sıra, ikinci sırayı iki banka (%22,3) ve sonrasında üç banka (%17,4) cevaplarının alınıyor olması, firmaların bankaları kullanırken, alternatifli bir yol izlediklerini ve bankaların fiyatlamaları konusunda ciddi bir araştırma içerisinde olduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 4.10. Kredi Kullanma Durumu

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Evet	59	39,3	39,9
	Hayır	89	59,3	60,1
	Toplam	148	98,7	100,0
Cevapsız		2	1,3	
Toplam		150	100,0	

Isparta ilinde faaliyet gösteren firmaların büyük kısmı bankalar ile çalışıyor olmasına rağmen, kredi kullanım yüzdesinin %39'larda kalması finansmanda piyasadan borçlanma ve eş, dost ve aileden destek alındığına dair bir gösterge olarak okunabilir. Firmalar, kredi kullanımını yerine diğer bankacılık hizmetlerini daha ağırlıklı kullanmaktadır. Bu soruda kredi kartlarının kredi olarak algılanmasının ihmal edildiği varsayıldığında kredi kullanım oranının %55'lere kadar yükselebileceği düşünülebilir.

Tablo 4.11. Tercih Edilen Kredi Vadesi

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	0-12 Ay	49	32,7	58,3
	13-36 Ay	32	21,3	38,1
	37 Ay ve Üzeri	3	2,0	3,6
	Toplam	84	56,0	100,0
Cevapsız		66	44,0	
Toplam		150	100,0	

Soruyu yanıtlayan firmaların %58,3 lük bölümü kısa vadeli finansman sağlayarak kullandıkları krediyi bir sene içerisinde bitirmek istediklerini göstermektedir. Soruyu yanıtsız bırakan altmış altı işletmelik grubun bu soruyu yanıtsız bırakması bir önceki soruyla bağlantılıdır.

Tablo 4.12. Tercih Edilen Kredinin Türü

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Piyasadan Borçlanma	23	15,3	26,1
	Leasing	28	18,7	31,8
	Faktoring	6,0	4,0	6,8
	Diğer	31	20,7	35,2
	Toplam	88	58,7	100,0
Cevapsız		62	41,3	
Toplam		150	100,0	

Tercih edilen kredi türlerine bakılacak olursa, %35,2'lik bölümün “diğer” olarak işaretlenmiştir. Açıklamalara baktığımızda ise, genellikle banka kredisi yanıtının genellikle tercih edildiği görülmektedir. Bunun yanında görüşülenlerden

sadece biri, geçmişteki birikimlerini kullandığını, yine biri de tefeciden borç aldığını ifade etmiştir.

Tablo 4.13. Kredi Alırken Karşılaşılan Sorunlar

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Faiz oranları yüksekliği	66	44,0	78,6
	Teminat eksikliği	5	3,3	6,0
	Bilgi eksikliği	8	5,3	9,5
	Olumsuz ticari geçmiş	1	0,7	1,2
	Diğer	4	2,7	4,8
	Toplam	84	56,0	100,0
Cevapsız		66	44,0	
Toplam		150	100,0	

İşletmelerin bakış açısı ile kredi almada karşılaşılan en büyük problem faiz oranlarının yüksekliğidir. Diğer yandan Tablo 4.10’da kredi kullanmadıklarını belirten %44’lük kesim, bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Bunun yanı sıra, % 9,5’lik kısım bankaların kredileri ile ilgili gerekli enformasyona sahip olamamadan şikayetçi durumdadır. İlginç olarak firmalardan sadece bir tanesi olumsuz ticari geçmiş nedeni ile kredi kullanmadıkları yönünde görüş bildirmiştir. Ancak bu yanıt yüzdesinin gerçekleri yansıtmadığı ve firmanın Finansal olumsuzluklarını gizlemeyi tercih ettiği düşünülebilir.

Tablo 4.14. İşletme ile İlgili İhtiyaçların Kredi ile Karşılanma Durumu

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	% 0–25	45	30,0	59,2
	% 26–50	28	18,7	36,8
	% 51–75	3	2,0	3,9
	Toplam	76	50,7	100,0
Cevapsız		74	49,3	
Toplam		150	100,0	

Soruyu % 49,3’lük kesim yanıtsız bırakmıştır. Yanıtlayanların ise, % 59,2’si işletmenin faaliyetinden kaynaklanan ihtiyaçların %25’ine kadar olan kısmının kredi kullanımıyla karşılandığını belirtmişlerdir. Azımsanmayacak %36,8’lik kısmında ise bu oran artmakta ve ihtiyaçların % 50’sine kadar çıkmaktadır.

Tablo 4.15. İşletme Finansmanında Öz Sermayenin Payı

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	% 0–25	15	10,0	10,1
	% 26–50	30	20,0	20,1
	% 51–75	29	19,3	19,5
	% 76–100	75	50,0	50,3
	Toplam	149	99,3	100,0
Cevapsız		1	0,7	
Toplam		150	100,0	

Soruyu yanıtlayan firmaların % 50 sinin finansman kaynakları arasında öz sermayenin payı %75'in üzerindedir. Kredi kullanmayıp, piyasadan borçlanmayarak öz sermayeyle işyerlerini çeviren firmalar gibi görünmekle birlikte sorunun yanıtlayanlar tarafından farklı algılanmasının bir sonucu olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 4.16. İşletme Kârının Değerlendirilmesi

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Öz sermayeye ekleniyor	93	62,0	62,8
	Ortaklara dağıtılıyor	12	8,0	8,1
	Yeni yatırım	36	24,0	24,3
	Gayrimenkul alımı	7	4,7	4,7
	Toplam	148	98,7	100,0
Cevapsız		2	1,3	
Toplam		150	100,0	

Isparta ilinde faaliyet gösteren firmaların %62,8'i sene sonunda elde edilen karı öz sermayelerine ekliyor. Kredi kullanmama yüzdesi ile karşılaştırıldığında iyi bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4.17. İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Zamana Göre Kredi Kullanma Durumu

			Kredi kullanıyor musunuz?		Toplam
			Evet	Hayır	
İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Zaman	0-1Yıl	Sayı	5	12	17
		Kurulduğu Zaman	%29,4	%70,6	%100
		Kredi kullanma Durumu	%8,5	%13,5	%11,5
	2-5Yıl	Sayı	23	27	50
		Kurulduğu Zaman	%46	%54	%100
		Kredi Kullanma Durumu	%39	%30,3	%33,8
	6-10Yıl	Sayı	8	22	30
		Kurulduğu Zaman	%26,7	%73,3	%100
		Kredi Kullanma Durumu	%13,6	%24,7	%20,3
	11-+Yıl	Sayı	23	28	51
		Kurulduğu Zaman	%45,1	%54,9	%100
		Kredi Kullanma Durumu	%39,0	%31,5	%34,5
Toplam		Sayı	59	89	148
		Kurulduğu Zaman	%39,9	%60,1	%100
		Kredi Kullanma Durumu	%100	%100	%100

İşletmelerin kurulduklarından itibaren finansman ihtiyaçları olduğu gerçeği ışığında yeni kurulmuş işletmeler ve uzun süreden beri faaliyet gösteren işletmelerin “Kredi kullanıyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıt birbirinden farklı şekillenmektedir. On bir yıl ve daha uzun süredir faaliyet gösteren firmaların bu soruya verdikleri yanıt birbirine çok yakın olmasına rağmen “Hayır” ağır basmakta, ancak azımsanmayacak bir yüzde de kredi kullandığını belirtmektedir. En çok kredi kullanılan aralık ise; 2-5 yıldır faaliyet gösteren firmalar olarak görülmektedir. 6- 10 yıllık işletmeler ise daha çok “Hayır” yanıtını vererek kredi kullanmadıklarını belirtmiştir. Buradan hareketle, başlangıç yıllarında çeşitli nedenlerle kredi kullanmayan firmaların iki yıllık eşik süresini geçtikten sonra kredi kullanımları

arttığını ancak altı yıldan sonra kredi kullanım oranının bir hayli düştüğü gözlemlenmektedir.

Tablo 4.18. İşletmeyi Yöneten Kişi ve Eğitim Durumu

			Eğitim durumu					Topla m
			İlkok ul	Orta okul	Lise	Üniv.	L.ü.	
Kim Yönetiy or?	Sermaye dar	Sayı	16	8	48	43	-	115
		Yüzde	%13,9	%7	%41,7	%37,4	-	%100
	Profesyo nel Yönetici	Sayı	2	1	9	12	1	25
		Yüzde	%8	%4	%36	%48	%4	%100
	Diğer	Sayı	1	1	5	3	-	10
		Yüzde	%10	%10	%50	%30	-	%100
Toplam		Sayı	19	10	62	58	1	150
		Yüzde	%12,7	%6,7	%41,3	%38,7	%0,7	%100

Tabloda, işletmeyi yöneten kişinin sermayedar olması durumunda, büyük kısmının lise mezunu, profesyonel yönetici yönetmesi durumunda ise üniversite mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır. Isparta’da faaliyet gösteren işletmelerin çoğu lise mezunu sermayedar tarafından, ikinci sırada ise, üniversite mezunu sermayedar tarafından yönetilmektedir ki, ülkemizin okumuşluk oranı göz önünde bulundurulduğunda böyle bir sonuç çıkması Isparta esnafının eğitim düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.19. Ciroya Göre Kredi Kullanma Durumu

			Ciro (YTL)				Toplam
			0-500Bin	500Bin-999Bin	1 – 2,999 Milyon	3Milyon ve Üzeri	
Kredi kullanıyor musunuz?	Evet	Sayı	25	6	13	14	58
		Yüzde	%43,1	%10,3	%22,4	%24,1	%100
	Hayır	Sayı	37	9	14	24	84
		Yüzde	%44,0	%10,7	%16,7	%28,6	%100
Toplam		Sayı	62	15	27	38	142
		Yüzde	%43,7	%10,6	%19,0	%26,8	%100

Mikro işletmeler olarak tabir edilen düşük cirolu işletmelerin kredi kullanım konusunda %43 gibi bir oranla ilk sırayı teşkil ettiği görülmektedir. Sermayeleri

yetersiz olan işletmeler, genellikle küçük işletmelerdir. Üç milyon ve üzeri ciroya sahip olan işletmeler de bu oran % 24'e gerilemektedir.

Tablo 4.20. Çalışılan Banka Sayısına Göre İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Zaman

			Ne zaman kuruldu				Toplam
			0-1Yıl	2-5Yıl	6-10Yıl	11+Yıl	
Kaç banka ile çalışıyorsunuz?	1Banka	Sayı	2	11	3	4	20
		Yüzde	%10	%55	%15	%20	%100
	2Banka	Sayı	3	11	4	9	27
		Yüzde	%11,1	%40,7	%14,8	%33,3	%100
	3Banka	Sayı	1	4	8	8	21
		Yüzde	%4,8	%19	%38,1	%38,1	%100
	4Banka ve Üzeri	Sayı	5	18	7	23	53
		Yüzde	%9,4	%34	%13,2	%43,4	%100
Toplam		Sayı	11	44	22	44	121
		Yüzde	%9,1	%36,4	%18,2	%36,4	%100

Tabloya göre, 11 yıl ve üzeri süredir faaliyette bulunan işletmelerin ağırlıklı 4 ve daha fazla banka ile çalıştıkları görülmektedir. Isparta özelinde 11 yıl ve daha fazla süredir ayakta kalmış işletmelerin zaman geçtikçe başka banka alternatiflerini de denedikleri açıkça ortaya konmaktadır.

Tablo 4.21. Kredi Kullanma Durumuna Göre Çalışılan Banka Sayısı

			Kaç banka ile çalışıyorsunuz?				Toplam
			1Banka	2Banka	3Banka	4Banka ve Üzeri	
Kredi Kullanıyor musunuz?	Evet	Sayı	8	13	8	28	57
		Yüzde	%14,0	%22,8	%14,0	%49,1	%100,0
	Hayır	Sayı	12	14	13	25	64
		Yüzde	%18,8	%21,9	%20,3	%39,1	%100,0
Toplam		Sayı	20	27	21	53	121
		Yüzde	%16,5	%22,3	%17,4	%43,8	%100,0

Kredi kullanma durumuna göre, çalışılan banka sayısı; “Kredi kullanıyor musunuz?” sorusuna “Evet” diye cevap verenlerin durumuna baktığımız zaman bu firmaların %49,1’i dört veya daha fazla banka ile çalışmakta olduklarını gözlemleyebiliriz. Bankalar ile bir şekilde çalışmaya başlayan KOBİ’lerin büyük bir

kısmı kredi kullanmaya başlıyor, bu durum bankaların içeri aldıkları müşterilerine pazarlama faaliyetleri sonucunda kredi kullanılabilmekte olduklarının bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Üç banka ve daha az bankayla işlerini yürüten KOBİ’ler de ise durum tam tersi olarak ortaya çıkmaktadır. Üç banka ve daha az banka ile çalışan firmalarda kredi kullanıp, kullanmadıkları sorulduğunda, büyük bir kısmının cevabı “Hayır” olmuştur.

Tablo 4.22. Tercih Edilen Kredi Vadesi ve Faaliyet Alanı İlişkisi

			Faaliyet Alanı			Toplam
			Üretim	Ticaret	Hizmet	
Tercih Edilen Kredi Vadesi	0–12 Ay	Sayı	9	37	3	49
		Yüzde	%18,4	%75,5	%6,1	%100,0
	13–36 Ay	Sayı	8	21	2	31
		Yüzde	%25,8	%67,7	%6,5	%100,0
	36 Ay Üzeri	Sayı	-	2	1	3
		Yüzde	-	%66,7	33,3	%100,0
Toplam		Sayı	17	60	6	83
		Yüzde	%20,5	%72,3	%7,2	%100,0

Faaliyet gösterilen alanla, kullanılan kredilerin vadesi arasındaki ilişki; kullanılan kredinin vadesi ağırlıklı olarak (%75,5) ticaret işletmelerinde 0-12 ay arası olarak gerçekleşmiştir. Yani ticaret işletmelerinin mal alım satıma yönelik faaliyet göstermeleri nedeni ile borçlarını kısa vadede bitirmek istedikleri söz konusudur. Yanı sıra yine ticarete faaliyet gösteren firmaların %67,7 si ise 13-36 ay vadeyi tercih etmektedir. Kullanılan krediler ağırlıklı ticaret işletmelerinde ve maksimum 36 aya kadar kullanılmaktadır.

Tablo 4.23. İşletmenin İhtiyaçlarını Karşılama Kredi ve Öz Sermayenin Payları

			Öz sermayenin payı				Toplam
			%0-25	%26-50	%51-75	%76-100	
İşletme ile ilgili ihtiyaçlarınızın ne kadarını kredi ile karşılıyorsunuz?	%0–25	Sayı	7	5	18	15	45
		Yüzde	%15,6	%11,1	%40,0	%33,3	%100,0
	%26–50	Sayı	-	22	4	2	28
		Yüzde	-	%78,6	%14,3	%7,1	%100,0
	%51–75	Sayı	2	-	-	1	3
		Yüzde	%66,7	-	-	%33,3	%100,0
Toplam		Sayı	9	27	22	18	76
		Yüzde	%11,8	%35,5	%28,9	%23,7	%100,0

Kredi kullanan firmaların, ağırlıklı kısmı %50 - %50 öz sermaye – kredi dengesi kurmuş durumdadır. Yani finansal ihtiyaçlarının %50'sini krediyle, %50'sini ise öz sermayeyle finanse ettikleri ortaya konmaktadır.

Tablo 4.24 Finansman Sorununa Karşın Kredi Kullanma Durumu

			Kredi Kullanıyor musunuz?		Toplam
			Evet	Hayır	
Finansman sorunu var mı?	Evet	Sayı	34	34	68
		Yüzde	%50	%50	%100
	Hayır	Sayı	25	55	80
		Yüzde	%31,3	%68,8	%100
Toplam		Sayı	59	89	148
		Yüzde	%39,9	%60,1	%100

Finansman sorunu yaşayan firmaların % 50 si kredi kullanarak üstesinden gelirken, % 50 si ise başka yollara başvurmakta olduğu görülmektedir. Şüphesiz ki, finansman sorunu yaşamayanların % 68,8 lik kısmı kredi kullanımı yapmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında tutarlı bir korelasyon olduğu açıktır.

SONUÇ

Gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde, gün geçtikçe önemleri artan KOBİ'ler geçen zaman ve değişen ekonomik koşullar ile birlikte, fırsatlarla olduğu kadar tehditlerle de karşı karşıyadır. Tüketici tercihlerine daha esnek olarak yaklaşabilme, yeniliklere açık olmaları, çalışanlarla daha yakın ilişkiler, büyük firmaların tamamlayıcısı konumunda olmak, rekabet edilebilirlik, daha az yönetim maliyeti, ferdi tasarrufların teşvik edilmesi, devlet teşvik ve yardımlarının olması gibi olumlu özelliklerinin yanında; olumsuz rekabet, genel yönetim yetersizlikleri, uzman bir finansman ekibinin olmaması, sermaye yetersizliği, sermaye piyasalarından yeterince yararlanamama, banka ve diğer finans kurumlarından yeterli desteği görememe, modern pazarlama etkinliklerini sürdürememe, kalifiye eleman istihdamında yetersizlik, üretim ve satış alanlarındaki yetersizlik ve bunun gibi birçok soruna da maruz kalmaktadırlar.

Sorunların kaynağına baktığımızda, finansmanın en önemli kalemlerden birini oluşturduğu görülmektedir. KOBİ'lerin finansman sorunlarına kendi bakış açıları yanında, banka ve finans kurumlarının, devletin, ve çeşitli özel kuruluşların, meslek odalarının KOBİ'lere bakış açısı da göz ardı edilemez. İlk olarak devletin gerekli ve yeterli alt yapı çalışmalarını gerçekleştirip, tesisleri kurmaları neticesinde, yapılan ulusal ve uluslar arası anlaşmalarla KOBİ'leri destekler yönde politikalar uygulaması beklenmektedir. Alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesinden sonra ise, çeşitli çatılar altında birleşerek (Meslek Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları..vb.) kendi çalışma koşullarında bir takım düzenlemeleri kendilerinin yapmaları gerekmektedir. Bunların neticesinde oluşan alt yapıda, iş kurmak isteyen ve hali hazırda devam ettirdikleri işlerini geliştirmek isteyen KOBİ'ler devlet ve özel bankalar ve finans kurumları tarafından desteklenmelidir.

Bu tez araştırmasında bankaların KOBİ'lere yaklaşımı esas alınmış ve KOBİ'lerin gözünde bankalar ve uygulamalarının ne derece yeterli ve faydalı olduğu Isparta ili içerisinde uygulanan alan araştırması sonuçları açıklanmıştır. Bu sonuçlar ışığında Isparta'da faaliyet gösteren işletmelerin büyük oranda mikro ölçekli olup çoğunlukla sermayedar tarafından yönetildiği ayrıca cirolarının da düşük seviyelerde seyrettiği görülmektedir. Bu durumda ilgili firmaların bankalara ve bankaların

sağladığı özellikle kredilendirme gibi çeşitli olanaklara yaklaşımı çekingen olmaktadır. Gerek işletme kapasitesinin ve pazarının belirsizliği gerekse de firma sahiplerinin finansal araçları kullanmada isteksiz ve bilgisiz olmaları bu sonuçta etkilidir. Faiz oranların yüksekliği, teminat koşullarının ağır olması ve prosedürel işlemlerin uzun ve yorucu olması dolayısı ile bankalar ile KOBİ etkileşiminde sorunlar ortaya çıktığı görülmektedir.

KOBİ'lerin gerek özel gerekse de kamu bankaları ile yaşadığı sorunların, Yüksek Planlama Kurulu tarafından 2003 yılında belirlenen ve 2007 yılında güncellenen KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı'nda belirtildiği gibi koordineli olarak görüşülmesi ve ortaya çıkan aksaklıkların bu koordinasyon mekanizmalarının işletilmesi yoluyla aşılması gerekliliği açıktır. Bankalar ile KOBİ'lerin ilişkisini arttırmak ve canlandırmak yerel – ulusal ve hatta uluslar arası platformlarda ekonominin önünü açacak ve krizlere karşı direnç oluşturacak bir etkileşim yaratacağını söylemek mümkündür.

KAYNAKLAR

- AKGEMİCİ,T., **Kobilerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**, KOSGEB 2001.
- ATAOL Coşkun, “Küçük – Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ) İçin Bankalarda Kredi Değerleme Sistemi ve Bir Örnek Çalışma”, **Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul,2006.
- BALAK Sedat, “Türkiye’de Küçük İşletmelerin Sanayi ve Ekonomideki Yeri ve Önemi”, **Küçük ve Orta İşletmelerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri Sorunları ve Çözüm Önerileri Forumu**, İzmir Ticaret Odası, İzmir 1988.
- BULMUŞ, İsmail, OKTAY, Ertan, TÖRÜNER, Mete, **Küçük Sanayi İşletmelerimizin Konumu Önemi ve AT'a Girerken Karşılaşılabilecek Sorunlar İle Çözüm Yolları**, Milli Prodüktivite Merkezi Yayını No:426, Ankara – 1990.
- CANBAŞ, Serpil, “Küçük ve Orta Sanayi İşletmelerinin Finansal Sorunları ve Türkiye’de ve Avrupa’da Küçük ve Orta Boy Sanayi İşletmelerine Sağlanan Finansal Destekler”, **3. Ulusal İşletmecilik Kongresi**, Kapadokya, 1998.
- ÇARIKÇI, Emin, “Ekonomik Gelişmeler ve AB İlişkileri, Türk Cumhuriyetlerinde Ekonomik Gelişmeler ve Türkiye’nin Ekonomik Destekleri”, Tutibay Yayınları, Ankara 2001.
- ÇETİN, Canan, “KOBİ’ler ve Faktoring”, **İSO Dergisi**, Sayı 362, 1996.
- ÇETİN, Murat. “Avrupa Birliği’nde KOBİ’lere Yönelik Teknoloji Politikaları”, **Dış Ticaret Dergisi**. Yıl.5, Sayı.19, Ekim 2000, ss. 1-15.
- ÇETİNKAYA, F. (1992), “Esnaf ve Küçük Sanayicilerin Sorunları ve Çözümleri”, **II. Türkiye İktisat Kongresi Sosyal Gelişme ve İstihdam Komisyonu Tebliğleri**, Ankara.
- DİNÇER, Ömer, **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası**, Timaş Yayınevi, İstanbul 1994.
- EFE, B., **İzmir KOBİ’leri Büyüteç Altında**, İzmir Ticaret Odası Yayını, No: 57, İzmir 1998.
- ERKAN, Mehmet, “KOBİ’lerde Finansman Sorunları ve Dış Kaynaklı Krediler”, **A.Ü. Afyon Yıllığı**, No:7, Afyon 1990.
- İSMAİLOĞLU Hamdi, “Küçük İşletmelerin Toplumsal Özellikleri ve Sorunları”, **Pazarlama Dünyası**, 1992.
- KOÇEL, Tamer. **İşletme Yöneticiliği: Yönetici Geliştirme, Organizasyon ve Davranışı**, Beta Yayınevi, 3. basım, İstanbul 1993.
- KOSGEB, **Dünya’da ve Türkiye’de KOBİ Tanımları**, 2000
- KOSGEB, Türkiye’de KOBİ’lerin Orta Ölçekli İşletmelerin Finansal Yapısı, Finansal Sorunları,ve Teşvik Sistemi Çerçevesinde Uygulanabilir Çözüm Önerilerinin Geliştirilmesi, Ankara,1993
- KÜÇÜKÇİRKİN Mehmet, “Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Finansman Sorunlarının Çözümünde Alternatif Finansman Yöntemleri, **Türkiye İktisat Kongresi Tebliği**, 5-8 Haziran 2001.

- KÜÇÜKÇOLAK, R. A., **KOBİ'lerin Finansman Sorununun Sermaye Piyasası Yoluyla Çözümü**, İstanbul:İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 1998
- MÜFTÜOĞLU, Tamer, **Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar ve Öneriler**, Ankara:1991
- OGLEY, Brain, **Business Finance**, Longman, London, 1981
- OKTAV Mete, DEMİR Hulusi, ALPUGAN Oktay, ÜNER Nurel, **İşletme Ekonomisi ve Yönetimi**, Beta Yayınları, İstanbul 2001.
- RAY, G. H. ve HUTCHINSON P. J., **The Financing and Financial Control of Small Enterprise Development**, Gower Publishing Comp. Ltd., Aldershot 1983.
- SARIASLAN, Halil., **Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Finansal Sorunları: Çözüm İçin Bir Finansal Paket Önerisi**, Ankara:TOBB Yayını, 1994.
- SARIKAYA B.T., **KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri**, İzmir Ticaret Odası Yayını, İzmir 1995 Yayın No:20
- TOKAY S.H., “KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Türkiye'de KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları Konusundaki Son Yasal Düzenlemeler I”, **Yaklaşım Dergisi** Yıl 9, Sayı 104, Ağustos 2001.
- ULUDAĞ, İlhan. ve SERİN Vildan, **Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler**, İTO Yayını, İstanbul 1990.
- YILMAZ, Figen, “Türkiye'de Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ'ler)”, www.isbank.com.tr/dosya/ekon-tr_kobiler2004.pdf Erişim Tarihi: 12.07.2008.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://akademiktisat.sitemynet.com>
- <http://kobi.milliyet.com.tr>
- <http://www.abgs.gov.tr>
- <http://www.akbank.com>
- http://www.capital.com.tr/haber.aspx?HBR_KOD=3364 (04/08/2008)
- <http://www.denizbank.com.tr>
- <http://www.denizbank.com.tr>
- <http://www.dtm.gov.tr>
- <http://www.eximbank.gov.tr>
- http://www.eximbank.gov.tr/html_files/MENU-2.htm
- <http://www.finansbank.com.tr>
- <http://www.fortis.com.tr>
- <http://www.halkbank.com.tr>
- <http://www.hazine.gov.tr>

<http://www.hsbc.com.tr>

<http://www.isbank.com.tr>

<http://www.kgf.com.tr>

<http://www.kosgeb.gov.tr>

<http://www.teb.com.tr>

<http://www.temelanaliz.com>

<http://www.tuik.gov.tr>

<http://www.tkb.com.tr>

<http://www.worldbank.org>

EK: Anket Formu

1.İşletmeniz ne zaman kuruldu?

1. () 0–1 Yıl 2. () 2–5 Yıl 3. () 6–10 Yıl 4. () 11 Yıl ve Üzeri

2.İş yerinde kaç kişi çalışıyor?

1. () 0–10 Kişi 2. () 11–25 Kişi 3. () 26–50 Kişi 4. () 51 ve Üzeri

3.İşletmeniz kim tarafından yönetiliyor?

1. () Sermayedar 2. () Profesyonel Yönetici 3. () Diğer

4.Eğitim durumunuz?

1. () Sadece Okuma Yazma Biliyor 2. () İlkokul 3. () Ortaokul
4. () Lise 5. () Üniversite 6. () Lisansüstü

5.İşletmenizin faaliyet alanı nedir?

1. () Üretim ve Satış 2. () Ticaret *Alım-Satım* 3. () Hizmet 4. () Diğer _____

6.İşletmenizin bulunduğu iş yeri kime ait?

1. () Ortaklara Ait 2. () Firmaya Ait 3. () Kira 4. () Diğer _____

7.Şirketin hukuki yapısı nedir?

1. () Şahıs 2. () Adi Şirket 3. () Limited 4. () Anonim 5. () Diğer _____

8.Firmanızda yönetim açısından finansman ayrı bir bölüm oluşturuyor mu?

1. () Evet 2. () Hayır

9.Gerçekleşen en son ciro aralığınız nedir?

1. () 0- 500.000 YTL 2. () 500.001- 1.000.000 YTL
3. () 1.000.001- 3.000.000 YTL 4. () 3.000.001 - Üzeri

10.Finansman sorunu yaşıyor musunuz?

1. () Evet Yaşıyoruz 2. () Hayır Yaşamıyoruz

11.Herhangi bir banka ile çalışıyor musunuz?

1. () Evet Çalışıyoruz 2. () Hayır Çalışmıyoruz

12.Bir önceki soruya cevabınız evet ise kaç tane banka ile çalışıyorsunuz?

1. () 1 Banka 2. () 2 Banka 3. () 3 Banka 4. () 4 Banka ve Üzeri

13.Kredi kullanıyor musunuz?

1. () Evet Kullanıyoruz 2. () Hayır Kullanmıyoruz

14.Tercih ettiğiniz kredi vadesi ne kadardır?

1. () 0- 12 Ay 2. () 13 – 36 Ay 3. () 37 ay ve üzeri

15.Tercih edilen kredinin türü nedir?

1. () Piyasadan Borçlanma 2. () Leasing(Finansal Kiralama)
3. () Faktoring (Senet Kırdırma) 4. () Diğer _____

16.Kredi bulurken ne tür sorunlarla karşı karşıya kalıyorsunuz?

1. () Faiz oranlarının Yüksekliği 2. () Teminat Eksikliği 3. () Finansalların Yetersizliği
4. () Bilgi Eksikliği 5. () Olumsuz Ticari Geçmiş 6. () Diğer _____

17.İşletme ile ilgili ihtiyaçlarınızın ne kadarını kredi ile karşılıyorsunuz?

1. () %0 - % 25 2. () % 26 - %50 3. () % 51- % 75

18.Finansman kaynaklarınızın içinde öz sermayenin payı ne kadardır?

1. () 0- % 25 2. () % 26- % 50 3. () % 51- % 75 4. () % 76- % 100

19.İşletme karını nasıl değerlendiriyorsunuz?

1. () Öz sermayeye ekleniyor 2. () Ortaklara dağıtılıyor
3. () Yeni yatırıma yönlendiriliyor 4. () Gayrimenkul alımı

NOTLAR: (Ekleme İstedikleriniz) _____

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı: Perihan TÜRKÖZ

Doğum Yeri: Isparta

Doğum Yılı: 1984

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu:

Lise: 1997 – 2000 Isparta ŞAİK Lisesi

Lisans: 2000 – 2005 Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü

Yüksek Lisans: 2005 – 2008 Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü İktisat ABD

Yabancı Dili ve Düzeyi:

İngilizce 65 (KPDS)

İş Deneyimi:

HSBC Bank A.Ş. Isparta Şubesi Ticari Pazarlama Yönetmeni (2007 – sürüyor)